

Beretning

fra udvalget angående

I. forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen,

II. forslag til lov om gymnasieskoler og

III. forslag til folketingsbeslutning om ændringer i skolevæsenets ordning.

(Afgivet den 11. april 1957.*)

Udvalget har holdt 26 møder og har herunder haft 8 samråd med undervisningsministeren, som desuden skriftligt har besvaret en række af udvalget stillede spørgsmål.

Udvalget har modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra

Danmarks Lærerforening,
 Danmarks Realskoleforening,
 Danmarks Skoleinspektørforening,
 Danmarks Skolekøkkenlærerinde-forening,
 Dansk Erhvervsvejlederforening,
 Dansk Kvindesamfund,
 Dansk Seminarforening,
 Den danske Købstadforening,
 Den frie Lærerskole i Ollerup,
 Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler,
 Gymnasieskolernes Lærerforening,
 Københavns Skoleinspektørforening,
 Københavns universitet,
 Landsby skolens Eksamensafdeling,
 Landsforeningen Dansk Forening for Hjem og Skole,
 Landsforeningen af Læsepædagoger,
 Landsforeningen af Skolekommissioner og Skolenævn,
 Midtfyns Præliminærkursus,
 Den private Realskoles Bestyrerforening,
 Skolekommissionsforeningerne i Ålborg, Hjørring, Thisted, Ringkøbing, Sorø og Viborg amter,

Sløjdlærernes Fællesrepræsentation,
 Studenterrådet ved Københavns universitet

samt en række enkeltpersoner og har desuden modtaget resolutioner fra lærer- og forældre kredse ved en række skoler.

På grundlag af udvalgets forhandlinger og de stedfundne samråd er der fra ministeren fremkommet en række ændringsforslag, som, ledsaget af bemærkninger, er anført nedenfor. Herudover bemærkes vedrørende visse i udvalget drøftede spørgsmål, om hvilke der ikke er stillet ændringsforslag, og angående de stedfundne forhandlinger følgende:

Der har i udvalget været rejst spørgsmål om, hvorvidt den pligt, som efter lovforslaget om ændringer af folkeskoleloven, § 3, stk. 1, påhviler kommuner, der ikke har indrettet hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, til i et vist omfang at afholde udgifterne til undervisning og læremidler for de i kommunen hjemmehørende børn, der i det 8. skoleår følger undervisningen på en anerkendt efterskole, kunne udstrækkes til at omfatte elever, som først f. eks. 1-2 år efter afslutningen af det 7. skoleår ønsker at følge undervisningen på en efterskole. Da formålet med den foreslåede bestemmelse er at give børn, der er hjemmehørende i kommuner, der ikke selv har indrettet hovedskoleundervisning for det 8.

*) Bilag til beretningen findes i tillæg B. sp. 753 ff.

skoleår, mulighed for at få vederlagsfri undervisning i dette skoleår enten i en anden kommunes skole eller på en efterskole eller ungdomskostskole, er det imidlertid ikke fundet rimeligt i folkeskoleloven at pålægge kommunerne nogen betalingspligt for elever, der først på et senere tidspunkt deltager i kursus på en efterskole. Her vil fremdeles alene tilskudsreglerne i lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. komme til anvendelse.

Udvalget har endvidere på grundlag af en henvendelse fra Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler drøftet spørgsmålet om en almindelig ændring af de gældende regler om tilskud til efterskolerne, men er kommet til det resultat, at dette spørgsmål henhører under loven om ungdomsundervisning m. v. og ikke bør løses ved ændringer i folkeskoleloven.

Spørgsmålet om, hvorvidt den ved mange skoler praktiserede ordning, hvorefter der ved en forkortelse af lektioner og frikvarterer om lørdagen gives fri kl. 13, virker forstyrrende på undervisningen, således at den nævnte weekendordning i stedet bør søges gennemført ved en nedsættelse af det pligtige timetal, har været drøftet i udvalget. Udvalget er imidlertid enig med ministeren om, at en weekendordning ikke bør kunne bevirke en nedsættelse af det pligtige ugentlige timetal, ligesom den heller ikke bør kunne få indflydelse på skemaet for ugens første 5 skoledage, men bør gennemføres ved afkortning af timerne til lektioner på ikke under 35 minutter samt afkortning af frikvartererne. Herved bemærkes, at spørgsmålet om weekendordning formentlig navnlig er af betydning i byerne, hvor skolebørnenes faktiske årlige timetal som regel ligger højere end de i folkeskoleloven forlangte minimale årlige timetal, således at en afkortning af lektionernes varighed om lørdagen normalt ikke kommer i strid med folkeskolelovens krav om et vist minimalt årligt antal timer à 50 minutter eller et tilsvarende antal lektioner af kortere varighed.

Efter at der i udvalget var rejst spørgsmål om, hvorvidt børns reaktioner ved tvungen skolebadning kan give anledning til problemer, som kunne tale for at lette adgangen til fritagelse for deltagelse i skolebade, har ministeren efter udvalgets anmodning frem-

sendt en udtalelse fra skolepsykologisk sagkyndig side om spørgsmålet. Udvalget finder, at det bør overlades til ministeren at udfærdige de bestemmelser vedrørende dette spørgsmål, som måtte findes påkrævede.

Under drøftelserne af skolens struktur fremkom der i udvalget ønske om, at visse punkter kunne blive forhandlet i et af repræsentanter for lærerorganisationerne, repræsentanter for de politiske partier i udvalget og skolesagkyndige embedsmænd nedsat fællesudvalg under ledelse af undervisningsministeren. Efter udvalgets anmodning indbød ministeren herefter de nævnte parter til en række forhandlinger, om hvis forløb ministeren senere til udvalget har afgivet følgende redegørelse:

„I henhold til opfordringen i det ærede udvalgs skrivelse af 13. februar 1957 har der i tiden 26. februar—26. marts d. å. under undertegnede ministers forsæde fundet en række forhandlinger sted mellem udvalgets formand, partiernes ordførere i udvalget, repræsentanter for Danmarks Lærerforening, Danmarks Realskoleforening og Gymnasieskolernes Lærerforening samt skolesagkyndige embedsmænd om forskellige spørgsmål i forbindelse med de den 13. november 1956 for folkettinget fremsatte skolelovsforslag.

De spørgsmål, udvalget ønskede behandlet ved forhandlingerne, var følgende:

1. Problemer i forbindelse med delingen og differentieringen af elever i folkeskolens 6. og 7. klasse, navnlig med henblik på forholdene i byskolen.
2. Elevernes overgangsmuligheder mellem forskellige klasser, herunder navnlig mulighederne for overgang fra realklasserne til gymnasiet.
3. Undervisningens indhold i folkeskolens 6., 7. og 8. klasse.
4. Gymnasiets åremål.

Efter sagens natur har forhandlingerne ikke kunnet begrænses til udelukkende at omfatte de nævnte 4 spørgsmål, men man er også kommet ind på andre — både generelle og specielle — spørgsmål vedrørende skolens ordning.

Under disse drøftelser har man fra lærerforeningernes side klart tilkendegivet, at man for byskolens vedkommende fortsat

anser den nyordning af skolen for den bedste, som var foreslået i det som lovforslag i april og oktober 1955 fremsatte såkaldte midterlinjeforslag, og man fremhævede herunder specielt den betydning, man fra lærerforeningernes side tillægger det for en fremtidig skoleordning, at det 8. skoleår bliver obligatorisk. Fra politisk side blev der som et i forhold til de for folketinget fremsatte lovforslag nyt moment givet udtryk for, at man ville være rede til at drøfte muligheden for en ordning, hvorefter børnene i byskolen (i skoler med mere end 1 klasse pr. årgang) deles allerede fra 6. skoleårs begyndelse, således at delingen skal finde sted ud fra rent pædagogiske hensyn uden at være baseret på nogen prøve og uden at føre til en eksamensmæssig afslutning ved udgangen af det 7. skoleår.

Muligheden af en sådan ordning syntes at bevirke en afgørende tilnærmelse mellem lærerforeningernes synspunkter og den opfattelse af spørgsmålet om skolens fremtidige ordning, som et flertal inden for folketingsudvalget har erklæret sig stemt for.

Da det jævnsides hermed blev klart, at man fra partiet venstres side ikke ville kunne gå med til en ændring af det nuværende (3-årige) gymnasiums åremål, og at man fra alle sider erkendte, at den eneste for landsbyskolen anvendelige — og samtidig fuldt tilfredsstillende — skoleordning må være en 7-årig udelt hovedskole med differentieret undervisning i 6. og 7. skoleår i de fag, i hvilke en forberedende undervisning er nødvendig for overgang til eksamensskolen, og i tilslutning hertil dels et frivilligt 8. skoleår, dels en 3-årig realafdeling, stod herefter spørgsmålet om det 8. skoleårs placering i byskolen tilbage som det eneste fundamentale spørgsmål, hvorom der ikke kunne opnås enighed mellem lærerorganisationernes repræsentanter og et flertal af de politiske repræsentanter ved forhandlingerne.

Fra lærerorganisationernes side fastholdt man det allerede i midterlinjeforslaget stillede forslag om, at det 8. skoleår placeres som det sidste år i hovedskolen, for så vidt angår de hovedskoleklasser, hvori der gives eleverne den for senere optagelse i eksamensskolen fornødne forberedende undervisning. En sådan ordning vil medføre, at realafde-

lingen bliver 2-årig med eventuel overgang til gymnasiet efter 1. realklasse. Som begrundelse herfor fremhævede man særligt, at det 8. skoleårs placering i hovedskolen ville fremme elevernes forbliven i skolen i det 8. skoleår, af afgang i de klasser, der her er tale om, i øvrigt erfaringsmæssigt for langt det overvejende antal børns vedkommende først sker efter det 8. skoleår, og at den foretrukne ordning ville passe direkte, når det 8. skoleår engang bliver obligatorisk.

Den fra det politiske flertals side hævdede opfattelse gik ud på, at det 8. skoleår for de elevers vedkommende, der stiler mod en eksamen, bør indgå som det første skoleår i realafdelingen. Denne vil herved blive 3-årig ligesom på landet. Som begrundelse herfor fremhævedes det navnlig, at afrundingen af undervisningen for alle børn bør falde sammen med undervisningspligtens ophør, således at det undgås, at nogle elever, det være sig en større eller mindre del af det samlede antal elever, fremtidig vil gå ud af skolen uden en sådan afrunding af deres kendskab til f. eks. nyere dansk litteratur, til vor tids Danmarkshistorie, til samfundslæren og — i faget naturhistorie — til mennesket, som er muligt på det pågældende alderstrin.

Til belysning af ligheder og forskelligheder mellem de omhandlede to opfattelser henviser jeg til medfølgende skitse-mæssige opstilling [optrykt som bilag til beretningen], hvoraf eksemplarer allerede er blevet fordelt til det ærede udvalgs medlemmer.

Som det ses, kan det med rette siges, at forhandlingerne har resulteret i, at der nu kun på et enkelt væsentligt punkt er forskel på lærerorganisationernes og det politiske flertals opfattelse af, hvordan den fremtidige skoleordning bør være. Når dette er sagt, må det dog samtidig oplyses, at man fra lærerorganisationernes side har understreget, at de ikke ønsker at tiltræde isolerede enkeltheder i en anden skoleordning end den nuværende, men at de kun vil kunne give deres eventuelle tilslutning til en skoleordning som helhed. I øvrigt har man fra lærerorganisationernes side givet udtryk for, at man gerne medvirker til fastlæggelsen af detaljer inden for rammen af den skoleordning, som folketinget måtte beslutte sig for at gennemføre.

Med hensyn til de i det ærede udvalgs fornævnte skrivelse af 13. februar 1957 omspurgte 4 spørgsmål skal jeg på grundlag af de stedfundne forhandlinger meddele følgende:

Ad 1. Der er almindelig enighed om, at i skoler, der kun har én klasse (eller færre) pr. årgang, altså normalt i landsbyskoler, er en deling af eleverne i 6. og 7. skoleår udelukket af rent praktiske grunde. For skoler med mere end én klasse pr. årgang, altså normalt byskoler, har forhandlingerne i nogen grad ført til en afklaring af spørgsmålet om delingen eller differentieringen i 6. og 7. skoleår, idet man som nævnt fra det politiske flertals side har erklæret sig rede til at overveje en ordening, hvorefter en „mild“ deling finder sted allerede fra begyndelsen af det 6. skoleår, medens delingen efter lovforslaget af 13. november 1956 tidligst skulle kunne finde sted fra begyndelsen af det 7. skoleår.

Ad 2. Efter de den 13. november 1956 fremsatte lovforslag skulle realafdelingen være 4-årig (omfattende 1.-4. realklasse for 7.-10. skoleår) eller 3-årig (omfattende 2.-4. realklasse for 8.-10. skoleår) eller 2-årig (omfattende 3.-4. realklasse for 9.-10. skoleår). Overgang til realafdelingen skulle kunne ske efter 6. år i hovedskolen til 1. realklasse eller efter 7. år i hovedskolen til 2. realklasse (i den 4-årige eller i den 3-årige realafdeling) eller efter 8. skoleår til 3. realklasse (i den 4-årige, den 3-årige eller den 2-årige realafdeling). Gymnasiet skulle efter lovforslagene være 4-årigt i tilslutning til 2. realklasse (eventuelt 8. hovedskoleklasse), idet dog elever med realksamen skulle kunne optages i 2. gymnasieklasse.

I disse overgangsregler var der, allerede inden forhandlingerne med repræsentanter for folketingsudvalget og for lærerorganisationerne m. fl. påbegyndtes, sket den forenkling, at jeg efter forhandlinger i folketingsudvalget havde sendt udvalget et ændringsforslag, hvorefter muligheden for oprettelse af en 2-årig realafdeling udgik af lovforslagene.

Hertil kommer nu efter de i nærværende redegørelse omhandlede forhandlinger, at gennemførelsen af en ordening som den foran ad 1 nævnte, hvorefter der i byskolen foretages deling fra 6. skoleårs begyndelse, må

medføre, at man også ser bort fra den i lovforslagene omhandlede mulighed for oprettelse af en 4-årig realafdeling. Det bemærkes i denne forbindelse, at bortfaldet af denne mulighed ikke nødvendigvis medfører en ringere tilskudsmæssig stilling for de private realskoler end den, der ville svare til den i lovforslaget omhandlede skoleordning, hvorefter realafdelingen kunne være 4-årig. En sådan konsekvens er heller ikke ønsket, og den kan undgås ved en bestemmelse om, at private realskoler til eventuelle klasser for 7. skoleår med den for optagelse i realafdelingen nødvendige forberedende undervisning i sprog og matematik kan få samme tilskud som til de egentlige realklasser. En sådan bestemmelse synes imidlertid ikke at henhøre under lovgivningen om skolevæsenets ordening, men under de særlige tilskudsbestemmelser.

Hermed er problemerne om overgangen fra hovedskolen til realafdelingen blevet forenklet i afgørende grad. Efter den af det politiske flertal ønskede ordening skal overgangen ske efter 7. skoleår til 1. realklasse i en 3-årig realafdeling, og andre muligheder vil der ikke være brug for. Tilsvarende vil der også efter den af lærerorganisationerne foretrukne placering af det 8. skoleår som det sidste år i hovedskolen kun blive tale om én overgangsmulighed, nemlig efter 8. skoleår til 1. realklasse i en 2-årig realafdeling. Hvad angår overgangen til gymnasiet, er der enighed om, at overgangen til det 3-årige gymnasium må finde sted efter 9. skoleår, altså efter 2. realklasse i en 3-årig realafdeling og efter 1. realklasse i den af lærerforeningerne foretrukne 2-årige realafdeling.

Ad 3. Med hensyn til spørgsmålet om undervisningens indhold i 6., 7. og 8. klasse bemærkes, at da det under forhandlingerne blev klart, at man formentlig må regne med, at gymnasiet fortsat skal være 3-årigt, og at vejen til gymnasiet vil gå gennem realafdelingen, således at eleverne ved udgangen af 9. skoleår enten rykker op i sidste realklasse eller overgår til 1. gymnasieklasse, blev det af særlig interesse at få klarhed over, hvordan timetallet i 9. skoleår ville kunne fordeles på de i betragtning kommende fag. Der blev derfor af statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne, undervisningsinspektøren for

gymnasieskolerne og undervisningsinspektøren for mellem- og realskolerne udarbejdet en skitse-mæssig timeplan for dette 9. skoleår. Efter den pågældende timeplan tænker man sig følgende ordning:

Religion.....	0	ugentlige timer
Dansk.....	5	— —
Engelsk.....	5	— —
Tysk.....	5	— —
Fransk.....	0	— —
Historie.....	3	— —
Geografi.....	2	— —
Naturhistorie.....	2	— —
Naturlære.....	3	— —
Regning og matematik..	7	— —
Gymnastik.....	4	— —
Sang.....	0	— —

i alt... 36 ugentlige timer

Planen er ifølge sagens natur alene et eksempel på, hvilken ordning man vil anse for formålstjenlig. Fra forskellige sider fremkom der indvendinger mod enkeltheder i planen, men visse ændringer i denne vil naturligvis også kunne tænkes, uden at det medfører afgørende ændringer med hensyn til planens mulighed for at virke fyldestgørende som plan for en klasse, der skal føre både til den øverste realklasse og til 1. gymnasieklasse.

Også for undervisningen i det 8. skoleår, hvad enten dette nu skulle være det sidste år i hovedskolen eller det første år i en 3-årig realafdeling, blev der under forhandlingerne forelagt en skitse-mæssig plan. I udarbejdelsen af denne havde foruden statskonsulenten og de to undervisningsinspektører også folketingsmand, skoleinspektør Jørgen Krogh medvirket. Planen er således:

	Drønge	Piger
Kristendomsundervisning....	2	2
Dansk.....	4	4
Skrivning.....	0	0
Historie.....	2	2
Geografi.....	2	2
Naturhistorie.....	2	2
Naturlære.....	2	2
Sang.....	0	0
Gymnastik.....	4	3
Engelsk.....	3	3
Tysk.....	4	4
Tegning.....	1	1
Håndarbejde.....	0	2

	Drønge	Piger
Sløjd.....	3	0
Skolekøkken.....	0	4
Regning og matematik.....	5	5
i alt...	34	36

Til planen var knyttet den tilføjelse, at drengene yderligere skulle have 2 ugentlige timer i regnskabsføring og geometrisk tegning, og at 1 time sløjd kunne udgå til fordel for 1 time i skrivning.

Også for denne plans vedkommende var der nogen debat om enkeltheder, men planen viser i første række også blot, at man fra sagkyndig side kan anvise en skitse-mæssig løsning af den stillede opgave.

For 6. og 7. skoleår blev der ikke forelagt skitse-mæssige timeplaner under forhandlingerne, men der blev fra statskonsulentens side givet udtryk for, at opstillingen af timeplaner for disse skoleår ikke skulle give anledning til usædvanlige problemer, da spørgsmålene ikke vil være meget forskellige fra de spørgsmål, der fremkommer ved tilrettelæggelse af timeplaner under den nuværende skoleordning. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at for så vidt angår timeplanerne for undervisning i 6. og 7. skoleår, der omfatter den for overgang til eksamensskolen nødvendige forberedende undervisning i sprog og matematik, er dette spørgsmål allerede blevet løst på tilfredsstillende måde for de til den nuværende landsbyordnede skole i henhold til den kgl. anordning af 19. januar 1956 knyttede 3-årige kursus til almindelig forberedelseseksamen. Hvad undervisningens nærmere indhold på de pågældende alderstrin angår, har man også for klasser, hvis elever ikke stiler mod eksamensskolen, et betydeligt materiale i allerede foreliggende undervisningsplaner. Spørgsmålet må i øvrigt behandles i et pædagogisk sagkyndigt udvalg med den opgave at udarbejde vejledende undervisningsplaner, og man må herved særlig have opmærksomheden henvendt på, hvordan man bedst muligt kan tilstræbe en afrunding af undervisningen ved den undervisningspligtige alders ophør.

Hvad endelig angår undervisningen i det 8. skoleår for de elever, der ikke stiler mod en eksamen, så er der heller ikke her blevet forelagt nogen skitse-mæssig timeplan under forhandlingerne. Også denne opgave vil

kræve en behandling i et alsidigt pædagogisk sagkyndigt udvalg, hvor man i særlig grad må tage i betragtning, at den omhandlede undervisning må have det formål at give eleverne det bedst mulige grundlag for deres fremtidige virksomhed og for deres fortsatte uddannelse ved almene eller faglige ungdomsskoler.

Ad 4. Med hensyn til spørgsmålet om gymnasiets åremål blev det som foran nævnt under forhandlingerne klart, at man må regne med, at gymnasiet fortsat skal være 3-årigt. Fra lærerforeningernes side kunne man tiltræde dette. En ordning med 4-årigt gymnasium har lærerforeningerne allerede tiltrådt ved deres tilslutning til midterlinjeforslaget.

Under forhandlingerne drøftede man indgående spørgsmålet om en ordning, hvorefter gymnasiet bliver 5-årigt. Fra lærerforeningernes — og her jo særligt Gymnasieskolernes Lærerforenings — side gjorde man gældende, at et på en 7-årig folkeskole hvilende 5-årigt gymnasium både ville nødvendiggøre en streng optagelsesprøve og også i sig selv ville stille væsentligt strengere krav til eleverne end det nuværende på den 4-årige eksamensmellemskole hvilende 3-årige gymnasium. Man kunne efter Gymnasieskolernes Lærerforenings repræsentanters opfattelse ikke regne med, at der kunne være nogen mulighed for uden videre at overgå til 2. gymnasieklasse efter at have gennemført 1. realklasse. I det hele anså man fra lærerforeningernes side ikke et 5-årigt gymnasium for nogen løsning, man kunne anbefale. Da det jævnsides hermed viste sig, at der næppe kunne påregnes tilstrækkelig bred samling fra politisk side om en sådan ordning, gled denne mulighed herefter ud af drøftelserne.

I forbindelse med spørgsmålet om gymnasiets åremål rejser sig også spørgsmålet om gymnasieskolernes åremål. Herom udtalte man fra lærerforeningernes side, at man ønsker den nuværende ordning opretholdt, hvorefter gymnasieskolerne omfatter elever fra 6. skoleår og opefter. Såfremt dette skal opretholdes under den fra politisk flertalsside påtænkte skoleordning, hvor delingen i byskolen fra 6. skoleårs begyndelse ikke skal være baseret på en særlig optagelsesprøve eller lignende, må dette formentlig medføre, at de elever, der fra 6. skoleårs

begyndelse optages i gymnasieskolerne, ikke vil kunne udtages blandt de mest udpræget bogligt begavede børn, men at gymnasieskolernes elevtilgang må baseres på en distriktsordning eller eventuelt en lodtrækning mellem de børn, hvis forældre ønsker dem optaget i en gymnasieskole. En sådan løsning kan også andre forhold end en ændring af skolevæsenets struktur føre til. I en betænkning af 17. marts 1954 udtalte folketingets udvalg angående et forslag til lov om oprettelse af et statsgymnasium i Rødovre en henstilling om, at der foretages en nærmere undersøgelse af spørgsmålene om statsgymnasiers placering og finansiering og statens tilskud til de kommunale gymnasier. Man kan ikke se bort fra, at det vil kunne vise sig, at den eneste mulighed for en rationel løsning af de herhenhørende komplicerede spørgsmål vil være en ordning, hvorefter driften af gymnasieklasserne ved de nuværende kommunale gymnasier overtages af staten, medens kommunerne overtager driften af ikke-gymnasieklasser ved de nuværende statsskoler, og den ændring, som måtte blive truffet på dette område, vil også kunne få konsekvenser for de retningslinjer, hvorefter elevernes anbringelse på de forskellige kategorier af skoler finder sted.

Bortset fra nogle detaljspørgsmål, som ikke er endeligt færdigbehandlede, f. eks. spørgsmålet om overgangene mellem de forskellige skoleformer, om de private eksamensskolers stilling og om gymnasieskolernes underskole, foreligger der således nu efter disse forhandlinger et forslag til en skoleordning bestående af 7 års folkeskole, som på landet er udelt, men med differentieret undervisning i det 6. og 7. skoleår, medens børnene i byskolen i de to nævnte skoleår ved skoler med mere end 1 klasse pr. årgang uden optagelsesprøve fordeles i klasser efter deres standpunkt, evner og interesser på grundlag af skolens skøn og forældrenes ønsker. I tilslutning hertil dels en frivillig 8. klasse, dels en 3-årig realafdeling med overgang efter 2. realklasse til et 3-årigt gymnasium.

Dette forslag, hvis enkeltheder fremgår af lovforslagene, de nedenfor anførte ændringsforslag og den som bilag til nærværende beretning optrykte skitse, kan i prin-

cippet tiltrædes af socialdemokratiets, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget.

Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) har ønsket at afgive følgende udtalelse:

Ligesom mindretallet ikke har kunnet tilslutte sig forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen, som fremsat af undervisningsministeren 13. november 1956, har mindretallet heller ikke kunnet tilslutte sig den ordning, som fremgår af nedenstående som nr. 2, 6, 7, 12, 14, 15, 16, 18, 20 og 21 optrykte ændringsforslag, hvorefter skolen skal omfatte en 7-årig hovedskole, der i byskolen er delt i 6. og 7. skoleår, og i tilslutning hertil dels en frivillig 8. klasse, dels en 3-årig realafdeling med overgang efter 2. realklasse til et 3-årigt gymnasium.

Denne ordning beror på et forslag fremsat af undervisningsministeren i folketingsudvalget og i det såkaldte fællesudvalg vedrørende skoleforslagene den 13. marts 1957, et forslag, der af de i fællesudvalget deltagende undervisningsinspektører betegnes som det ringeste forslag, der endnu var fremkommet.

Denne opfattelse af forslaget deler mindretallet.

1) Den deling, der foreslås i 6. og 7. klasse i købstadskolen efter børnenes „standpunkt, evner og interesser“ på grundlag af skolens skøn og under hensyntagen til forældrenes ønsker, men uden nogen egentlig afslutningsprøve efter 5. skoleår og uden afslutningsprøve efter det 7. skoleår, vil blive meget vanskelig for lærerne at gennemføre og vil være en kilde til stadigt tilbagevendende konflikter mellem forældre og lærere. Dertil kommer, at der under forhandlingerne fra radikal side fremkom udtalelser af en sådan karakter, at det ikke var muligt at se, hvad man fra den side i det hele taget tænkte sig med en deling af børnene som den ovennævnte.

2) I forhold til den nuværende eksamensmellemskole mener mindretallet at den foreslåede ordning med en 6. og 7. klasse — derefter „afrunding“ — så en 1., 2. og 3. realklasse — hvor der af hensyn til overgangen til gymnasiet må foretages en ny

„afrunding“ efter 2. realklasse — betegner en afgjort forringelse ved de gentagne opdelinger i 2-årige kursusafsnit, uden at man på nogen måde opnår nogen fordel af denne forringelse.

Den 4-årige eksamensmellemskole er en god skoleform, som bør have lov til at leve uantastet videre. Det er betegnende, at der fra mange forældre kredse rundt om i landet er indtruffet resolutioner, i hvilke man kræver eksamensmellemskolen bevaret. Det i agitationen stærkt fremhævede, omend ofte overdrevne spørgsmål om „fracaldet i mellemskolen“, der fortrinsvis finder sted ved udgangen af 3. em., lader sig let bringe ud af verden ved en administrativ ændring af læseplanerne i fagene historie, naturhistorie og fysik. Det i januar 1952 nedsatte udvalg vedrørende eksamensmellemskolen (det såkaldte Hans Jørgen Hansen-udvalg) bør snarest forelægge sine resultater og en almindelig ajourføring af eksamensmellemskolen finde sted. Men selve eksamensmellemskolen bør hverken forringes eller tilintetgøres.

3) Selv om det ikke ligger klart, hvilken karakter prøven efter 2. realklasse skulle have, vil dog tydeligvis mellemskoleeksamen på det nærmeste forsvinde — til trods for at denne eksamen i de forløbne 50 år med rette har vundet megen popularitet i befolkningen og betinget mange unges opstigen i samfundet. Mindretallet vil på det bestemteste modsætte sig, at mellemskoleeksamen forsvinder.

4) Den eksamensfri mellemskoles vanskeligheder rykker over i den foreslåede skoleforms 6. og 7. (eventuelt 8.) klasse. Der er ikke fastsat noget mål for denne skoleafdeling, og udvalgets flertal har i det hele taget ikke udtalt sig om den eksamensfri skole, skønt dette dog er det egentlige brændende punkt i den hele skolesituation. Mindretallet føler sig overbevist om, at de børn, der nu går i den fri mellem, *ikke* vil kunne få nogen god undervisning under den foreslåede skoleordning, og må fastholde kravet om et 8. skoleår.

5) Når den første eksamen i et skoleløb sættes så sent som efter det 10. skoleår som her foreslået, så vil mulighederne for læseegnede børn fra økonomisk svagere hjem afgjort forringes.

Mindretallet har ikke kunnet tage stilling til det forelagte gymnasielovforslag, der må ses i sammenhæng med hele den øvrige skoleordning, men det er mindretallets opfattelse, at studentereksamen ikke bør devalueres, og at et 3-årigt gymnasium bør have en 4-årig eksamensmellemskole som fundament („7 års løbet“ bør bevares).

Fortrinsvis i egne med spredt befolkning har præliminæreksamen hidtil kunnet erstatte mellemskole- og realeksamen. Præliminæreksamen, der er en meget anset eksamen, afholdes for tiden ved ca. 75 skoler, og mindretallet udtaler sin tilfredshed med, at der ved hjælp af denne eksamen nu er skabt et grundlag for landsbyskolens forhold gennem kgl. anordning af 19. januar 1956. Men folkeskolen er i landdistrikterne endnu langt fra udbygget og har også på grund af den herskende læremangel nogle steder vanskelige kår. Alt må nu sættes ind på at skaffe *alle* børnene på landet en fyldestgørende undervisning.

Mindretallet anerkender stærkt den indsats, de private realskoler både i byen og på landet har ydet i eksamensskoleundervisningen, og ønsker disse skoler bevaret med en sådan støtte, at de vil kunne følge med under de krav, fremtiden vil stille til bygninger og undervisningsmateriel.

Til slut udtaler mindretallet sin beklagelse af, at der stadig ikke er gjort noget for at løse købstadskolens vanskeligheder, særlig dens mest påtrængende problem, den eksamensfri mellemskole. I stedet for er der nu forløbet snart 30 måneder med en mere eller mindre ørkesløs skolestrukturdebat.

Efter mindretallets opfattelse burde regeringen nu tage fat på at nedkæmpe skolens vanskeligheder led for led og i øvrigt overdrage spørgsmålet (særlig om den eksamensfri mellemskoles forhold) til en alsidigt sammensat kommission. Mindretallet må derfor henvise til det af de konservative den 18. oktober 1956 fremsatte forslag til beslutning om ændringer i skolevæsenets ordning sålydende:

„Folketinget beslutter at opfordre undervisningsministeren til at fremsætte sådanne forslag til ændringer i de gældende skolelove og foretage sådanne ændringer i gældende anordninger m. v., som er nødvendige for, at enhver del af den danske folkeskole kan løse sin karakteropdragende og kund-

skabsmeddelende opgave efter nedenstående retningslinier, idet det understreger, at det er folkeskolens pligt at meddele solide kundskaber i dansk, regning og skrivning, og at undervisningen i kristendomskundskab ikke må indskrænkes.

I. Købstadskolen:

- 1) Folkeskolen i købstæderne består af 5 grundskoleklasser og en 3-årig hovedskole.
- 2) Det i grundskolen tilegnede pensum i dansk, regning og skrivning fastholdes og udbygges yderligere i hovedskolen.
- 3) Der gives i hovedskolen undervisning i begyndelsesgrundene i mindst ét fremmed sprog.
- 4) Der skabes gennem undervisningen i hovedskolens to første klasser mulighed for, at overgang fra disse klasser til den sideløbende mellemskoles tilsvarende klasser kan finde sted for elever, der i mellemtiden har vist sig egnede. I III. hovedskoleklasse (8. klasse) skal der kunne gives ekstraundervisning i visse fag, for at elever, som er egnede, kan overgå fra III. hovedskoleklasse til III. mellem-skoleklasse.
- 5) Ved de skoler, som har indrettet præliminærkursus, kan overgang fra II. hovedskoleklasse til 3-årigt præliminærkursus finde sted.
- 6) Inden for hovedskolen gennemføres, når de praktiske forudsætninger er til stede, følgende forbedringer:
  - a) Det 8. skoleår gøres obligatorisk. De stedlige skolemyndigheder kan give dispensation fra reglen om 8. års undervisningspligt.
  - b) Klassekvotienten og lærernes time-tal må i hovedskolen ansættes således, at denne sikres en med andre skoleformer fuldt ud ligeberettiget stilling i undervisningen.
  - c) Undervisningen tilrettelægges således, at den — uden at være erhvervspræget — tager sigte på at gøre de unge til aktive medlemmer af samfundet.

Beretn. ang. lovf. om ændr. af l. om folkeskolen m. m.

- 7) Hovedskolen afsluttes med en afgangsprøve. Der gives eleverne et afgangsbrev.

II. Landsbykskolen:

- 1) Folkeskolen i landdistrikterne udbygges efter folkeskoleloven af 18. maj 1937 med henblik på det 8. skoleår.
- 2) Flere kommuner kan i fællesskab oprette en 8. klasse.
- 3) De anerkendte præliminærkursus videreføres efter kgl. anordning af 19. januar 1956, og bestemmelserne derom fastsættes ved lov.
- 4) Der nedsættes af undervisningsministeriet et udvalg til at varetage oprettelsen af nye præliminærkursus.

III. Mellem- og realskolen:

Sideløbende med hovedskolen kan der oprettes en 4-årig mellemskole med optagelsesprøve fra 5. grundskoleklasse. Mellemskolen afsluttes med en prøve (mellemskoleeksamen).

I tilknytning til mellemskolen kan der oprettes en 1-årig realklasse afsluttende med realeksamen.

IV. Gymnasieskolen:

Gymnasieskolen består af en 4-årig mellemskole, som fortsætter i en 1-årig realklasse eller en 3-årig gymnasieafdeling.

Enhver, som har bestået studentereksamen, har ret til at lade sig indskrive ved et af landets to universiteter eller ved en af de højere læreanstalter.

V. Den private skole:

Den private skoles fortsatte beståen sikres.“

Det har ikke været muligt for udvalget at tilendebringe arbejdet med de endnu henstående enkeltspørgsmål inden folketingssamlingens slutning.

Ændringsforslag

til

I. forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen.

Til § 2.

1) Stk. 2 i den i loven foreslåede § 2 affattes således:

„For børn, der på grund af talevanskeligheder, svagt syn, svag hørelse, små evner eller læsevanskeligheder ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning, indrettes der særundervisning.“

Til § 4.

2) I den foreslåede affattelse af lovens § 4 ændres ordene „4 et-årige“ til: „3 et-årige“.

Til § 5.

3) Efter den foreslåede ændring i stk. 1 c) indsættes følgende:

„Som nyt stykke 2 indsættes:

„Stk. 2. Har en kommunalbestyrelse med henblik på en centralisering af skolevæsenet inden for den enkelte kommune eller sammen med en eller flere nabokommuner truffet beslutning om nedlæggelse af en distriktsskole, skal dette bekendtgøres i de stedlige dagblade. Fremsætter mindst 80

Ændringsforslaget tilsigter i højere grad at sikre oprettelse af særundervisning, således at ethvert barn, der har behov herfor, får adgang til, uanset hvor det bor, at modtage en sådan efter dets evner og øvrige udrustning afpasset undervisning, hvad enten denne gives i særlige klasser eller på anden måde.

Forslaget tilsigter i øvrigt at tydeliggøre, at bestemmelsen ikke alene omfatter børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning i sin helhed, men også børn, der kun på et enkelt område er retarderede, hvilket ofte er tilfældet ved talelidelser og læsevanskeligheder.

Ændringsforslaget tilsigter i forbindelse med de under nr. 6, 7, 12, 14, 15, 16, 18, 20, og 21 anførte ændringsforslag gennemførelsen af en ordning, hvorefter skolen skal omfatte en 7-årig hovedskole, der i byskolen er delt i 6. og 7. skoleår, og i tilslutning hertil dels en frivillig 8. klasse, dels en 3-årig realafdeling med overgang efter 2. realklasse til et 3-årigt gymnasium. Jfr. herom i øvrigt det i de indledende bemærkninger om forhandlingerne med lærerorganisationerne anførte.

Der er under forhandlingerne i udvalget opnået enighed med ministeren om, under hensyn til den særlige interesse, der kan være i bevarelse af en mindre skole, at tillægge beboerne i et skoledistrikt en vis indflydelse på spørgsmålet om nedlæggelse af en distriktsskole i tilfælde, hvor en kommunalbestyrelse med henblik på en centralisering af skolevæsenet har truffet beslutning herom. Ændringsforslaget tilsigter at give be-

pct. af de beboere i det pågældende skole-distrikt, der har valgt til kommunalbestyrelsen, inden en måned efter bekendtgørelsen skriftlig begæring derom, skal der af kommunalbestyrelsen foranstaltes en afstemning angående spørgsmålet om skolens nedlæggelse. Stemmeberettigede ved afstemningen er de beboere i skoledistriktet, der har valgt til kommunalbestyrelsen. De nærmere regler om afstemningen fastsættes af undervisningsministeren. Bliver resultatet af afstemningen, at mindst 80 pct. af de stemmeberettigede ønsker skolen opretholdt, kan den kun nedlægges, såfremt kommunalbestyrelsen efter førstkommande ordinære kommunalvalg på ny træffer beslutning herom.““

I 6. linje ændres ordene „Stk. 2 affattes således“ til: „Stk. 1, 3. led, bliver stk. 3 og affattes således“, og i 7. linje foran „Skoleplanen“ indføres: „Stk. 3.“

Ny paragraf.

4) Efter § 7 indføres som ny paragraf:

„§ 00.

Lovens § 9 affattes således:

„Folkeskolens skoleår begynder den 1. august. Undervisningsministeren kan dog tillade, at skoleåret begynder til et andet tidspunkt.““

Ny paragraf.

5) Efter § 7 indsættes som ny paragraf:

„§ 00.

I lovens § 10, stk. 1, foran „2 måneder“ indsættes: „mindst“.“

Til § 8.

6) Paragraffen udgår.

Til § 9.

7) Paragraffen affattes således:

„I lovens § 12 foretages følgende ændringer:

Stk. 1 affattes således: „Når gennem-

boerne mulighed for under visse forudsætninger at udskyde den endelige afgørelse om nedlæggelse til tiden efter det førstkommande ordinære kommunalvalg.

Udvalget har under forhandlingerne peget på det ønskelige i, at en større ensartethed og fasthed i skoleårets placering kunne tilstræbes ved lovens normalordning.

Ændringsforslaget vil vel ikke medføre en for hele landet ensartet ordning, men tilsigter at give et flertal af de skolesøgende børn samme skoleår.

Ændringsforslaget tilsigter at bringe lovens bestemmelse om anmeldelsesfristen ved indskrivning i folkeskolen i bedre overensstemmelse med de faktiske forhold, hvorefter indskrivning oftest finder sted på et tidligere tidspunkt, end lovens normale frist angiver.

Ændringsforslaget er et led i gennemførelsen af den i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 2 omtalte skoleordning.

Gældende lovs § 12, stk. 1 og 2, er ikke foreslået ændret ved lovforslaget og berøres heller ikke direkte af de strukturændringer, som ændringsforslag nr. 2 og de i bemærkningerne til dette nævnte ændringsforslag har

snitstallet af børn i en skoles klasser, beregnet efter gennemsnittet af børnetallet i kalenderåret, i to på hinanden følgende år har overskredet 30 — fra 1. januar 1963 29 og fra 1. januar 1968 28 — skal gennemsnitsbørnetallet nedbringes. Ved beregningen af gennemsnitsbørnetallet må de i stk. 3 nævnte klasser ikke medregnes“.

Stk. 3 affattes således: „Når elevtallet overskrider 30 — fra begyndelsen af skoleåret 1962-63 29 og fra begyndelsen af skoleåret 1967-68 28 — i klasser for 6. og 7. skoleår og 24 i klasser for 8.-10. skoleår, kan undervisningsministeren for købstadkommunernes vedkommende og skoledirektionen for landkommunernes vedkommende forlange vedkommende klasse delt. Kommunalbestyrelsen kan indanke skoledirektionens afgørelse for undervisningsministeren“.

til formål at formulere. Men ved de i de indledende bemærkninger omtalte møder i fællesudvalget vedrørende skolelovsforslagene har man været inde på tanken om at foreslå en nedsættelse af klassekvotienten gennemført. Dette vil nødvendiggøre en ændring af folkeskolelovens § 12, stk. 1. Den her foreslåede affattelse går ud på, at gennemsnitskvotienten fastsættes til 30, det samme som i det af venstre i efteråret 1955 fremsatte lovforslag. Efter gældende ordning er tallet 33 for skoler i købstæderne og 35 for skoler i landkommunerne. Det har endvidere ved møderne været omtalt, at muligheden for en gradvis nedsættelse af klassekvotienten burde overvejes. En regel herom er medtaget i ændringsforslaget.

Den i lovforslaget foreslåede affattelse af stk. 3 må ændres som følge af de ovennævnte strukturændringer. Efter lovforslaget skulle deling tidligst kunne ske fra 7. skoleårs begyndelse; men da det nu er tanken, at byskolen skal deles fra 6. skoleårs begyndelse, bør det normale maksimale elevtal pr. klasse være det samme for 6. skoleår som for 7., altså 30. Og med en 3-årig realafdeling bør det også være det samme for 8. skoleår som for 9. og 10., altså 24. En sådan regel vil ved den foreslåede affattelse også komme den frivillige 8. klasse til gode, og dette kan sikkert kun betragtes som en fordel. Det bemærkes endelig, at for de klasser, der ifølge stk. 1 ikke må medregnes ved beregningen af gennemsnitsbørnetallet, bør det normalt maksimale elevtal sikkert ikke være større end det i stk. 1 omhandlede gennemsnitstal. Der bør derfor også i stk. 3 fastsættes en gradvis nedsættelse af det dér omtalte elevtal pr. klasse, hvis man gør det i stk. 1.

Til § 10.

8) I den foreslåede affattelse af lovens § 13, stk. 2, 3.-4. linje, udgår ordene „eller som ønsker optagelse i realafdeling ved en anden skole end deres hidtidige“, og i 11. linje ændres ordet „linje“ til: „gruppe“.

Ændringsforslaget er af redaktionel karakter.

9) I den foreslåede affattelse af lovens § 13, stk. 2, tredjesidste linje, ændres „ham“ til: „eleven“.

Ændringsforslaget er af tydeliggørende karakter.

Til § 12.

10) I den foreslåede affattelse af lovens § 16 foretages følgende ændringer:

I stk. 1, 3. linje, efter „1 200 timer“ indsættes: „, jfr. dog stk. 2,“.

Som nyt stk. 2 indføres:

„Ved de skoler, hvor det årlige timetal i 5.-7. skoleår i henhold til hidtidig lovgivning har været fastsat til ikke under 960 timer, kan en sådan ordning med undervisningsministerens tilladelse bibeholdes under forudsætning af, at det samlede timetal i 1.-7. skoleår ikke er under 6 480 timer.“

Det foreslåede stk. 2 bliver stk. 3.

Til § 13.

11) I den foreslåede affattelse af lovens § 17, stk. 2, sidste punktum, 4. linje, efter „gymnastik“ indsættes: „idræt“.

12) Til det foreslåede stk. 2 tilføjes følgende: „Ved skoler med mere end 1 klasse pr. årgang fordeles børnene i klasserne efter deres standpunkt, evner og interesser. Børnenes placering ved delingen foretages efter skolens skøn og under hensyntagen til forældrenes ønsker. Skolens skøn baseres på dens almindelige indtryk af det enkelte barns evner og daglige skolearbejde, herunder resultatet af nogle af de skriftlige prøver i dansk og regning, der indgår i skolearbejdet i det 5. skoleår.“

Stk. 3 affattes således: „I løbet af 7. skoleår skal der tilstræbes en afrunding af undervisningen i de fag, hvori dette må anses for ønskeligt af hensyn til de elever, der går ud af skolen ved undervisningspligtens ophør. I fag, hvor det naturligt kan ske, skal undervisningen afpasses under hensyntagen til børnenes fremtidige virksomhed i det praktiske liv og deres fortsatte uddannelse. Ved optagelse af valgfri fag ved siden af de obligatoriske og ved bestemmelser i undervisningsplanen for de enkelte fag kan undervisningen efter de stedlige ønsker og behov tilrettelægges under hensyntagen til børnenes evner, anlæg og interesser. Der gives i øvrigt en grundlæggende erhvervsorientering efter de herom gældende bestemmelser, jfr. lov nr. 86 af 31. marts 1953 om erhvervsvejledning. Fra skoleårets begyndelse skal der tilbydes

Ændringsforslaget tilsigter at give mulighed for at dispensere fra lovens normale minimumstimetal for 5.-7. skoleår ved de skoler, som i henhold til den hidtidige lovgivning har fastsat timetallet til ikke under 960 timer årligt, på betingelse af, at det samlede timetal i 1.-7. skoleår ikke er under 6 480 timer.

Ændringsforslaget er af redaktionel karakter.

Ændringsforslaget tilsigter i forbindelse med ændringsforslag nr. 2 og de i bemærkningerne til dette nævnte ændringsforslag gennemførelsen af den dér omtalte skoleordning.

Det er endvidere under hensyn til et derom af Dansk Erhvervsvejlederforening over for udvalget fremsat forslag fundet rigtigt at medtage en bemærkning om erhvervsvejledningen i skolerne.

undervisning i endnu et fremmedsprog (tysk eller eventuelt engelsk) og i matematik. I denne undervisning kan kun de børn (klasser) deltage, der efter skolens skøn kan have udbytte deraf. Det foreskrevne årlige timetal skal opretholdes også for de børn (klasser), der ikke deltager.“

Stk. 4 affattes således: „I det 8. skoleår videreføres undervisningen efter de for undervisningen i det 7. skoleår foran fastsatte retningslinjer og med særligt henblik på at forberede elevernes overgang til almen eller faglig ungdomsundervisning. Også i dette skoleår gives der en grundlæggende erhvervsorientering. Efter forhandling med undervisningsministeren udfærdiger vedkommende fagministre nærmere regler om, hvilke lempelser elever, der har gennemgået det 8. skoleår i hovedskolen, skal kunne opnå ved efterfølgende undervisning i tilknytning til faglig uddannelse.“

Til § 14.

13) I den foreslåede affattelse af lovens § 18, stk. 2, de 3 sidste linjer, udgår ordene „at de nu bestående enklassede skoler i de sønderjyske landsdele opretholdes, så længe deres børnetal ikke overstiger 36“, og i stedet indsættes: „at de enklassede skoler, der hidtil har kunnet opretholdes med et børnetal på ikke over 36, fortsat opretholdes, så længe deres børnetal ikke overstiger 36“.

Til § 15.

14) I den foreslåede § 19 affattes stk. 2 således: „Realafdelingen består såvel ved kommunale som ved private realskoler af 3 et-årige klasser i tilslutning til 7. skoleår.“

Til § 16.

15) I den foreslåede affattelse af lovens § 20 affattes stk. 1 således: „Optagelse i 1. realklasse er betinget af, at vedkommende elev er i besiddelse af en sådan modenhed og kundskabsfylde, at det kan forventes, at han kan følge undervisningen i realafdelingen på tilfredsstillende måde. Eleven må have fulgt undervisningen i et fremmedsprog i 6. skoleår og i 2 fremmedsprog og matematik i 7. skoleår. Elever, der søger optagelse i en realafdeling på en anden

Ændringsforslaget er af redaktionel karakter.

Ændringsforslaget er et led i gennemførelsen af den i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 2 omtalte skoleordning.

Jfr. bemærkningerne til foranstående ændringsforslag nr. 14.

skole end deres hidtidige, må fremlægge det afgangsbrev, som de ifølge § 13 kan begære af deres hidtidige skole.“

Stk. 3 affattes således: „Optagelse i 1. realklasse af en elev, der ikke opfylder de i stk. 1 fastsatte betingelser om forudgående undervisning, samt optagelse senere end fra 1. realklasses begyndelse er betinget af, at vedkommende elev ved en optagelsesprøve godtgør, at han i modenhed og kundskaber står på samme trin som eleverne i den klasse, hvori han ønskes optaget“.

Til § 17.

16) I den foreslåede affattelse af lovens § 21 affattes stk. 1 således: „I realafdelingen skal der undervises i dansk med norsk og svensk, religion, engelsk, tysk, fransk, regning, matematik, historie med samfundskundskab, geografi, naturhistorie, naturlære, skrivning, tegning, sang og gymnastik samt for piger håndarbejde og for drenge sløjd. Undervisning i andre fag kan optages med undervisningsministerens godkendelse. I 3. realklasse kan der indrettes en teknisk linje med særlig hensyntagen til den matematisk-fysiske faggruppe. I 2. og 3. realklasse gives der en grundlæggende erhvervsorientering, jfr. § 17, stk. 3 og 4.“

Stk. 2 affattes således: „Faget fransk er valgfrit, og matematik er valgfrit i 3. realklasse, dog ikke på den tekniske linje. Undervisningen i skrivning, tegning, sang, håndarbejde og sløjd kan afsluttes i 1. realklasse. De nærmere regler om de enkelte fags indhold og omfang fastsættes af undervisningsministeren.“

Til § 18.

17) I den foreslåede affattelse af lovens § 22 affattes stk. 2 således: „Realeksamen består af skriftlige og mundtlige prøver. Skriftlige prøver afholdes i dansk, i engelsk eller tysk samt i regning og matematik. På den tekniske linje kan der i stedet for skriftlig prøve i et fremmedsprog anordnes en særlig prøve i fag under den matematisk-fysiske faggruppe. Mundtlige prøver afholdes i 5 af de fag, hvori der i henhold til § 21 er undervist i realafdelingen. Der kan ikke holdes prøve i religion og sang.“

I den i ændringsforslaget indeholdte opremsning af de fag, der skal undervises i i realafdelingen, er faget husgerning udgået. Når det er nævnt i lovforslaget, er grunden den, at dette også handlede om en 4-årig realafdeling, spændende over 7.-10. skoleår, og at der jo i henhold til loven af 4. juli 1942 om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m. skal gives alle piger undervisning i husgerning i de sidste 2 år før undervisningspligtens ophør. Men når muligheden for at indrette 4-årig realafdeling udgår, og realafdelingen altid skal være 3-årig, spændende over 8.-10. skoleår, vil denne skoleafdeling fuldt ud ligge efter den undervisningspligtige alder.

Den foreslåede tekniske reallinje må blive 1-årig, når overgangen til det 3-årige gymnasium (efter lovforslaget var gymnasiet 4-årigt) skal ske fra 2. realklasse.

Ændringsforslaget tilsigter at give mulighed for på den tekniske linje, jfr. foranstående ændringsforslag nr. 16, at anordne en særlig prøve i fag under den matematisk-fysiske faggruppe.

Til § 23.

18) Den foreslåede affattelse af lovens § 29, stk. 1, ændres til: „Folkeskolen i København består af en 7- eller 8-årig eksamensfri skole, der betegnes hovedskolen, og en eksamensafdeling, der betegnes realafdelingen, og som omfatter 3 et-årige klasser i tilslutning til 7. skoleår.“

19) Det foreslåede stk. 2 affattes således: „For børn, der på grund af talevanskeligheder, svagt syn, svag hørelse, små evner eller læsevanskeligheder ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning, indrettes der særundervisning.“

Til § 25.

20) I den foreslåede affattelse af lovens § 31 ændres tallet „4“ til: „3“.

Til § 28.

21) I den foreslåede affattelse af lovens § 35, 5.-7. linje, udgår ordene „, om børnenes eventuelle fordeling til linjedelt undervisning m. m. i 7. og 8. skoleår (§ 11, stk. 3 og 4)“.

Ændringsforslaget er et led i gennemførelsen af den i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 2 omtalte skoleordning.

Ændringsforslaget svarer til det ovenfor som nr. 1 anførte ændringsforslag, hvortil der henvises.

Jfr. det ved nr. 18 anførte.

Jfr. det ved nr. 18 anførte.

II. forslag til lov om gymnasieskoler.

Til § 1.

1) Paragraffen affattes således: „En gymnasieskole består af en 3-årig realafdeling og en 3-årig gymnasieafdeling.“

Til § 2.

2) Paragraffen affattes således: „Gymnasieskolens realafdeling giver i tilslutning til folkeskolens 7. skoleår gennem 3 et-årige klasser en fortsat almendannende undervisning, der slutter med en prøve (realeksamen).“

Gymnasieafdelingen giver i tilslutning til 2. realklasse gennem 3 et-årige klasser en fortsat almendannende undervisning, som tillige giver det nødvendige grundlag for videregående studier og slutter med en prøve (studentereksamen). Undervisningen skal kunne gives på 3 delvis forskellige linjer, som efter de undervisningsfag, der

Ændringsforslaget er en konsekvens af den ovenfor i forbindelse med lovforslaget om folkeskolen omtalte strukturændring.

Jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 1.

Desuden er efter ønske fra udvalget optaget en ændring, hvorefter der kun skal kunne være 3 gymnasielinjer, nemlig de i henhold til almenskoleloven eksisterende, således at oprettelse af nye linjer vil kræve lovhjælp.

Beretn. ang. lovf. om ændr. af l. om folkeskolen m. m.

giver hver enkelt linje dens særpræg, betegnes henholdsvis som den klassisk-sproglige, den nysproglige og den matematisk-naturvidenskabelige linje.“

Til § 4.

3) I 1. stk. udgår ordet „regning“, og efter ordet „musik“ tilføjes: „I 3. gymnasieklasse gives der en grundlæggende erhvervsorientering efter de herom gældende bestemmelser, jfr. lov nr. 86 af 31. marts 1953 om erhvervsvejledning.“

Til § 8.

4) Paragraffen affattes således:
„Studentereksamen giver ret til indskrivning ved universiteterne og efter de derom gældende regler ret til indskrivning ved andre højere læreanstalter.“

Til § 12.

5) Under 1. ændres „13“ til: „14“ og „15“ til: „16“.

Til § 14.

6) 1. stk. affattes således:
„Optagelse i 1. gymnasieklasse er betinget af, at vedkommende elev har fulgt undervisningen i 2. realklasse og er i besiddelse af en sådan modenhed og kundskabsfylde, at det kan forventes, at han kan følge undervisningen i gymnasieafdelingen på tilfredsstillende måde. Elever, der søger optagelse i en gymnasieafdeling på en anden skole end deres hidtidige, må fremlægge det afgangsbrev, som de kan begære af deres hidtidige skole, jfr. § 9 og folkeskolelovens § 13, stk. 2.“

3. stk. affattes således:

„Skolen vil kunne optage en elev, der har bestået realeksamen, i 1. gymnasieklasse.“

4. stk. affattes således:

„Elever, der ønskes optaget senere end fra 1. gymnasieklassens begyndelse, eller som ikke har fulgt undervisningen i 2. realklasse eller har bestået realeksamen, må bestå en optagelsesprøve, der godtgør, at de i modenhed og kundskaber står på samme trin som eleverne i den klasse, hvori de ønskes optaget.“

32 Udvalgenes betænkninger m. m.

Det er efter et derom af Dansk Erhvervsvejlederforening fremsat forslag fundet rigtigt at medtage en bemærkning om erhvervsvejledningen i skolerne.

Ændringsforslaget er udarbejdet efter ønske af folketingsudvalget for at tydeliggøre, at der ikke skal kunne indføres særlige adgangsbegrænsninger ved optagelse af elever med studentereksamen på universiteterne.

Jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 1.

Jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 1.

Til § 22.

7) I 1. stk. udgår ordene „linjedelingen og om“ og „§ 2, stk. 3“.

Jfr. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 1.

Til § 23.

8) I 2. stk. ændres „1959-60“ til: „1960-61“ og „1961-62“ til: „1962-63“.

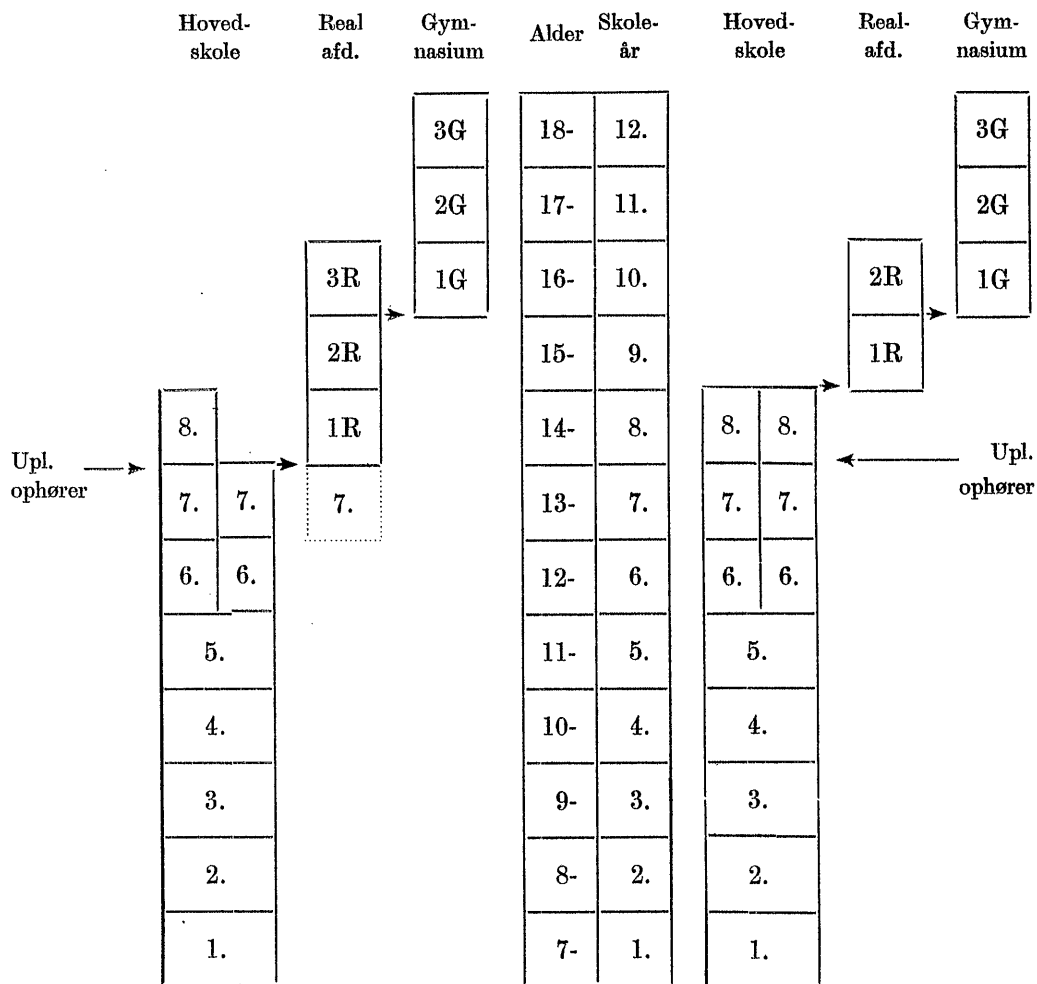
I 3. stk. ændres „1959-60“ til: „1960-61“.

P. u. v.

Kaj Andresen,
formand.

Bilag

20. marts 1957.

Bilag til beretning

fra udvalget angående

I. forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen,

II. forslag til lov om gymnasieskoler og

III. forslag til folketingsbeslutning om ændringer i skolevæsenets ordning.

Folketingets udvalg

angående

forslag til lov om ændringer af lov
om folkeskolen,

forslag til lov om gymnasieskoler og

forslag til folketingsbeslutning
om ændringer i skolevæsenets ordning.

Christiansborg, den 23. november 1956.

Udvalget udbeder sig ministerens besvarelse af følgende spørgsmål — om muligt i 25 eksemplarer:

1. De økonomiske virkninger for staten og kommunerne ønskes så vidt muligt oplyst

Christiansborg, den 29. november 1956.

I forbindelse med tidligere stillede spørgsmål udbeder udvalget sig yderligere ministerens besvarelse af følgende spørgsmål (2—9) — om muligt i 25 eksemplarer:

Ad forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen.

2. Det er i udvalget forudsat, at lovforslagets § 1 ikke tilsigter nogen ændring i lovens § 1, 2. og 3. (ikke nummererede) afsnit, men alene tilsigter en ny formulering af lovens § 1, 1. afsnit.

Udvalget udbeder sig en udtalelse om denne opfattelses rigtighed.

[Svar side 11 og 12]

3. a. Kan ministeren foreslå en ændret formulering af § 2, stk. 2, som sikrer oprettelse af særundervisning i højere grad end lovforslagets formulering, jfr. navnlig ordene „hvis forholdene tillader det“?

[Svar side 13 og 51]

- a. ved gennemførelse af undervisningsministerens forslag til lov om ændringer i folkeskoleloven,

[Svar side 7 og 9]

- b. ved gennemførelse af forslag til folketingsbeslutning om ændringer i skolevæsenets ordning (af Hvidberg m. fl.).

[Svar side 7 og 9]

- b. Det ønskes oplyst, i hvilken udstrækning særundervisning er etableret, og hvorledes ordningen virker, herunder oplysning om samarbejdet mellem lærere og konsulenter især med henblik på at finde frem til de børn, for hvem en sådan undervisning må anses påkrævet.

[Svar side 13]

- c. Finder ministeren, at den efter tilsynsloven etablerede særundervisningsordning hidtil har været tilstrækkelig?

[Svar side 14]

- d. Kan der gives oplysninger om det hidtidige arbejde i det i august 1955 nedsatte udvalg angående særundervisningen, jfr. lovforslagets bemærkninger side 12?

[Svar side 15]

4. Der er i udvalget rejst spørgsmål om ved en bestemmelse i loven at åbne

mulighed for, at en forældrekræds får indflydelse på afgørelsen af spørgsmålet om bevarelse af en distriktsskole i tilfælde, hvor der i øvrigt arbejdes med planer om oprettelse af en centralskole for flere distrikter eller kommuner.

Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse herom.

[Svar side 17, 37 og 55]

5. Det bedes oplyst, om lovforslagets ændrede formulering af lovens § 2, stk. 4, i forhold til den gældende lovs § 2, stk. 3, tilsigter en udvidelse af landkommunernes adgang til at indføre de for købstadskolen gældende regler med hensyn til skolens ledelse og lærerlønninger.

[Svar side 29]

6. a. Der er i udvalget rejst spørgsmål om, hvorvidt det vil kunne forlanges, at en kommune under de i øvrigt i den foreslåede § 3, stk. 1, angivne betingelser skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler for et i kommunen hjemmehørende barn, der først f. eks. 1—2 år efter afslutningen af 7. skoleår ønsker at følge undervisningen på en efterskole.

Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse herom.

[Svar side 30]

b. Hvorledes tænkes betalingsordningen, hvorefter kommunerne alene skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler — i modsætning til opholdsudgifterne — gennemført i praksis?

[Svar side 31]

7. Kan ministeren foreslå en ændret formulering af lovens § 9, hvorved en større ensartethed og fasthed i skoleårets placering tilstræbes?

[Svar side 22 og 28]

8. Finder ministeren det rimeligt, når henses til de faktiske forhold, at opretholde bestemmelsen i lovens § 10, stk. 1, hvorefter anmeldelse som regel skal ske 2 måneder forud for skoleårets begyndelse?

[Svar side 24]

9. Der ønskes oplysning om antallet af samtlige skolesøgende børn i København, købstæder og landkommuner og deres fordeling på de forskellige skoleformer med særligt henblik på fordelingen mellem 7. og 8. klasse, mellemskolen, realskolen og gymnasiet.

[Svar side 25, smh. spm. 23 og side 46]

Christiansborg, den 6. december 1956.

Ad forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen.

10. Der er i udvalget rejst spørgsmål om, hvorvidt der kan forlanges deling af en 3. eller 4. realklasse, hvis elevtal forhøjes fra 24 til 26 f. eks. som følge af familiers tilflytning til kommunen.

[Svar side 19 og 37]

11. Vil den ved lovforslagets § 12 foreslåede affattelse af lovens § 16, stk. 1, hvorefter det årlige minimumstimetal i 5.—8. skoleår fastsættes til 1 200 timer, nødvendiggøre dispensationsmulighed for visse vestjyske skoleformer?

[Svar side 20 og 38]

12. Det er i visse lærerkredse gjort gældende, at den mange steder praktiserede ordning, hvorefter der ved en forkortelse af

lektioner og frikvarterer om lørdagen gives fri kl. 13, virker så forstyrrende på undervisningen, at den nævnte weekendordning bør søges gennemført ved en nedsættelse af det pligtige timetal.

Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse herom.

[Svar side 33]

13. Der ønskes en udtalelse fra skolepsykologisk sagkyndig side om, hvorvidt børns reaktioner ved tvungen skolebadning kan give anledning til problemer, som kunne tale for at lette adgangen til fritagelse for deltagelse i skolebade.

[Svar side 26 og 38]

14. Der ønskes en udtalelse fra ministeren

angående spørgsmålet om en ændret affattelse af den i lovforslagets § 13 foreslåede § 17, stk. 2, 2. punktum, således at den pligtige undervisning i et fremmedsprog alene omfatter engelsk.
[Svar side 38 og 55]

15. Der ønskes en sagkyndig udtalelse om det ønskelige i at påbegynde undervisning i et fremmed sprog (engelsk) på et tidligere tidspunkt end i den foreslåede § 17 angivet, og om naturmetoden eller den hidtil normalt anvendte metode med

kendskab til sprogets struktur som grundlag for undervisningen må anses for mest hensigtsmæssig i folkeskolen, især med henblik på elever, der ikke skal i eksamensskolen.
[Svar side 55]

16. Kan ministeren foreslå en ændret affattelse af lovens § 17, stk. 2, 4. punktum, således at etablering af skolebiblioteksarbejde gøres obligatorisk?
[Svar side 39 og 56]

Christiansborg, den 7. december 1956.

Ad forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen.

17. Udvalget udbeder sig i et samråd med ministeren en drøftelse af lovforslagets §§ 13 og 15, herunder bl. a. indholdet af det 8. skoleår og den i § 13, stk. 4 fastsatte betingelse for en fuldstændig klassedeling af børnene efter linjer fra begyndelsen af det 7. skoleår, jfr. § 15.
[Svar side 52]

18. Kan ministeren foreslå en anden formulering af den i lovforslagets § 14 foreslåede § 18, hvorved den i stk. 2 in fine anførte særbestemmelse for de sønderjyske landsdele udgår af lovtæksten, uden at dispensationsmuligheden udelukkes?
[Svar side 34]

19. Udvalget udbeder sig i et samråd en drøftelse af lovforslagets § 16, herunder bl. a. spørgsmålet om betimeligheden af en skoleordning, som muliggør overgang fra 8. klasse til en 2-årig realafdeling, og spørgsmålet om skoleinspektørers ad-

gang til at nægte en elev optagelse i realafdelingen.
[Besvaret mundtligt i et samråd]

20. Kan ministeren foreslå en ændret formulering af den i § 17 foreslåede affattelse af lovens § 21, stk. 1, således at ordene „for piger“ og „for drenge“ udgår i forbindelse med undervisningen i husgering og sløjd?
[Svar side 35 og 56]

21. Udvalget udbeder sig i et samråd med ministeren en drøftelse af lovforslagets § 18, herunder bl. a. spørgsmålet om antallet af fag, hvori mundtlige prøver skal afholdes (stk. 2), og hvem der skal stille spørgsmålene (stk. 4).
[Besvaret mundtligt i et samråd]

22. Udvalget udbeder sig i et samråd med ministeren i forbindelse med lovforslagets § 20 en drøftelse af forskole- og småbørnslærerindernes ansættelsesforhold.
[Besvaret mundtligt i et samråd]

København, den 13. december 1956.

Under henvisning til det i samrådet med ministeren i går fremførte angående den i ministerens skrivelse af går's dato givne besvarelse af udvalgets tidligere fremsendte spørgsmål (nr. 9) udbeder udvalget sig ministerens besvarelse af følgende supplerende spørgsmål — om muligt i 25 eksemplarer:

23. For Københavns og købstædernes vedkommende ønskes yderligere oplysning om antallet af børn i 6. klasse og i 1., 2. og 3. eksamensmellemskoleklasse (hver klasse for sig) som grundlag for en sammenligning mellem den eksamensfrie skole og eksamensmellemskolen.
[Svar side 46, smh. spm. 9 og side 25]

I øvrigt anføres fra det nævnte samråd følgende til ministerens overvejelse:

- a. *Ad udvalgets spørgsmål 3 a:* En ny udformning af den i ministerens svarskrivelse af 11. ds. foreslåede formulering af lovens § 2, stk. 2, hvorved ordet „sansedefekter“ undgås og ordene „skal der træffes“ eventuelt erstattes af „træffes der“ el. lign.
[Svar side 51]
- b. *Ad udvalgets spørgsmål 4,* jfr. ministerens svarskrivelse af 11. ds.: Spørgsmålet om en ny formulering af bestemmelsen i lovens § 6, stk. 1, af hensyn til ønsket om at tillægge beboerne i et skoledistrikt større indflydelse på spørgsmålet om nedlæggelse af en distriktsskole, eventuelt gennem en vis udskydelse af spørgsmålets afgørelse.
[Svar side 37 og 55]
- c. *Ad udvalgets spørgsmål 10,* jfr. ministerens svarskrivelse af 11. ds.: En tydeliggørelse i lovtæksten af, hvem der ifølge lovens § 12, stk. 3 (som foreslået i lovforslagets § 9), kan stille krav om deling af en klasse.
[Svar side 37]
- d. *Ad udvalgets spørgsmål 11,* jfr. ministerens svarskrivelse af 11. ds.: Spørgsmå-

Christiansborg, den 31. januar 1957.

Hermed fremsendes en fuldstændig gengivelse af det af ordføreren for en deputation for Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler afgivne indlæg ved foretræde for udvalget den 24. januar d. å.

[Ikke optrykt her]

24. Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse om den i det ovennævnte indlæg

Christiansborg, den 6. februar 1957.

Ad forslag til lov om gymnasieskoler:

26. Udvalget udbeder sig i et samråd med ministeren en drøftelse af lovforslagets §§ 2 og 4, herunder en udtalelse om, hvorvidt de anførte bestemmelser indebærer

let om mulighederne for bevarelse af en dispensationsordning for den vestjyske skoleform.

[Svar side 38]

- e. *Ad udvalgets spørgsmål 13:* Udkast til cirkulære angående skolebadning under hensyn til det i ministerens svarskrivelse af 12. ds. anførte.

[Svar side 38]

- f. *Ad udvalgets spørgsmål 14:* Udkast til ny formulering af bestemmelsen i lovens § 17, stk. 2, om undervisning i fremmedsprog (engelsk eller tysk), jfr. lovforslagets § 13.

[Svar side 38 og 55]

- g. *Ad udvalgets spørgsmål 16:* Spørgsmålet om en ny formulering af bestemmelsen i lovens § 17, stk. 2, om biblioteksarbejde, jfr. lovforslagets § 13.

[Svar side 39 og 56]

- h. *Ad udvalgets spørgsmål 17:* Spørgsmålet om at lade betingelsen for fuldstændig klassedeling efter linjer fra begyndelsen af det 7. skoleår udgå, jfr. lovens § 17, stk. 4 (lovforslagets § 13). Muligheden for tilvejebringelse af udkast til undervisningsplaner for 7. og 8. klasse i landsbyskolen og købstadskolen.

[Svar side 52]

foreslåede ordning af efterskolernes betalingsforhold.

[Svar side 58, smh. side 30 og 31]

[Smh. spm. 6a og 6b]

25. Udvalget udbeder sig udkast til de ændringsforslag, som vil være nødvendige, når muligheden for optagelse i en 2-årig realklasse (3.-4. realklasse) fra 8. klasse skal udgå af lovforslaget.

[Svar side 61]

mulighed for en tilrettelægning af gymnasieundervisningen, som vil kunne medføre forøgede krav om tillægsprøver fra universiteternes side.

[Besvaret mundtligt i et samråd]

27. Udvalget udbeder sig i et samråd en drøftelse af formuleringen af lovforslagets § 8, herunder eventuelt en ny formulering af bestemmelsen, som udelukker tvivl om, at ordene „efter de derom gældende regler“ alene knytter sig til „andre højere læreanstalter“.
[Besvaret mundtligt i et samråd]

P. u. v.

Kaj Andresen,
formand.

Bilag 1.

Undervisningsministeriet.

København, den 11. december 1956.

I skrivelse af 23. f. m. har det ærede udvalg udbedt sig undertegnede ministers besvarelse af følgende spørgsmål:

1. De økonomiske virkninger for staten og kommunerne ønskes så vidt muligt oplyst

a. ved gennemførelse af undervisningsministerens forslag til lov om ændringer i folkeskoleloven,

b. ved gennemførelse af forslag til folketingsbeslutning om ændringer i skolevæsenets ordning (af Hvidberg m. fl.).

I anledning heraf fremsendes hoslagt i 25 eksemplarer en af byggeforskningsudvalget for skolebyggeriet udarbejdet redegørelse, for så vidt angår folkeskolen (I), og en i ministeriet udarbejdet redegørelse, for så vidt angår gymnasieskolen (II).

Jul. Bomholt.

/ J. Munk-Hansen,
fm.

Folketingets udvalg vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkeskoler og forslag til lov om gymnasieskoler m. v.

Underbilag I til bilag I.

UNDERVISNINGSMINISTERIETS
BYGGEFORSKNINGSUDVALG
FOR SKOLEBYGGERI

December 1956.

I.

Undervisningsministeriets byggeforskningsudvalg fremsatte i januar 1956 redegørelser til besvarelse af de i det daværende folketingsudvalgs skrivelse af 16. november 1955 til undervisningsministeren stillede spørgsmål 2, 5 og 8 samt de i folketingets skrivelse af 1. december 1955 stillede spørgsmål (trykt i folketingsudvalgets beretning af 1. oktober 1956).

I folketingsudvalgets skrivelse var *spørgsmål 2* formuleret således: Der ønskes en redegørelse for de økonomiske virkninger af ministerens forslag.

I besvarelsen konkluderede man fra byggeforskningsudvalgets side, at man ikke anså det for muligt gennem en teoretisk landsopgørelse eller gennem konkrete planlægninger (på landsbasis eller på lokal basis) at nå frem til med rimelig sikkerhed at kunne udtale sig om de totale økonomiske virkninger af ministerens lovforslag (det i folketingssamlingen 1955-56 fremsatte såkaldte „midterlinjeforslag“) eller af de andre strukturforslag.

Efter denne konklusion begrænsede man sig derefter til at søge virkningerne af lovforslagets bærende tanker belyst på anden måde, først og fremmest gennem en sammenligning mellem visse skoletyper efter 1937-loven og tilsvarende skoletyper, som man kunne tænke sig dem etableret efter undervisningsministerens lovforslag.

Spørgsmål 5 lød således: Hvilke krav vil indførelse af et obligatorisk 8. skoleår stille til forøgelse af lærerkræfter og lokaler?

På grundlag af en række forudsætninger (herunder bl. a. om klassekvotienter) fore-

tog man en opgørelse, der viste, hvorledes situationen kunne tænkes at blive for hele landet i 1965 dels med hensyn til nye klasser for 8. årgang og dels med hensyn til det forøgede antal af lærere til denne undervisning.

Folketingsudvalgets *spørgsmål 8* havde følgende ordlyd:

Hvor mange steder vil der skulle bygges eksamensskoler efter Askovforslaget?

I besvarelsen af dette spørgsmål pegede man på, at man måtte have rede på følgende forudsætninger som grundlag for en stillingtagen for landkommunernes vedkommende:

- I. Eksamensbehovsprocenten (den nuværende og den fremtidige).
- II. Centraliseringens omfang og form.
- III. Fordelingen af eksamensklasser på landkommunernes skoler, købstadskoler og private eksamensskoler.

Efter en analyse af disse 3 punkter konkluderede man, at det ikke var muligt at nå til en sådan afklaring af forudsætningerne, at der kunne gives en tilfredsstillende besvarelse af det stillede spørgsmål.

Ved behandlingen af *de nu foreliggende spørgsmål* i folketingsudvalgets skrivelse af 23. november 1956 er byggeforskningsudvalget ligesom tidligere nået til det resultat, at det ikke vil være muligt med rimelig sikkerhed at udtale sig om de *totale* økonomiske virkninger af undervisningsministerens nu foreliggende lovforslag eller af forslaget til folketingsbeslutning om æn-

dringer i skolevæsenets ordning. Hvis man bortser fra 8. klasse (for hvilken man også sidste gang udarbejdede en særskilt redegørelse), må det vel antages, at en sammenligning mellem de sandsynlige typer efter lovforslaget (7 + 3 og 6 + 4) og de almindeligt forekommende skoletyper efter 1937-loven med hensyn til de økonomiske virkninger ikke vil adskille sig særlig meget fra den tidligere anstillede sammenligning mellem midterlinjeforslagets skoletyper og 1937-lovens skoletyper, men der kan dog være grund til yderligere at tilføje følgende:

Det usikkerhedsmoment ved enhver helhedsbedømmelse, som i almindelighed vil repræsenteres af omfanget og formen af en fremtidig centralisering af landkommunernes skolevæsen i forbindelse med den praktiske gennemførelse af en ny skolelov, synes at være noget forstærket ved den valgfrihed, der i undervisningsministerens lovforslag er givet med hensyn til den organisatoriske opbygning af den eksamensfri skole (hovedskolen) og realafdelingen. Selv om det kunne forekomme rimeligt at antage, at strukturen „7 + 3“ ville blive den overvejende i landkommunerne, og at tilsvarende „6 + 4“-opbygningen ville blive foretrukket i købstæderne, ligger der alligevel en betydelig usikkerhed i, hvorledes samspillet i opbygningen mellem hovedskolens øverste klasser — herunder specielt 8. klasse — og realafdelingen kunne tænkes at forløbe. For så vidt angår forslaget til folketingsbeslutning, bemærkes, at forslaget ikke nærmere præciserer den klassekvotient og det timetal for lærerne (timereduktion), som efter forslaget skal tilstræbes.

En nærmere beregning og sammenligning af de forskellige skoletypers økonomiske virkninger i henseende til løntimetal

(lærerbehov) og lokalebehov har man i øvrigt ikke været i stand til at foretage.

For det 8. skoleår gælder det såvel for undervisningsministerens lovforslag som for forslaget til folketingsbeslutning, at man ikke har noget fast holdepunkt for, hvornår og i hvilket omfang dette skoleår vil blive gennemført. I undervisningsministerens lovforslag ligger der — bl. a. i paragraf 46 om tilskudsreglerne for undervisningslokaler til 8. klasse — en tilskyndelse for kommunerne til et samarbejde om etablering af undervisning for 8. årgang, men det vil næppe være muligt at opstille noget skøn over, i hvilken udstrækning den foreslåede hovedskole kan tænkes at blive 8-årig. Tilsvarende er det ikke muligt på tilfredsstillende måde at vurdere det 8. skoleår i forbindelse med forslaget til folketingsbeslutning om ændringer i skolevæsenets ordning, da det i dette forslag dels siges om købstadskoleforhold, at det 8. skoleår skal gøres obligatorisk, dog således at de stedlige skolemyndigheder kan dispensere fra reglen om 8 års undervisningspligt, og dels om landsbyskoleforhold mere ubestemt udtales, at „folkeskolen i landdistrikterne udbygges med henblik på det 8. skoleår“, og at flere kommuner i fællesskab kan oprette en 8. klasse.

Hvad endelig angår etableringen af *eksamensafdelinger inden for det landkommunale skolevæsen* — enten (som efter lovforslaget) i form af realafdelinger eller (som efter forslaget til folketingsbeslutning) i form af præliminærkursus — vil det fremgå af den i korthed refererede besvarelse af det tidligere spørgsmål 8 (om antallet af eksamensskoler efter Askovforslaget), at det ikke kan anses for muligt at udtale sig med tilfredsstillende sikkerhed om, hvorledes virkningerne på dette punkt vil blive af de to forskellige forslag.

P. U. V.

Eiler Mogensen.

Underbilag 2 til bilag 1.

II.

Redegørelse for de økonomiske virkninger, for så vidt angår gymnasieskolerne, ved indførelse af en skolestruktur som foreslået i det af undervisningsministeren i folketings-samlingen 1956-57 fremsatte forslag til lov om gymnasieskoler.

Der henvises til redegørelsen på side 36 i den af folketingsudvalget vedrørende forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen og forslag til lov om gymnasieskoler m. v. under 1. oktober 1956 afgivne beretning.

Efter den nugældende ordning er gymnasieskolerne opbygget med 4 mellem-skoleklasser (med en elevkvotient på 30 elever pr. klasse) efterfulgt af en realklasse og 3 linjedelte gymnasieklasser (med en elevkvotient på 24 elever pr. klasse). Efter undervisningsministerens forslag til en ændret skolestruktur skal gymnasieskolerne opbygges med 4 realklasser (med en elevkvotient på 30 i de to første og 24 i de to sidste realklasser) og med 4 gymnasieklasser i tilslutning til 2. realklasse (med en elevkvotient på 24 elever pr. klasse).

Efter udgangen af 2. realklasse fordeles gymnasieskolens egne elever på 3. realklasse og 1. gymnasieklasse, og desuden optages i 1. gymnasieklasse de elever fra de omliggende kommunale og private realskolars 2. realklasser eller fra kommunale skolars 8. hovedskoleklasser, som ønsker at gå i gymnasiet og skønnes egnede herfor. Disse udefra kommende elever skal således efter nyordningen optages i gymnasieskolernes gymnasieafdeling 1 år tidligere end efter den nugældende ordning.

Man regner herefter i nedenstående opgørelse med, at antallet af elever i den ny 1. gymnasieklasse og 3. realklasse, der træder i stedet for den hidtidige 4. mellem-skoleklasse, svarer til antallet af elever i den hidtidige 1. gymnasieklasse + real-

klassen. Efter nyordningen skal gymnasieskolerne ikke som hidtil have eleverne i 6. skoleår (1. mellem-skoleklasse); antallet af elever i de ny 1., 2. og 4. realklasser antages at ville svare til elevantallet i de nuværende 2. og 3. mellem-skoleklasser og realklassen, og antallet af elever i de ny 2., 3. og 4. gymnasieklasser antages at ville svare til elevantallet i de nuværende 1.-3. gymnasieklasser.

A. Statsskolerne.

De 35 statsskoler skulle herefter efter forslaget få brug for 55 3. realklasser og 113 1. gymnasieklasser, i alt 168 klasser, medens der samtidig kan bespares 68 1. mellem-skoleklasser og 68 4. mellem-skoleklasser, i alt 136 klasser (samtlige statsskoler med undtagelse af 2 har tosporet mellem-skole). Hvis 1. gymnasieklasse skal være fuldt linjedelt, må man imidlertid regne med noget flere klasser, anslået i alt 123 1. gymnasieklasser, således at der må regnes med i alt 178 3. realklasser og 1. gymnasieklasser.

Der vil herefter blive brug for $168 \div 136 = 32$ flere klasser efter nyordningen, såfremt man regner med en ikke-linjedelt 1. gymnasieklasse, eller for $178 \div 136 = 42$ flere klasser, såfremt man regner med en fuldt linjedelt 1. gymnasieklasse, d. v. s. henholdsvis 0,91 eller 1,20 klasse mere pr. skole.

Hver klasse skal undervises i 36 timer ugentlig, hvilket vil kræve $4/3$ lærerkræfter (lektorer og adjunktens pligtige timetal er 27 ugentlige timer). Den årlige udgift

til lærerlønninger pr. klasse vil herefter, hvis man regner med lønningen til en gift adjunkt på slutløn med stedtillæg efter sats b (grundlaget for beregning af over-timebetaling), andrage 24 336 kr. årlig, d. v. s. for 32 klasser 778 752 kr. årlig og for 42 klasser 1 022 112 kr. årlig.

Udgiften til indretning af yderligere 32 eller 42 klasseværelser kan skønmæssigt fastsættes til henholdsvis 20 000 kr. $\times$ 32 = 640 000 kr., eller til 20 000 kr. $\times$ 42 = 840 000 kr.

B. De kommunale gymnasieskoler.

De 23 kommunale gymnasieskoler skulle efter forslaget få brug for 38 3. realklasser og 55 1. gymnasieklasser, hvis denne klasse ikke linjedeles, eller 60 1. gymnasieklasser, hvis denne klasse linjedeles fuldt ud, d. v. s. i alt henholdsvis 93 eller 98 klasser. Samtidig kan der bespares 54 1. mellem-skoleklasser og 54 4. mellemskoleklasser, i alt 108 klasser, således at der bliver en besparelse på i alt henholdsvis 15 klasser eller 10 klasser, d. v. s. henholdsvis 0,65 eller 0,43 klasse pr. skole. Når der kan bespares et forholdsvis større antal 1. og 4. mellemskoleklasser ved de kommunale skoler end ved statsskolerne, hænger det sammen med, at der ved flere kommunale skoler findes mere end 2 klasserækker i mellemskolen, medens statsskolerne som ovenfor bemærket ikke har flere end 2 klasserækker. Samtidig har de kommunale skoler et mindre antal gymnasieklasser pr. skole, end statsskolerne har det, og der kan derfor for de kommunale gymnasie-

skolers vedkommende blive tale om en besparelse ved nyordningen, der dog — i et omfang, som ikke nærmere kan beregnes — modsvares af, at der fremtidig må sørges for undervisning andetsteds af de børn (6. årgang), der under den nuværende ordning går i gymnasieskolens 1. mellemskoleklasser.

Den årlige mindreudgift til lærerlønninger ved de kommunale gymnasieskoler bliver herefter henholdsvis 24 336 kr. $\times$ 15 = 365 040 kr. eller 24 336 kr. $\times$ 10 = 243 360 kr.

C. De private gymnasieskoler.

De 12 private gymnasieskoler skulle efter forslaget få brug for 15 3. realklasser og 23 1. gymnasieklasser, hvis denne klasse ikke linjedeles, eller 27 1. gymnasieklasser, hvis denne klasse linjedeles fuldt ud, i alt henholdsvis 38 eller 42 klasser. Samtidig kan der bespares 23 1. mellemskoleklasser og 23 4. mellemskoleklasser, i alt 46 klasser, således at der bliver en besparelse på i alt henholdsvis 8 eller 4 klasser, d. v. s. henholdsvis 0,67 eller 0,34 klasse pr. skole. De private gymnasieskoler har et mindre antal gymnasieklasser pr. skole, end statsskolerne har det.

Den årlige mindreudgift til lærerlønninger vil beløbe sig til henholdsvis 24 336 kr. $\times$ 8 = 194 688 kr. eller 24 336 kr. $\times$ 4 = 97 344 kr.

Ifølge sagens natur må der tages forbehold med hensyn til de ovenfor beregnede beløb, der kun kan betragtes som anslåede.

Bilag 2.

Undervisningsministeriet.

København K., den 11. december 1956.

I skrivelser af 29. f. m. samt 6. og 7. d. m. har det ærede udvalg udbedt sig undertegnede ministers udtalelse om en række spørgsmål vedrørende forslaget til lov om ændringer af lov om folkeskolen (lovforslag nr. 31).

I denne anledning skal jeg først med hensyn til den almindelige baggrund for en væsentlig del af de pågældende spørgsmål oplyse, at lovforslaget — såvel som de af mig i folketingsårene 1954-55 og 1955-56 fremsatte forslag til ændringer af lov om folkeskolen — som hovedregel kun omfatter forslag om sådanne ændringer af folkeskoleloven af 1937, som enten vedrører folkeskolens struktur, eller som tjener til en ajourføring af bestemmelser i folke-

skoleloven med bestemmelser i love, der er gennemført siden 1937, herunder navnlig lærerlønningssloven nr. 414 af 12. juli 1946, tilsynsloven nr. 200 af 12. april 1949 og seminarieloven nr. 220 af 11. juni 1954.

For så vidt angår de enkelte spørgsmål, fremsender jeg hoslagt i 25 eksemplarer afskrift af en fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne indhentet udtalelse (med 1 bilag) vedrørende spørgsmål 3 a-d, hvortil jeg kan slutte mig, samt ligeledes i 25 eksemplarer de i ministeriet udarbejdede besvarelser vedrørende spørgsmålene 2, 4, 10 og 11.

Der skal snarest fremkomme svar på de øvrige af det ærede udvalg stillede spørgsmål.

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen,
fm.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v.

Underbilag 1 til bilag 2.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovforslagene.

Spørgsmål 2:

Det er i udvalget forudsat, at lovforslagets § 1 ikke tilsigter nogen ændring i lovens § 1, 2. og 3. (ikke nummererede) afsnit, men alene tilsigter en ny formulering af lovens § 1, 1. afsnit.

Udvalget udbeder sig en udtalelse om denne opfattelses rigtighed.

Svar:

Jeg kan bekræfte rigtigheden af udvalgets opfattelse. Bestemmelserne om folkeskolens formål og om kristendomsundervisningen i folkeskolen i gældende lovs § 1, 2. og 3. led, ønskes efter lovforslaget opretholdt uændrede.

Underbilag 2 til bilag 2.

FOLKESKOLEN OG SEMINARIERNE
Statskonsulenten.

Den 10. december 1956.

Undervisningsministeriet har i skrivelse af 1. december d. å. (J. nr. 912/55) anmodet mig om efter drøftelse med udvalget vedrørende særundervisning at ville fremkomme med en udtalelse i anledning af, at undervisningsministeren fra folketingets udvalg angående forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen m. v. har modtaget de nedenfor angivne spørgsmål vedrørende særundervisning til besvarelse.

Under henvisning hertil skal jeg udtale:
ad spørgsmål 3 a. Kan ministeren foreslå en ændret formulering af § 2, stk. 2, som sikrer oprettelse af særundervisning i højere grad end lovforslagets formulering, jfr. navnlig ordene „hvis forholdene tillader det“?

Jeg kan med tilslutning fra udvalget varmt anbefale, at lovforslagets bestemmelse om særundervisning affattes således, at etablering af særundervisning ikke gøres betinget af, at „forholdene tillader det“ eller lignende. Man finder, at en sådan undervisning, som ikke nødvendigvis skal gives i særlige klasser, men kan ydes som ekstratimer på små hold eller eventuelt inden for den almindelige klasses rammer ved hjælp af særligt materiale, må kunne etableres overalt, og man anser det for betydningsfuldt, at der tilsikres ethvert barn, der har behov for særundervisning, adgang til, uanset hvor det bor, at modtage en sådan efter dets evner og øvrige udrustning afpasset undervisning.

Man finder dernæst, at den i lovforslaget optagne affattelse, der svarer til § 2, stk. 5, i folkeskoleloven af 18. maj 1937, kan forstås således, at bestemmelsen udelukkende omfatter børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning *i sin helhed*, men derimod ikke børn, der kun på et enkelt

område er retarderede, således som tilfældet ofte er med børn, der har særlige læsevanskeligheder, eller som behøver behandling af talelidelser. En sådan begrænsning af særundervisningen ville være afgørende i strid med de af undervisningsministeriet i cirkulære af 26. juni 1943 fastsatte regler og den praksis, der på grundlag heraf har udviklet sig, og særundervisningen ville derved blive ganske utilstrækkelig.

Man skal ud fra disse betragtninger foreslå følgende formulering af bestemmelsen:
„For børn, der på grund af talelidelser, sansedefekter, små evner eller læsevanskeligheder ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning, skal der træffes foranstaltning til særundervisning.“

Det tilføjes, at det formentlig vil være rimeligt at give bestemmelsen i forslaget § 23 om ændret affattelse af folkeskolelovens § 29 en tilsvarende ordlyd, for så vidt angår § 29, stk. 2.

ad spørgsmål 3 b. Det ønskes oplyst, i hvilken udstrækning særundervisning er etableret, og hvorledes ordningen virker, herunder oplysning om samarbejdet mellem lærere og konsulenter især med henblik på at finde frem til de børn, for hvem en sådan undervisning må anses påkrævet.

Særundervisningen, der efter at være påbegyndt i København og enkelte andre steder, blev lovfæstet ved folkeskoleloven af 18. maj 1937, § 2, stk. 5, omfatter ifølge undervisningsministeriets cirkulære af 26. juni 1943 følgende grupper af børn:

1. talelidende.
2. svagthørende.
3. svagtseende.

4. svagt begavede.
5. læsesvage.

Ifølge indberetningerne for året 1955 var der i købstæderne 13 439 børn, der behøvede særundervisning, svarende til ca. 7,7 pct. af børnene i den eksamensfri folkeskole. Af disse børn modtog 12 290 særundervisning. I landkommunerne antoges 14 203 børn at behøve særundervisning, svarende til ca. 5,5 pct. af børnene i den eksamensfrie folkeskole. Af disse børn modtog 10 191 særundervisning.

Med hensyn til børnenes fordeling inden for de nævnte grupper samt med hensyn til den form, hvori særundervisning gives, henvises til vedlagte bilag, idet det blot skal bemærkes, at medens særundervisningen — særligt af svagtbegavede — i byerne i vidt omfang sker i særlige klasser, oprettes der på landet i almindelighed ikke sådanne klasser, men undervisningen gives som ekstra undervisning i hold eller inden for de almindelige klasser med særligt materiale.

Det fremgår heraf, at særundervisningen siden 1937 har udviklet sig betydeligt og er på vej til at vinde en fast position i den danske folkeskole som et naturligt og uundværligt led i undervisningen. Der gives her ved de vanskeligst stillede børn en meget tiltrængt håndsrækning, som må skønnes at have betydning også ud over skoletiden.

Det er først og fremmest særundervisningen af de svagtbegavede og de læsesvage, der hidtil er lagt vægt på. Der er dog også en vis udvikling i gang, hvorefter der ved skolevæsenet ansættes talelærere, således at der kan gives børn med talevanskeligheder behandling inden for skolens rammer, men det vil være nødvendigt i højere grad end hidtil at have opmærksomheden henledt på de talmæssigt mindre grupper, der udgøres af de talelidende samt de svagthørende og svagtsende børn. Den udvikling, der har fundet sted, har været støttet af afholdelse af kursus for lærere til undervisning af børn med læsevanskeligheder og svagtbegavede børn, hvorved der dels er fremskaffet egnede lærere, dels skabt interesse for særundervisningen. Af afgørende betydning for udviklingen ikke mindst i landkommunerne har antagelsen af konsulenter for særundervisningen i henhold til

tilsynsloven af 12. april 1949 §§ 25 og 26 været.

Den betydelige fremgang i særundervisningens omfang, der har fundet sted, efterhånden som konsulenterne er kommet i gang, er vidnesbyrd om, at et udmærket samarbejde er kommet i stand mellem lærerne, de stedlige skolemyndigheder og konsulenterne.

I samme retning taler, at konsulenterne modtager langt flere anmodninger om undersøgelser, end de kan overkomme at behandle, således at der flere steder er meget lang ventetid på konsulentens besøg, jfr. nedenfor ad spørgsmål 3 c.

I denne forbindelse skal det nævnes, at medens særundervisningen endnu for få år siden ofte blev mødt med skepsis og modstand fra forældrenes side, kan der nu noteres en aktiv interesse hos forældrene, som forstår, at der gennem denne undervisning gives barnet en hjælp.

ad spørgsmål 3 c. Finder ministeren, at den efter tilsynsloven etablerede særundervisning hidtil har været tilstrækkelig?

Man går ud fra, at der sigtes til oprettelsen af stillinger som konsulenter for særundervisningen i henholdsvis amtsråds-kredse og købstæder i medfør af §§ 25 og 26 i tilsynsloven.

Man skal herom oplyse, at der i alle amter — bortset fra Bornholms amt, hvor amtskolekonsulenten indtil videre varetager dette arbejde — er oprettet stillinger for konsulenter, der stiller deres fulde arbejdskraft til rådighed. I de fleste købstæder er der ligeledes oprettet stillinger som konsulenter, eller forholdet er ordnet ved aftale med skoledirektionen om, at konsulenten i amtsråds kredsen tillige virker som sådan i vedkommende købstad, jfr. § 26, stk. 2. En del købstæder har dog endnu ikke en konsulent til rådighed.

Når det, uanset at konsulentordningen er vel udbygget, og uanset at der som nævnt ovenfor ad spørgsmål 3 b. er kommet et udmærket samarbejde i gang mellem konsulent, lærere, forældre og skolemyndigheder, dog ikke kan siges, at ordningen hidtil har været tilstrækkelig, beror det på, at der, som ovenfor berørt, har vist sig ikke mindst i landkommunerne at være betyde-

ligt mere arbejde, end konsulenterne har kunnet overkomme.

Det er vanskeligt at sige, i hvilket omfang dette beror på, at arbejdet er nyt og har skullet startes fra grunden, men særundervisningsudvalget agter at tage spørgsmålet om konsulenternes arbejdsvilkår op til en nærmere undersøgelse.

Udvalget har dog allerede ved skrivelse af 22. juli 1956 over for undervisningsministeriet udtrykt ønske om, at der snarest til undervisningsministeriet som særundervisningskonsulent søges knyttet en lærer med erfaring i særundervisningsproblemer og indsigt i skolepsykologisk arbejde, så der skabes et centralt organ, hvortil f. eks. konsulenter for særundervisning, skolepsykologer og andre i disse spørgsmål interesserede kan henvende sig om råd og vejledning.

ad spørgsmål 3 d. Kan der gives oplysninger om det hidtidige arbejde i det i august 1955 nedsatte udvalg angående særundervisningen, jfr. lovforslagets bemærkninger side 12?

Udvalget, der blev nedsat ved ministeriets skrivelse af 25. august 1955, fik til opgave at overveje de særlige problemer i forbindelse med tilrettelæggelsen af særundervisningen af de børn, der ikke kan følge folkeskolens almindelige undervisning, med henblik på de unges overgang til erhvervslivet, herunder navnlig hjælpeskolens undervisning og de forholdsregler, der bør træffes til støtte for den erhvervsmæssige oplæring af de svagtbevagede unge.

Udvalget indledte sit arbejde med i en række plenarmøder at søge at skaffe sig overblik over arbejdsområdet og indkredse de problemer, der må tages op til behandling. Man har herunder bl. a. drøftet afgrænsningen af de elever, der behøver særundervisning, herunder i forhold til særforborgens institutioner, endvidere spørgsmål om, i hvilke ydre former særundervisning kan tilrettelægges, ligesom man har været inde på problemerne omkring særundervisningens indhold. Yderligere har udvalget på foranledning af gennemførelsen af den nye lov om lærlingeforhold behandlet problemer i forbindelse med de svagtbegavede unges overgang til erhvervslivet samt de læsesvages forhold under den faglige uddannelse. Udvalget rettede for at sikre, at gennemførelsen af den nye lærlingelov ikke skulle betyde, at mulighederne for at gennemføre foranstaltninger til lettelse af placeringen i erhvervslivet af de nævnte kategorier af unge forringes, henvendelse herom til folketingsudvalget vedrørende lærlingeloven.

Forhandlingerne i udvalget har som nævnt kun været af orienterende og foreløbig karakter, men der er i sommer nedsat 3 underudvalg til nærmere undersøgelse og drøftelse af forholdene henholdsvis vedrørende undervisningen af svagtbegavede og disses overgang til erhvervslivet, vedrørende børn med talelidelser og børn med læsevanskeligheder samt vedrørende svagtseende og svagthørende børn.

Alfred Andreassen.

sign.

Til undervisningsministeriet.

Bilag til underbilag.

Oversigt over særundervisningen pr. 1. januar 1955.

Købstadkommunerne:

13 439 retarderede børn
fordelt således:

i almindelige folkeskoleklasser med ekstra undervisning + materiale	ekstraundervisning i hold:	
a) svagtbegavede ..	96	b) 608
svagthørende ...	28	94
svagtseende.....	59	4
talelidende	38	677
læsesvage.....	126	5 556
tilpasningsvan- skelige.....	13	61
andre årsager...	7	123
	<u>367</u>	<u>7 123</u>

c) undervisning i særklasser:	d) specialundervisning uden for skolen i sværere tilfælde:	
svagtbegavede ..	3 951	1
svagthørende ...	18	18
svagtseende.....	8	7
talelidende	44	67
læsesvage.....	634	6
tilpasningsvan- skelige.....	21	2
andre årsager...	15	8
	<u>4 691</u>	<u>109</u>

ingen særlig undervisning: 1 149

I markskolerne findes 22 børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning; 19 af disse får særlig undervisning.

Landkommunerne:

14 203 retarderede børn
fordelt således:

a) i almindelige folkeskoleklasser med ekstra undervisning + særligt materiel:	b) ekstraundervisning i hold:	
svagtbegavede ..	1 971	1 765
svagthørende ...	31	17
svagtseende.....	54	18
talelidende	86	45
læsesvage.....	1 470	3 646
tilpasningsvan- skelige.....	34	24
andre årsager...	93	54
	<u>3 739</u>	<u>5 569</u>

c) i særklasser:	d) specialundervisning uden for skolen i sværere tilfælde:	
svagtbegavede ..	537	55
svagthørende ...	1	19
svagtseende.....	3	3
talelidende	4	40
læsesvage.....	123	80
tilpasningsvan- skelige.....	2	2
andre årsager...	4	10
	<u>674</u>	<u>209</u>

ingen særlig undervisning: 4 012

Underbilag 2 til bilag 2.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. m.

Spørgsmål 4.

Der er i udvalget rejst spørgsmål om ved en bestemmelse i loven at åbne mulighed for, at en forældrekræds får indflydelse på afgørelsen af spørgsmålet om bevarelse af en distriktsskole i tilfælde, hvor der i øvrigt arbejdes med planer om oprettelse af en centralskole for flere distrikter eller kommuner.

Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse herom.

Svar.

Det af det ærede udvalg rejste spørgsmål synes i den givne sammenhæng særligt af betydning, for så vidt angår landkommunerne.

I den gældende skolelovgivning findes der ingen bestemmelser, der hjemler beboerne i en del af en kommunes område nogen indflydelse på kommunalbestyrelsens (sognerådets) afgørelser med hensyn til skoleordningen. Herved er skolelovgivningen ganske i overensstemmelse med principperne i lovgivningen om landkommunernes styrelse. Kommunalbestyrelsen (sognerådet) vælges af de valgberettigede beboere inden for hele den enkelte kommune og repræsenterer flertals- og mindretalsønsker blandt beboerne i det omfang, hvori sådanne opfattelser har kunnet gøre sig gældende ved valget af sognerådet. Planer om omordning af skoleforholdene i en kommune vil normalt være af en sådan interesse for vælgerne i kommunen, at sagen indgår blandt de spørgsmål, vælgerne tager i betragtning ved valgene. At tillægge beboerne i et skole-distrikt inden for en kommune en indflydelse herudover med hensyn til det særlige spørgsmål om opretholdelse eller nedlæg-

gelse af en distriktsskole må jeg for mit vedkommende efter en afvejning af de i betragtning kommende hensyn anse for betænkeligt.

Det af medlemmer af partiet venstre i folketingssamlingen 1955-56 fremsatte forslag til lov om folkeskolen indeholder i § 2, stk. 4, en bestemmelse herom, der lyder således: „En skole kan ikke nedlægges, såfremt 80 pct. af alle, der i vedkommende skoledistrikt har valget til kommunalbestyrelsen, skriftligt begærer skolen opretholdt, og der gennemsnitligt i en periode på 5 år har været mindst 20 i undervisningen deltagende børn“. I bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse anføres det, at det er „en ny bestemmelse, der tilsigter at understrege forældrenes indflydelse på skolevæsenets ordning. Det kan ofte for et skoledistrikts beboere være af stor betydning at bevare deres skole, mens beboerne i de øvrige skoledistrikter i kommunen måske ikke tillægger sagen samme betydning, og man har ment, at når den altovervejende del af beboerne i et skoledistrikt ønskede skolen bevaret, burde den ikke kunne nedlægges mod deres ønske. I formuleringen har man derfor sat tallet så højt som 80 pct. af dem, der har ret til at deltage i kommunevalg.“

Ved en bestemmelse af det her foreslåede indhold vil der under de nærmere angivne forudsætninger blive tillagt et vist meget kvalificeret flertal af de valgberettigede beboere inden for et skoledistrikt en ret til ved veto at forhindre gennemførelsen af en af kommunalbestyrelsens (sognerådets) flertal ønsket nedlæggelse af skolen i det pågældende distrikt. Selv om jeg nok forstår de hensyn, der kan tale for en sådan ordning, må jeg imidlertid anse det for mere afgørende, at der ikke gøres indgreb i sognerådernes ret til under ansvar over for vælgerne at træffe afgørelsen af de til sogne-

rådernes afgørelse henlagte spørgsmål. I tilfælde, hvor der kan være tvivl om, hvilken ordning beboerne foretrækker, kan afgørelsen udskydes, til nye kommunevalg har fundet sted, og dette sker da også jævnlige i praksis. I øvrigt vil forholdet oftest være det, at en nedlæggelse af en distriktsskole vil være et led i en mere hensigtsmæssig og økonomisk ordning af kommunens skolevæsen, og der vil normalt ikke være en rimelig balance mellem en eventuel ret for vælgerne i et skoledistrikt til ved veto at forhindre nedlæggelsen af distriktsskolen og de økonomiske ofre, som en opretholdelse af skolen vil kræve af distriktets beboere, idet udgifterne ved skolens opretholdelse hovedsagelig må afholdes af kommunens øvrige beboere.

Medens jeg således må anse det for betænkeligt ved en bestemmelse af den i venstres forslag optagne art at give et skoledistrikts beboere en speciel indflydelse på spørgsmålet om opretholdelse eller nedlæggelse af en distriktsskole, skal jeg henlede det ærede udvalgs opmærksomhed på,

at det i den gældende folkeskolelovs § 6, stk. 1, er fastsat, at forinden der træffes beslutning om indgåelse af skoleforbund mellem to eller flere kommuner til fælles ordning af skoleforholdene inden for disse, skal beboerne af de pågældende skoledistrikter have haft lejlighed til på et af vedkommende kommunalbestyrelse afholdt møde at udtale sig om sagen. Her er der ikke tillagt det pågældende distrikts beboere nogen veto-lignende ret til at forhindre de pågældende planer, men alene pålagt kommunalbestyrelserne pligt til at give beboerne lejlighed til på et møde at tilkendegive deres syn på planerne. I givet fald vil de oplysninger, kommunalbestyrelsen herigennem får, kunne motivere, at den frafalder planerne eller beslutter at udsætte spørgsmålet om sagens gennemførelse, indtil nye kommunalvalg har fundet sted. Jeg vil for mit vedkommende ikke have noget at erindre imod gennemførelsen af en tilsvarende ordning for tilfælde, hvor nedlæggelsen af en distriktsskole alene er led i en omordning af skolevæsenets ordning inden for den enkelte kommune.

Underbilag 3 til bilag 2.

Ad skrivelse af 6. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene.

Spørgsmål 10.

Der er i udvalget rejst spørgsmål om, hvorvidt der kan forlanges deling af en 3. eller 4. realklasse, hvis elevtal forhøjes fra 24 til 26 f. eks. som følge af familiers tilflytning til kommunen.

Svar.

Således som lovens § 12, stk. 3, ved lovforslagets § 9 foreslås affattet, vil deling af en 3. eller 4. realklasse kunne forlanges i det omspurgte tilfælde.

Det bemærkes hertil, at den foreslåede bestemmelse jo ikke går ud på, at deling skal ske, men kun på, at deling skal kunne

forlanges, og man tør uden videre gå ud fra, at deling ikke vil blive forlangt i tilfælde, hvor elevtallet i en 3. eller 4. realklasse af den ene eller den anden grund forøges med ganske få elever ud over normen. Kravet om deling skal, da det her drejer sig om en eksamensskoleafdeling, i givet fald stilles af undervisningsministeriet, der vil få et sådant spørgsmål forelagt af eller selv vil forelægge det for vedkommende undervisningsinspektør, før afgørelsen træffes. Spørgsmålet vil således blive afgjort efter ensartede retningslinjer for hele landet med mulighed for hensyntagen til særlige omstændigheder, der i det enkelte tilfælde måtte tale for at afvige fra den almindelige praksis og gør sådan afvigelse forsvarlig.

Underbilag 4 til bilag 2.

Ad skrivelse af 6. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene.

Spørgsmål 11.

Vil den ved lovforslagets § 12 foreslåede affattelse af lovens § 16, stk. 1, hvorefter det årlige minimumstimetal i 5.-8. skoleår fastsættes til 1200 timer, nødvendiggøre dispensationsmulighed for visse vestjyske skoleformer?

Svar.

Medens det årlige timetal fra 5. årgang og opefter efter folkeskoleloven af 1937 skal være mindst 1200 timer i den købstadordnede skole, er minimum for den landsbyordnede skole i henhold til lovens § 20, stk. 2 in fine, kun 960 timer. Det samlede minimale timetal i løbet af 1.-7. skoleår skal dog være det samme for den landsbyordnede skole som for den købstadordnede skole, nemlig 6 480 timer. Det vil sige, at hvor man i den landsbyordnede skole ønsker at nøjes med 960 årlige timer for 5.-7. årgang, må man til 1.-4. årgang henlægge flere timer end nødvendigt i købstadskolen for at nå det for 1.-7. årgang påbudte samlede timetal.

Det er denne adgang til at lade børnene i 5.-7. skoleår nøjes med 960 årlige timer i den landsbyordnede skole, der under de gældende regler gør den såkaldte vestjyske skoleordning, der i praksis nu kun forekommer ved skoler i Ringkøbing og Ribe amter, mulig. Ordningen består i, at skolegangen væsentlig koncentrerer om vinterhalvåret, og at særlig de større børn gennemgående har fri om sommeren eller i hvert fald kun har meget få skoledage.

Skoleåret i folkeskolen regnes normalt at omfatte ca. 240 skoledage, medens det for 5.-7. årgang i den landsbyordnede skole foreskrevne minimum af 960 timer årlig vil kunne nås på 160 effektive skoledage à 6 timer.

Hvis denne mulighed ønskes opretholdt i det hidtidige omfang, vil det være nødvendigt, at der i lovforslaget optages en bestemmelse herom f. eks. gående ud på, at undtagelser fra bestemmelserne i den i lovforslagets § 12 foreslåede affattelse af lovens § 16, stk. 1, kan opretholdes i samme omfang som hidtil (jfr. § 15, stk. 1 in fine, i det af medlemmer af partiet venstre i folketingssamlingen 1955-56 fremsatte forslag til lov om folkeskolen).

Jeg må imidlertid henlede opmærksomheden på, at det med et så lavt årligt timetal som 960 kan være vanskeligt både at give tilstrækkelig undervisning i de almindelige fag og at tilbyde den for overgang til realafdeling efter 6. eller 7. skoleår fornødne forberedende sprog- og matematikundervisning i 6. henholdsvis 6. og 7. skoleår. Dette er grunden til, at lovforslaget ikke indeholder en bestemmelse om mulighed for dispensation fra kravet om, at timetallet for 5. og ældre årgange skal være mindst 1 200. En sådan dispensationsmulighed kan næppe forenes med de i lovforslagets § 13 om affattelsen af lovens § 17 optagne regler om undervisningen i 6. og følgende skoleår, jfr. også, at der i den landsbyordnede skole efter den gældende folkeskolelovs § 20, stk. 1, kun kan optages undervisning i ét fremmedsprog i hovedskoleklasser med mindst 1 200 undervisningstimer årlig.

Bilag 3.**Undervisningsministeriet.**

København, den 12. december 1956.

I tilslutning til skrivelse herfra af 11. d. m. skal man hoslagt i 25 eksemplarer fremsende besvarelser af de af det ærede

udvalg i skrivelse af 29. f. m. fremsatte spørgsmål 7, 8 og 9 samt af det af 6. d. m. fremsatte spørgsmål 13.

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen,
fm.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v., Christiansborg.

Underbilag 1 til bilag 3.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 7.

Kan ministeren foreslå en ændret formulering af lovens § 9, hvorved en større ensartethed og fasthed i skoleårets placering tilstræbes?

Svar.

I folkeskoleloven af 1937 § 9 er det fastsat, at folkeskolens skoleår begynder den 1. april, samt at undervisningsministeren under særlige omstændigheder kan tillade, at skoleåret begynder til et andet tidspunkt.

Da gymnasieskolerne har sommerskoleår (1. august-31. juli), er sommerskoleåret også det mest hensigtsmæssige for realskoler og mellem- og realskoler, og da skoleåret normalt skal være ens for alle skoler inden for samme kommune, har derfor de fleste købstæder og mange landkommuner med købstadordnet skolevæsen efterhånden indført sommerskoleår, og det må efter den tendens, som har kunnet iagttages, antages, at denne udvikling vil fortsætte.

På foranledning af Den danske Købstadforening foretog ministeriet i 1946-47

en undersøgelse af spørgsmålet om muligheden for at indføre et ensartet skoleår. Angående resultatet af denne undersøgelse skal jeg henvise til vedlagte afskrift af en redegørelse i Meddelelser om Folkeskolen, Ungdomsundervisningen og Læreruddannelsen for året 1947.

I anledning af det af det ærede udvalg rejste spørgsmål har jeg indhentet en udtalelse fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne, der har foreslået, at den omhandlede bestemmelse affattes således: „Folkeskolens skoleår begynder den 1. august. Undervisningsministeren kan dog tillade, at skoleåret begynder til et andet tidspunkt.“ Denne ændring vil ifølge statskonsulenten betyde, at et flertal af de skolegængende børn vil få samme skoleår, og at en undervisningsmæssig forbedring opnås.

Under henvisning til de foran givne oplysninger skal jeg henstille spørgsmålet til udvalgets overvejelse, idet bemærkes, at man heller ikke med den af statskonsulenten foreslåede affattelse af den omhandlede lovbestemmelse vil få en for hele landet ensartet ordning, men at denne affattelse nok vil være den mest hensigtsmæssige, hvis man vil lægge vægt på, at den i loven fastsatte normalordning omfatter størstedelen af børnene.

Bilag til underbilag.

Afskrift efter Meddelelser om Folkeskolen, Ungdomsundervisningen og Læreruddannelsen for året 1947 side 17-18.

Ved folkeskolelovens § 9 er det bestemt, at folkeskolens skoleår skal begynde 1. april, men således at ministeriet kan tillade, at skoleåret begynder til et andet tidspunkt. Da gymnasieskolen altid har fastholdt sommerskoleåret og det også må indrømmes, at sommerferien ligger naturligere som skellet mellem to skoleår, end når den danner en langvarig afbrydelse inde i det lige påbegyndte nye skoleår, har der været en i de senere år meget stærkt fremtrædende tendens til, at de kommunale skoler i købstæderne skulle gå over til sommerskoleåret.

Herved kan der opstå visse vanskeligheder, idet skoleåret i kommunen er afgørende for undervisningspligtens indtræden og ophør; det er derfor som regel fastholdt, at skoleåret inden for samme kommune må være det samme, dog at man over for rene „markskoler“, der hører under en kommunes skolevæsen, er gået med til at godkende et skoleår for markskolen og et andet for købstadens skoler, men det må fastholdes, at det barn, der flytter fra en skole med forårsskoleår til en kommune med sommerskoleår, gribes af denne sidste kommunes regler, og selv om barnet, som lige er fyldt 14 år, er udskrevet fra 31. marts i fraflytningskommunen, bliver det skolepligtigt igen i tilflytningskommunen indtil 31. juli s. å. I almindelighed vil man jo ikke tage for tungt på sådan et forhold, men der kan blive spørgsmål om at gøre det, hvis overflytningen til nabokommunen eller landdistriktet sker pro forma for at muliggøre en udskrivning af skolen, som den pågældende

ellers ikke kunne opnå. Efter reglerne i lov af 4. juni 1947 vil spørgsmålet i almindelighed dreje sig om børn, der er født i de 3 måneder juli-september, og for hvem det gælder om at komme til en kommune med sommerskoleår, hvor de vil kunne udskrives med udgangen af det foregående skoleår, medens en kommune med forårsskoleåret må holde på dem til næste april.

Da denne forskel i skoleårets begyndelse derfor nok kan volde vanskeligheder, har spørgsmålet om et fast og ufravigeligt skoleår ens for hele landet være rejst, og det skulle heller ikke synes udelukket at nå frem til et sådant, når både Norge og Sverige begge har fastslået sommerskoleåret; de modstridende hensyn bevirker imidlertid, at sagen her i landet ikke er så let løst endda. Den danske Købstadforening henvendte sig i slutningen af 1946 til ministeriet med ønsket om tilvejebringelse af et ensartet skoleår. Det viste sig imidlertid, at selv inden for købstæderne var meningerne meget delte, idet 27 ønskede forårsskoleåret bibeholdt, medens 45 enten allerede havde indført sommerskoleår eller ønskede at gøre dette; fra 8 foreligger ingen oplysninger. Sognerådforeningen på sin side gik for landkommunernes vedkommende ubetinget ind for forårsskoleår, og af landkommunerne med bymæssig bebyggelse vil 58 have forårsskoleår, 26 sommerskoleår, medens 1, der havde haft sommerskoleår, ønskede at gå tilbage til forårsskoleåret.

Herefter er sikkert den valgfri ordning, som folkeskoleloven har fastslået, den efter danske forhold rigtige, og de små ulemper, der kan knytte sig dertil, synes ikke herudover at veje meget tungt.

Underbilag 2 til bilag 3.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 8.

Finder ministeren det rimeligt, når henses til de faktiske forhold, at opretholde bestemmelsen i lovens § 10, stk. 1, hvorefter anmeldelse som regel skal ske 2 måneder forud for skoleårets begyndelse?

Svar.

Ifølge en fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne indhentet udtalelse må den omhandlede bestemmelse opretholdes, idet det med en kortere frist vil være umuligt for større skolevæsener at få bragt deres normering såvel som deres fagfordeling og læseplaner i orden inden skoleårets begyndelse.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 9.

Der ønskes oplysning om antallet af samtlige skolesøgende børn i København, købstæder og landkommuner og deres fordeling på de forskellige skoleformer med særligt henblik på fordelingen mellem 7. og 8. klasse, mellemskolen, realklassen og gymnasiet.

Svar.

Ifølge oplysning fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne var tallene pr. 1. januar 1955 følgende:

a) Københavns kommunale folkeskoler.

Det samlede antal skolesøgende børn.....	86 039
Børnetallet i 7. kl. (2. fm.)	4 182
Børnetallet i 8. kl. (3. fm.)	2 175
Børnetallet i eksamensmellemskolen med tilhørende realklasser..	15 122

b) Købstædernes kommunale folkeskoler

(Gentofte, Hvidovre, Rødovre, Lyng-

by-Tårnbæk, Gladsaxe og Tårnby kommuner medregnet).

Det samlede antal skolesøgende børn.....	211 570
Børnetallet i 7. kl.....	9 116
Børnetallet i 8. kl.....	2 858
Børnetallet i eksamensmellemskolen med tilhørende realklasser.	33 178
Børnetallet i realskolernes præliminærklasser.....	557

c) Landkommunernes kommunale folkeskoler.

Det samlede antal skolesøgende børn.....	263 479
Børnetallet i 7. kl. (årgang).....	30 850
Børnetallet i 8. kl. (årgang).....	785
Børnetallet i eksamensmellemskolen med tilhørende realklasser..	6 511
Børnetallet i realskolernes præliminærklasser.....	3 076
Med hensyn til gymnasieskolerne (private, kommunale og statsgymnasier i hele landet) kan gives følgende oplysninger om børnetallet pr. 1. januar 1955.	
Børnetallet i gymnasieklasserne...	9 442
Børnetallet i eksamensmellemskole- og realklasserne.....	18 518
Børnetallet i grundskoleklasserne.	1 921

Underbilag 4 til bilag 3.

Ad skrivelse af 6. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene.

Spørgsmål 13.

Der ønskes en udtalelse fra skolepsykologisk sagkyndig side om, hvorvidt børns reaktioner ved tvungen skolebadning kan give anledning til problemer, som kunne tale for at lette adgangen til fritagelse for deltagelse i skolebade.

Svar.

Fra direktøren for Danmarks pædagogiske institut har jeg indhentet den nedenfor gengivne udtalelse af 10. december 1956, hvortil jeg kan henholde mig:

„I skrivelse af 7. ds., 1. k. journal nr. 902/55, har undervisningsministeriet ønsket en udtalelse om, hvorvidt børns reaktioner ved tvungen skolebadning kan give anledning til problemer, som kunne tale for at lette adgangen til fritagelse for deltagelse i skolebade.

Således foranlediget skal man udtale, at skolebadningen for visse børn kan indeholde situationer, som kan virke psykisk belastende og i givet fald udløse afværge-reaktioner eller medføre antagelig ubehagsfølelse med udslag af forskellig styrke.

Det er i sådanne tilfælde sjældent det fysiske element, vandet og måden, det anvendes på, men sædvanligvis det kollektive i situationen, der kan skabe vanskeligheder.

Visse børn kan have en udtalt — ofte aldersmæssigt betinget — blufærdighedsfølelse. Andre kan have lidelser som eksemer, legemlige småskavanker, kryptorchismus (testikler ikke nedstegne) eller andet, som kan være blevet problemer for dem, og som de under normale forhold har en mulighed for at camouflere helt eller delvis og således kan undgå at udlevere til andre end dem, de har det fornødne tillidsforhold til. Og der kan være yderligere forhold af privat karakter, som ikke ønskes stillet til almindelig beskuelse.

Ved skolebadningen kan sådanne børn, ikke mindst hvis de er særligt følsomme og nærtagende naturer, opleve sig afsløret, nysgerrigt beskuet og frygte for deres position i klasse- og skolesamfundet, som nu synes afhængig af, hvorledes den af de andre deltagere erhvervede viden i givet fald vil blive anvendt.

Man vil derfor anse det for ønskeligt, at de relativt få børn, der måtte føle det kollektive skolebad som en afsløring af forhold, som det for dem er væsentligt at bevare som intime, gives mulighed for fritagelse.

Lægeattest bør næppe være et generelt krav. En motiveret henvendelse fra forældrene til skolen må formenes at være et anvendeligt udgangspunkt, hvilket i tilfælde af enighed også indebærer den fordel, at hjem og skole i forening kan aftale den „officielle“ forklaring, hvis en sådan skulle vise sig af interesse for barnet.“

sign. Erik Thomsen.

Bilag 4.

Undervisningsministeriet.

København, den 20. december 1956.

I tilslutning til tidligere skrivelser herfra, senest skrivelse af 12. d. m., angående de af det ærede udvalg i skrivelser af 29. f. m. og 6. og 7. d. m. stillede spørgsmål vedrørende forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen (lovforslag nr. 31) fremsender man hoslagt afskrift af en fra stats-

konsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne modtagen skrivelse af 13. d. m. med supplerende oplysninger til den tidligere fremsendte besvarelse af spørgsmål 7.

Endvidere fremsender man besvarelser af spørgsmålene nr. 5, 6, 12, 18 og 20.

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v.

Underbilag 1 til bilag 4.

Afskrift

FOLKESKOLEN OG SEMINARIERNE

Statskonsulenten.

Den 13. december 1956.

Til mit forslag til besvarelse af spørgsmål 7 i den under 1. december d. å. oversendte skrivelse af 29. november s. å. fra folketingets udvalg angående forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen m. v. skal jeg på grundlag af indberetningen pr. 1. januar 1956 give følgende supplerende oplysninger vedrørende skoleårets placering:

I. *Købstadkommuner*: 89 kommuner.

(Københavns kommune samt Gentofte, Rødovre, Hvidovre, Gladsaxe, Lyngby-Tårnbæk, Søllerød og Tårnby kommuner medregnet).

- a) Antal kommuner med sommerskoleår: 53.
- b) Antal kommuner med forårsskoleår: 36.

1 af de under a) anførte kommuner (Ribe) har forårsskoleår, for så vidt angår de landsbyordnede skoler (markskolerne).

Alle de større købstadkommuner, bortset fra Ålborg og Randers, har sommerskoleår.

II. *Landkommuner (skoleforbund) med én eller flere købstadordnede skoler*: 121 kommuner (skoleforbund).

(Marstal Handelsplads og de sønderjyske flækker, bortset fra Højer, medregnet).

- a) Antal kommuner (skoleforbund) med sommerskoleår: 37.
- b) Antal kommuner (skoleforbund) med forårsskoleår: 84.

Den landsbyordnede del af skolevæsenet i 4 af de under a) nævnte kommuner (Bjerringbro, Bælum-Solbjerg, Grindsted og Skjern) har forårsskoleår.

III. *Landkommuner (skoleforbund), som udelukkende har landsbyordnede skoler.*

De pågældende kommuner (skoleforbund) har så godt som alle forårsskoleår.

(sign.) Alfred Andreassen.

Fil undervisningsministeriet.

Underbilag 2 til bilag 4.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 5.

Det bedes oplyst, om lovforslagets ændrede formulering af lovens § 2, stk. 4, i forhold til den gældende lovs § 2, stk. 3, tilsigter en udvidelse af landkommunernes adgang til at indføre de for købstadskolen gældende regler med hensyn til skolens ledelse og lærerlønninger.

Svar.

Ifølge den nugældende bestemmelse i § 2, stk. 3, i folkeskoleloven af 18. maj 1937 kan en folkeskole på landet ved bestemmelse på skoleplanen ordnes som en købstadskole og er i så fald underkastet de for købstadskoler gældende regler med hensyn til skolens ledelse og lærerlønningerne. Købstadskoleordning kan indføres alene for mellem-skolen eller hovedskolen, for så vidt denne er en centralskole, hvis grundskoler eller forskoler har deres selvstændige ledere.

Der er ikke i loven fastsat nærmere begrænsninger i landkommunernes adgang til at indføre købstadskoleordning, men i praksis er det en forudsætning for stadfæstelse af en skoleplan, ved hvilken en landkommune ønsker at indføre købstadskoleordning, at børnetallet i skolen er så stort, at det eventuelt vil kunne tillade en gaffeldeling, hvilket normalt vil forudsætte, at skolen har i hvert fald ca. 200 børn eller et tilsvarende lavere antal, hvis købstadskoleordning kun ønskes for hovedskolen, medens landsbyskoleordningen ønskes bibeholdt for grundskoler eller forskoler med selvstændige ledere. Indretning af realskole eller mellem- og realskole i en landkommune godkendes i praksis kun i tilfælde, hvor kommunen allerede har eller samtidig indfører købstadordnet skolevæsen.

I det nu fremsatte forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen går den til-

svarende bestemmelse i § 2, stk. 4, ud på, at de for købstadskolen gældende regler med hensyn til skolens ledelse og lærerlønninger også gælder for folkeskoler på landet, der omfatter en hovedskole med mindst én klasse for hver årgang senest fra 6. årgang og opefter og en realafdeling, og at de nævnte for købstadskolen gældende regler ved bestemmelse på skoleplanen også kan indføres for andre folkeskoler på landet.

Denne affattelse af bestemmelsen tilsigter ikke og vil ikke betyde nogen udvidelse af landkommunernes adgang til at indføre de for købstadskolen gældende regler med hensyn til skolens ledelse og lærerlønningerne.

Såfremt man yderligere skulle ønske oplyst, om den foreslåede affattelse af bestemmelsen betyder en udvidelse af landkommunernes pligt til at indføre de for købstadskolen gældende regler i de nævnte henseender, kan dertil oplyses, at da landkommuner efter nugældende fast praksis må indføre købstadordnet skolevæsen, såfremt de ønsker at indrette eksamensafdeling, der jo under den nuværende ordning befinder sig fra 5. eller 6. skoleår, svarer den foreslåede regel på det nærmeste til den allerede gældende ordning.

Det bemærkes endelig, at det efter den foreslåede affattelse ikke vil være givet på forhånd, at indretning af en realafdeling i tilslutning til en landkommunes skolevæsen altid kræver indførelse af købstadskoleordning, idet man ikke har fundet det rigtigt at foreslå fastsat, at oprettelse af f. eks. en 2- eller 3-årig realafdeling, der er beregnet på elevtilgang fra flere landsbyskoler, ubetinget skal have konsekvenser for ordningen af en eller flere af de pågældende landsbyskoler. Den nærmere afgørelse af dette spørgsmål bør næppe træffes ved loven, men ske administrativt under hensyntagen bl. a. til mulighederne for en forsvarlig ordning af eksamensretsspørgsmålet.

Underbilag 3 til bilag 4.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene.

Spørgsmål 6 a.

Der er i udvalget rejst spørgsmål om, hvorvidt det vil kunne forlanges, at en kommune under de i øvrigt i den foreslåede § 3, stk. 1, angivne betingelser skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler for et i kommunen hjemmehørende barn, der først f. eks. 1-2 år efter afslutningen af 7. skoleår ønsker at følge undervisningen på en efterskole.

Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse herom.

Svar.

Det har været hensigten med den foreslåede bestemmelse, at en kommunes pligt til under de i øvrigt angivne betingelser at afholde udgiften til undervisning og læremidler for børn, der følger undervisningen på et kursus af mindst 5 måneders varighed på en anerkendt efterskole eller ungdomskostskole, alene skal omfatte børn, der følger sådan undervisning i det 8. skoleår. Dette mener man at have udtrykt ved ordene „i det 8. skoleår“ i lovforslagets § 3, stk. 1, 13.-14. linje, idet disse ord omfatter såvel ordet „hovedskoleundervisning“ som ordene

„undervisning ... på en ... efterskole eller ungdomskostskole“ i det følgende.

Affattelsen svarer herved til formålet med den foreslåede bestemmelse, som er at give børn, der er hjemmehørende i kommuner, der ikke selv har indrettet hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, mulighed for at få vederlagsfri undervisning i dette skoleår enten i en anden kommunes skole eller på en efterskole eller ungdomskostskole.

For kommuner, der har forårsskoleår (1. april-31. marts), vil bestemmelsen herefter omfatte børn, der begynder på efterskolen enten på det førstkommende sommerkursus (normalt fra begyndelsen af maj) eller på det førstkommende vinterkursus (normalt fra begyndelsen af november) i samme år, i hvilket de har afsluttet deres 7. skoleår, og for kommuner, der har sommerskoleår (1. august-31. juli), vil bestemmelsen omfatte børn, der begynder på efterskolen på det førstkommende vinterkursus i samme år, i hvilket de har afsluttet deres 7. skoleår.

For elever, der først 1-2 år efter afslutningen af 7. skoleår deltager i kursus på en efterskole, har det ikke været tanken i folkeskoleloven at pålægge kommunerne nogen betalingspligt. Her vil fremdeles alene tilskudsreglerne i lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. m. komme til anvendelse.

Underbilag 4 til bilag 4.

Ad skrivelse af 29. november 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene.

Spørgsmål 6 b.

Hvorledes tænkes betalingsordningen, hvorefter kommunerne alene skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler — i modsætning til opholdsudgifterne — gennemført i praksis?

Svar.

Efter den foreslåede bestemmelse vil det blive nødvendigt fremtidig at skelne mellem elever, der i deres 8. skoleår deltager i kursus på en efterskole, og elever, der senere deltager i et sådant kursus. For sidstnævnte gruppe af efterskoleelever vil fortsat alene tilskudsbestemmelserne i lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. komme i betragtning, og der ses derfor ved besvarelsen bort fra denne gruppe.

I henhold til nævnte lovs § 35 ydes der til godkendte efterskoler direkte statstilskud i form af et vist grundtilskud for hver måned, hvori den enkelte skole har været i drift i vedkommende finansår, et vist tilskud til forrentning og vedligeholdelse af bygninger, inventar og skolemateriel, tilskud til forstanderløn og lærerlønninger (halvdelen af den faktiske udgift) og tilskud til undervisningsmateriel (35 pct.).

Den del af skolernes driftsudgifter, som ikke dækkes gennem det direkte statstilskud, må dækkes gennem elevbetalingen, og for så vidt angår elever, der deltager i kursus på en efterskole i deres 8. skoleår, må elevbetalingen efter den bestemmelse, som er foreslået optaget som § 3, stk. 1, i folkeskoleloven dækkes af elevens hjemstedskommune, dog kun i det omfang, hvori elevbetalingen ikke dækkes gennem de i

loven om ungdomsundervisning m. v. fastsatte tilskud.

Dette betyder, at hjemstedskommunen fuldt ud må udrede den faktiske elevbetaling for undervisning og læremidler for *ikke-ubemidlede elever*, der deltager i kursus på en efterskole i deres 8. skoleår, idet loven om ungdomsundervisning m. v. kun giver hjemmel for at yde tilskud til elevbetalingen for ubemidlede elever. Det vil formentlig være mest hensigtsmæssigt, at kommunerne udreder betalingen for ikke-ubemidlede elever direkte til efterskolerne.

For så vidt angår de *ubemidlede elever*, er der i § 39 i loven om ungdomsundervisning m. v. fastsat bestemmelser om understøttelse til disse. Efter § 39, stk. 1, bevilges der af statskassen et beløb hertil, svarende til månedlig for henholdsvis sommerkursus og vinterkursus halvdelen af den af Foreningen for frie Ungdoms- og Efterskoler vedtagne og af undervisningsministeren godkendte månedlige elevbetaling. Der vedtages og godkendes én sats for elever, der bor på skolen, og én sats for elever, der ikke bor på skolen. Sidstnævnte sats, der udgør ca. $\frac{1}{3}$ af førstnævnte, vedrører således undervisningen og læremidlerne.

Ved fordelingen til de enkelte elever af det således af statskassen bevilgede beløb foretages der en graduering på grundlag af den enkelte elevs og dennes forældres økonomiske forhold samt forældrenes børnetal. Den maksimale elevunderstøttelse fra staten ligger for tiden meget nær op mod den foran omtalte af undervisningsministeren godkendte elevbetaling.

Den enkelte kommune er ifølge § 39, stk. 4, berettiget til at yde elevunderstøttelse herudover, dog således at den samlede understøttelse ikke kan overstige den af ministeren godkendte betaling for et skoleophold (og heller ikke den faktiske betaling, hvis denne ved den pågældende efterskole

skulle være lavere). Staten yder da ud over den allerede af staten ydede elevunderstøttelse kommunen refusion af halvdelen af det af kommunen ydede beløb.

En kombination af de nævnte regler i loven om ungdomsundervisning m. v. med den i forslaget til lov om ændringer af lov om folkeskolen foreslåede regel, hvorefter hjemstedskommunen skal udrede den del af elevbetalingen for undervisning og læremidler, som ikke dækkes gennem de i loven om ungdomsundervisning m. v. fastsatte (stats-)tilskud, må *for elever, der ikke bor på efterskolen*, betyde, at hjemstedskommunen for hver elev, der får elevunderstøttelse af staten, må udrede den del af den faktiske elevbetaling, som ikke dækkes af statens elevunderstøttelse, hvorefter hjemstedskommunen har ret til refusion fra staten af halvdelen af forskellen mellem den af ministeren godkendte elevbetaling (eller den faktiske elevbetaling, hvis denne er lavere end den af ministeren godkendte) og den allerede af staten ydede elevunderstøttelse.

For *elever, der bor på efterskolen*, må man ved fastsættelsen af statens understøttelse til den enkelte elev i henhold til ungdomsundervisningslovens § 39, stk. 1, angive, hvor stor en del af denne understøttelse

der vedrører undervisningen og læremidlerne. Dette beløb vil være identisk med det beløb, som statsunderstøttelsen efter skalaen ville have udgjort til den pågældende elev, hvis han ikke havde boet på skolen. Resten af den faktiske betaling for undervisningen og læremidlerne må hjemstedskommunen udrede efter de samme regler, som ifølge foranstående må komme til anvendelse for elever, der ikke bor på efterskolen, og med samme ret til delvis refusion fra staten. Herudover kan hjemstedskommunen så i henhold til § 39, stk. 4, i ungdomsundervisningsloven yde eleven tilskud til opholdet med ret til refusion fra staten af indtil halvdelen af dette tilskud.

Den endelige udligning mellem staten, efterskolerne og kommunerne må påregnes at kunne foretages i forbindelse med beregningen af statens og kommunernes tilskud. Det må følge af sagens natur, at det ved udarbejdelsen af reglerne i detaljer vil kunne vise sig hensigtsmæssigt at fravige den foran skitserede fremgangsmåde, men med hensyn til de principielle hovedlinjer må gennemførelsen i praksis af den i forslaget til lov om ændringer af folkeskoleloven foreslåede bestemmelse antages at ville blive i overensstemmelse med det foran anførte.

Underbilag 5 til bilag 4.

Ad skrivelse af 6. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 12.

Det er i visse lærerkredse gjort gældende, at den mange steder praktiserede ordning, hvorefter der ved en forkortelse af lektioner og frikvarterer om lørdagen gives fri kl. 13, virker så forstyrrende på undervisningen, at den nævnte weekendordning bør søges gennemført ved en nedsættelse af det pligtige timetal.

Udvalget udbeder sig ministerens udtalelse herom.

Svar.

Ifølge en fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne indhentet udtalelse bør en weekendordning ikke kunne

bevirke en nedsættelse af det pligtige ugentlige timetal, ligesom den heller ikke bør kunne få indflydelse på skemaet for ugens første 5 skoledage, men bør gennemføres ved afkortning af timerne til lektioner på ikke under 35 minutter samt afkortning af frikvartererne.

Denne udtalelse kan jeg slutte mig til, idet jeg i øvrigt skal bemærke, at spørgsmålet om weekendordning formentlig navnlig er af betydning i byerne, hvor skolebørnenes faktiske årlige timetal som regel ligger højere end de i folkeskoleloven forlangte minimale årlige timetal, således at en afkortning af lektionernes varighed om lørdagen normalt ikke kommer i strid med folkeskolelovens krav om et vist minimalt årligt antal timer à 50 minutter eller et tilsvarende antal lektioner af kortere varighed.

Underbilag 6 til bilag 4.

Ad skrivelse af 7. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 18.

Kan ministeren foreslå en anden formulering af den i lovforslagets § 14 foreslåede § 18, hvorved den i stk. 2 in fine anførte særbestemmelse for de sønderjyske landsdele udgår af lovteksten, uden af dispensationsmuligheden udelukkes?

Svar.

I en fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne indhentet udtalelse har statskonsulenten anført, at han har været i forbindelse med amtsskolekonsulenterne for de sønderjyske amter, der alle meget indtrængende anmodede om, at den omhandlede særbestemmelse udgår.

Af en fra statskonsulenten samtidig modtaget oversigt over enklassede skoler i de sønderjyske amter fremgår det, at der endnu er 34 enklassede skoler i disse amter. I 11 af disse er der for tiden flere end 24 børn. De resterende 23 enklassede skoler

vil kunne opretholdes, selv om den omhandlede særbestemmelse udgår, og det samme vil gælde for de fornævnte 11 skoler i det omfang, hvori det gennemsnitlige børnetal i disse skoler ikke fremtidig i 2 på hinanden følgende kalenderår kommer til at overstige 30. Opretholdelsen af den omhandlede særbestemmelse synes herefter nu kun at kunne være af betydning i ganske enkelte tilfælde. Da den tilsvarende bestemmelse allerede i folkeskoleloven af 1937 var en undtagelsesbestemmelse, og da man formentlig ikke længere end højst nødvendigt bør bevare adgangen til opretholdelse af enklassede skoler med helt op til 36 børn, kan jeg slutte mig til statskonsulentens forslag om, at særbestemmelsen helt udgår.

Ønskes muligheden for opretholdelse af de pågældende skoler bibeholdt, foreslås særbestemmelsen affattet således: „... har overskredet 30, og undervisningsministeren kan tillade, at de enklassede skoler, der hidtil har kunnet opretholdes med et børnetal på ikke over 36, fortsat opretholdes, så længe deres børnetal ikke overstiger 36.“

Underbilag 7 til bilag 4.

Ad skrivelse af 7. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

Spørgsmål 20.

Kan ministeren foreslå en ændret formulering af den i § 17 foreslåede affattelse af lovens § 21, stk. 1, således at ordene „for piger“ og „for drenge“ udgår i forbindelse med undervisningen i husgerning og sløjd?

Svar.

Den i lovforslagets § 17 foreslåede affattelse af lovens § 21, stk. 1 og 2, vil betyde, at undervisning i sløjd er obligatorisk for drenge i 1. og 2. realklasse, og at undervisning i husgerning er obligatorisk for piger i 1. realklasse.

Tilsvarende vil efter den i lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af lovens § 17, stk. 2, undervisning i sløjd for drenge og i husgerning for piger være obligatorisk i hovedskolen fra begyndelsen af 6. skoleår.

De her foreslåede regler vil så nært som muligt svare til den nugældende ordning, hvorunder det i henhold til folkeskolelovens § 19, stk. 1, om den købstadordnede skole gælder, at der senest i 2. klasse i den på en 4-årig grundskole hvilende hovedskole eller eksamensfri mellem-skole skal optages bl. a. „sløjd for drengene“ og „kvindelig husgerning for pigerne“, hvorhos samme regel ifølge lovens § 20, stk. 3, gælder for 6. og 7. årgang i den landsbyordnede skole og ifølge lovens § 36, stk. 2, for den på en 5-årig grundskole hvilende eksamensfri mellem-skole i Københavns kommune. I almen-skoleloven af 24. april 1903 hedder det om spørgsmålet for eksamensmellem-skolen i lovens § 5, at der, efterhånden som lærerkræfterne haves, og for så vidt forholdene efter ministerens skøn i øvrigt tillader det, bør gives „undervisning i sløjd eller andet legemsarbejde samt for piger i kvindelig husgerning“.

Det bemærkes endvidere, at i henhold til § 19, stk. 1, i lov nr. 310 af 4. juli 1942 om husholdningsskoler og husholdnings-

seminarier m. m. skal der i alle offentlige skoler samt i alle eksamens- og tilskudsberettigede privatskoler i de sidste 2 år før undervisningspligtens ophør gives piger en planmæssig undervisning i husgerning. Ikrafttrædelsen af denne bestemmelse er koordineret med ikrafttrædelsesbestemmelserne med hensyn til folkeskoleloven af 1937, idet den fulde gennemførelse af bestemmelsen forudsætter tilvejebringelse af de for skolekøkkenundervisningen fornødne lokaler, som dog kan være fælles for flere skoler og også for flere kommuner, uanset om disse i øvrigt måtte have indgået skoleforbund.

Ved den foreslåede affattelse af de omhandlede bestemmelser vil som foran anført undervisning i sløjd være obligatorisk for drenge og undervisning i husgerning være obligatorisk for piger på de angivne klassetrin, men affattelsen udelukker ikke, at der såvel i hovedskolen som i realafdelingen kan gives drengene undervisning i husgerning og pigerne undervisning i sløjd, eventuelt som valgfrie fag, idet der i begge de omhandlede bestemmelser er åbnet adgang for optagelse af undervisning i andre fag end de obligatoriske.

En udeladelse af ordene „for piger“ og „for drenge“ i de omhandlede bestemmelser ville være ensbetydende med, at undervisning i husgerning skulle være obligatorisk ikke blot for piger, men også for drenge, og at undervisning i sløjd skulle være obligatorisk ikke blot for drenge, men også for piger.

Jeg ville for mit vedkommende mene, at et krav herom vil være for rigoristisk, og at bestemmelsen bør gennemføres i den allerede foreslåede affattelse.

Det tilføjes, at jeg er blevet opmærksom på, at der i den i lovforslagets § 17 foreslåede affattelse af lovens § 21 bør indføres „håndarbejde og“ foran ordet „husgerning“ i stk. 1 og: „håndarbejde“ efter ordet „sløjd“ i stk. 2, og at tilsvarende ændringer bør foretages i bemærkningerne til § 3 i forslaget til lov om gymnasieskoler.

Bilag 5.**Undervisningsministeriet.**

København, den 17. januar 1957.

Hoslagt fremsendes en besvarelse af de i det ærede udvalgs skrivelse af 13. december 1956 stillede tillægsspørgsmål b-d og f-g. Under besvarelsen af de to sidstnævnte tillægsspørgsmål indgår en besvarelse af de af udvalget i skrivelse af 6. december 1956 stillede spørgsmål nr. 14 og 16.

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen.
fm.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v.

Underbilag til bilag 5.

Ad skrivelse af 13. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. m.

I nævnte skrivelse har det ærede udvalg under henvisning til samrådet den 12. s. m. anført de nedenfor gengivne punkter a.-h. til overvejelse.

Besvarelsen er anført under hvert enkelt punkt. Besvarelsen af spørgsmålene nr. 14 og 16 i udvalgets skrivelse af 6. december 1956 blev stillet i bero ved modtagelsen af fornævnte skrivelse af 13. s. m. og indgår nu under besvarelsen af punkterne f. og g.

a. Ad udvalgets spørgsmål 3 a: En ny udformning af den i ministerens svarskrivelse af 11. ds. foreslåede formulering af lovens § 2, stk. 2, hvorved ordet „sansedefekter“ undgås og ordene „skal der træffes“ eventuelt erstattes af „træffes der“ eller lign.

Forslag til en ny udformning vil senere fremkomme.

b. Ad udvalgets spørgsmål 4, jfr. ministerens svarskrivelse af 11. ds.: Spørgsmålet om en ny formulering af bestemmelsen i lovens § 6, stk. 1, af hensyn til ønsket om at tillægge beboerne i et skoledistrikt større indflydelse på spørgsmålet om nedlæggelse af en distriktsskole, eventuelt gennem en vis udskydelse af spørgsmålets afgørelse.

Det omhandlede spørgsmål kan opstå, både hvor der er spørgsmål om centralisering af skolevæsenet inden for den enkelte kommune, og hvor centraliseringen gennem indgåelse af skoleforbund omfatter to eller flere kommuner. Da lovens § 6 udelukkende indeholder særregler vedrørende skoleforbund, synes det herefter rigtigst at holde en eventuel bestemmelse

om beboernes indflydelse på spørgsmålet om nedlæggelse af en distriktsskole uden for § 6. Bestemmelsen synes mest passende at kunne anbringes som stk. 2 i lovens § 5, således at det hidtidige stk. 2 i denne paragraf bliver stk. 3.

Den nye bestemmelse foreslås affattet således, hvorved bemærkes, at jeg har ladet to punkter, som jeg gerne vil drøfte med det ærede udvalg i næste samråd, stå åbne:

„Har en kommunalbestyrelse med henblik på en centralisering af skolevæsenet inden for den enkelte kommune eller sammen med en eller flere nabokommuner truffet beslutning om nedlæggelse af skolen i et skoledistrikt, der omfatter mindst 00 pct. af beboerne i den pågældende kommune, skal dette bekendtgøres i de stedlige dagblade. Fremsætter mindst 000 af de beboere i skoledistriktet, der har valget til kommunalbestyrelsen, inden 1 måned efter bekendtgørelsen skriftlig begæring derom, skal der af kommunalbestyrelsen foranstaltet en afstemning angående spørgsmålet om skolens nedlæggelse. Stemmeberettigede ved afstemningen er de beboere i skoledistriktet, der har valget til kommunalbestyrelsen. De nærmere regler om afstemningen fastsættes af undervisningsministeren. Bliver resultatet af afstemningen, at flertallet af samtlig ved denne stemmeberettigede ønsker skolen opretholdt, kan den kun nedlægges, såfremt kommunalbestyrelsen efter førstkommande ordinære kommunevalg på ny træffer beslutning herom“.

c. Ad udvalgets spørgsmål 10, jfr. ministerens svarskrivelse af 11. ds.: En tydeliggørelse i lovtæksten af, hvem der ifølge lovens § 12, stk. 3 (som foreslået i lovforlaget § 9), kan stille krav om deling af en klasse.

Ordene „Deling af en klasse kan forlanges, når elevtallet overskrider 30 i klasser for 7. og 8. skoleår og 24 i klasser for 9. og 10. skoleår“ foreslås ændret til „Når elevtallet overskrider 30 i klasser for 7. og 8. skoleår og 24 i klasser for 9. og 10. skoleår, kan undervisningsministeren for købstadkommunernes vedkommende og skoledirektionen for landkommunernes vedkommende forlange vedkommende klasse delt. Kommunalbestyrelsen kan indanke skoledirektionens afgørelse for undervisningsministeren“.

d. Ad udvalgets spørgsmål 11, jfr. ministerens svarskrivelse af 11. ds.: Spørgsmålet om bevarelse af en dispensationsordning for den vestjyske skoleform.

Som hjemmel for opretholdelse af den såkaldte vestjyske skoleordning ved de skoler, hvor denne nu findes, foreslås det, at der i den i lovforslagets § 12 foreslåede affattelse af lovens § 16 foretages følgende ændringer:

I stk. 1 indsættes „jfr. dog stk. 2,“ efter „1 200 timer“.

Som nyt stk. 2 indføjes følgende:

„Ved de skoler, hvor det årlige timetal i 5.-7. skoleår i henhold til hidtidig lovgivning har været fastsat til ikke under 960 timer, kan en sådan ordning med undervisningsministerens tilladelse bibeholdes under forudsætning af, at det samlede timetal i 1.-7. skoleår ikke er under 6 480 timer“.

Det nuværende stk. 2 bliver stk. 3.

e. Ad udvalgets spørgsmål 13: Udkast til cirkulære angående skolebadning under hensyn til det i ministerens svarskrivelse af 12. ds. anførte.

Udkast til et sådant cirkulære vil senere blive fremsendt til det ærede udvalg.

f. Ad udvalgets spørgsmål 14: Udkast til ny formulering af bestemmelsen i lovens § 17, stk. 2, om undervisning i fremmedsprog (engelsk eller tysk), jfr. lovforslagets § 13.

Ved spørgsmål 14 udbad det ærede udvalg sig en udtalelse angående spørgsmålet om en ændret affattelse af den i lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af § 17, stk. 2, 2. punktum, således at den pligtige

undervisning i et fremmedsprog alene omfatter engelsk.

Ifølge en fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne i den anledning indhentet udtalelse bør den i lovforslaget givne affattelse, hvorefter der fra 6. skoleår skal optages undervisning „i et fremmedsprog (engelsk eller eventuelt tysk)“, opretholdes, blandt andet af hensyn til skolerne i Sønderjylland. Det er da også dette hensyn, der har motiveret lovforslagets ordlyd.

Som anført i bemærkningerne til lovforslaget forudsættes det, at det fremmedsprog, som fra 6. skoleår skal optages på undervisningsplanen, normalt vil være engelsk, idet traditionen peger mod dette, og idet det også af hensyn til de elever, der må skifte skole ved optagelse i realafdelingen, vil være mest hensigtsmæssigt, at undervisningen i fremmedsprog begynder med det samme sprog i alle skoler. Men forholdet er formentlig det, at det ved nogle af skolerne i Sønderjylland kan være naturligt at optage undervisning i tysk, før man optager undervisning i engelsk, og man har ikke anset det for rigtigt at foreslå lovbestemmelsen affattet således, at dette vil være udelukket. Yderligere taler hensynet til en kommende udviklingsmuligheder for ikke i loven at fastsætte, at undervisningen i fremmedsprog altid skal begynde med et bestemt sprog.

De vanskeligheder, som ordningen kan medføre for elever, der i hovedskolen er begyndt med undervisning i tysk, og som derfra går over til realafdelingen ved en skole, hvor undervisningen i fremmedsprog forudsætter, at eleverne er begyndt med undervisning i engelsk et år før de har påbegyndt undervisningen i tysk, vil formentlig uden afgørende vanskeligheder kunne løses ved, at der i sådanne elevers første år i realafdelingen gives dem ekstraundervisning i engelsk, eventuelt i nogle af de timer, hvori deres klasse i øvrigt undervises i tysk.

Det foreslås herefter, at der i den ved lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af lovens § 17 foretages følgende ændringer:

I stk. 2 ændres „(engelsk eller eventuelt tysk)“ til: „(engelsk eller tysk)“.

I stk. 3 ændres „(tysk eller eventuelt engelsk)“ til: „(tysk eller engelsk)“.

g. Ad udvalgets spørgsmål 16: Spørgsmålet om en ny formulering af bestemmelsen i lovens § 17, stk. 2, om biblioteksarbejde, jfr. lovforslagets § 13.

Ved spørgsmål 16 udbad det ærede udvalg sig forslag til en ændret affattelse af samme bestemmelse, således at skolebiblioteksarbejde gøres obligatorisk.

Ifølge folkeskoleloven af 1937 § 19, stk. 1, og § 36, stk. 2, kan biblioteksarbejde optages på undervisningsplanen henholdsvis i den købstadordnede skoles hovedskole eller eksamensfri mellemskole og i den eksamensfri mellemskole i folkeskolen i København, og det samme gælder formentlig efter lovens § 20, stk. 3, for de to ældste årgange i den landsbyordnede skole. I den af vedkommende folketingsudvalg den 8. april 1937 afgivne betænkning over det daværende forslag til lov om folkeskolen er det som motivering for de nævnte bestemmelser anført, at biblioteksarbejde flere steder var gennemført ved skolerne, og at der gennem de foreslåede bestemmelser ville blive givet adgang til at optage dette fag på undervisningsplanen.

I tilslutning til optagelsen af disse bestemmelser i folkeskoleloven af 1937 blev der ved lov nr. 150 af 31. oktober 1940 om ændringer af lov om folkeskolen optaget hjemmel i denne lovs § 63 for at yde kommunerne statstilskud til forrentning og afbetaling af lån i anledning af indretning af bibliotek med læsestue. I de siden da forløbne år har ikke så få kommuner indrettet skolebibliotekslokale med læsestue, og i det nu fremsatte lovforslag har man derfor fundet det rimeligt at foreslå fastsat, at skolebiblioteksarbejde *så vidt muligt bør etableres*.

Såfremt skolebiblioteksarbejde skal være obligatorisk, må ordene „Skolebiblioteksarbejde bør så vidt muligt etableres“ erstattes af f. eks. følgende: „Endvidere etableres der skolebiblioteksarbejde“.

Det er dog noget tvivlsomt, om tiden endnu er inde til at gøre skolebiblioteksarbejde obligatorisk, idet dette vil betyde en forpligtelse for alle kommuner til at tilvejebringe materiale og eventuelt særlige lokaler hertil inden udløbet af en vis frist. Da der er mange kommuner, der endnu ikke har tilvejebragt de lokaler — klasseværelser, gymnastiksale, sløjdlokaler og skolekøkkener — som kræves for fuldt ud at gennemføre undervisningen i overensstemmelse med folkeskoleloven af 1937, og da der herudover må påregnes en tilvejebringelse af skolelokaler til eksamensafdelinger på landet, bør man næppe nu påbyde indretning af skolebibliotek med læsestue.

Hvis man foreløbig vil begrænse sig til at gøre skolebiblioteksarbejde obligatorisk, hvor skolebibliotek forefindes, kunne den omhandlede bestemmelse affattes f. eks. således: „Hvor skolebibliotek forefindes, optages skolebiblioteksarbejde på undervisningsplanen“.

h. Ad udvalgets spørgsmål 17: Spørgsmålet om at lade betingelsen for fuldstændig klassesdeling efter linjer fra begyndelsen af det 7. skoleår udgå, jfr. lovens § 17, stk. 4 (lovforslagets § 13). Muligheden for tilvejebringelse af udkast til undervisningsplaner for 7. og 8. klasse i byskolen og købstadskolen.

Der skal senere fremkomme en udtalelse med hensyn til dette spørgsmål.

Bilag 6.

Undervisningsministeriet.

København, den 23. januar 1957.

Fra det af undervisningsministeriet i sommeren 1956 nedsatte udvalg vedrørende den matematisk-naturvidenskabelige uddannelse m. v. har ministeriet modtaget den i hosfølgende skrivelse af 3. december 1956, hvori udvalget under henvisning til de fremsatte skolelovsforslag foreslår, at en kommende skolelov gøres så rummelig, at en eventuel matematisk-fysisk reallinje vil kunne etableres.

Ministeriet har i den anledning indhentet de ligeledes i hosfølgende udtalelser af 3. januar 1957 fra undervisningsinspektøren for mellem- og realskolerne og af 8. s. m. fra undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne. Som bilag til udtalelsen fra undervisningsinspektøren for mellem- og realskolerne modtog man de hosfølgende udtalelser fra dennes faglige medhjælpere i regning, matematik og naturlære, inspektør S. A. Bø og Th. Christensen. Sagen er derefter blevet drøftet ved et møde i ministeriet.

Selv om det nærmere indhold af en eventuel teknisk reallinje efter sagens natur ikke bør udformes, før udvalget vedrørende den matematisk-naturvidenskabelige uddannelse m. v. har afsluttet sit arbejde, vil jeg anse det for ønskeligt, at de i betragtning kommende bestemmelser i de kommende skolelove i overensstemmelse med udvalgets forslag affattes således, at det

efter lovene bliver muligt i givet fald at oprette en særlig teknisk linje i realafdelingen.

Med dette formål for øje foreslås følgende ændringer i det for Folketinget den 13. november 1956 fremsatte forslag til lov om ændringer i lov om folkeskolen:

1. I lovforslagets § 17 om affattelse af § 21 tilføjes i stk. 1 følgende:
„I 3. og 4. realklasse kan der indrettes en teknisk linje med særlig hensyntagen til den matematisk-fysiske faggruppe“.
2. I samme paragrafs stk. 2 indføres efter ordene „og matematik er valgfrit i 4. realklasse“ følgende: „dog ikke på den tekniske linje“.
3. I lovforslagets § 18 om affattelse af § 22 affattes stk. 2 således:

„Realeksamen består af skriftlige og mundtlige prøver. Skriftlige prøver afholdes i dansk, i engelsk eller tysk samt i regning og matematik. På den tekniske linje kan der i stedet for skriftlig prøve i et fremmedsprog anordnes en særlig prøve i fag under den matematisk-fysiske faggruppe. Mundtlige prøver afholdes i 5 af de fag, hvori der i henhold til § 21 er undervist i realafdelingen. Der kan ikke holdes prøve i religion og sang.“

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen.

Underbilag 1 til bilag 6.

Afskrift.

UDVALGET VEDRØRENDE DEN
MATEMATISK-NATURVIDENSKABELIGE
UDDANNELSE M. V.

København, den 3. december 1956.

Til undervisningsministeriet.

Under henvisning til de fremsatte skolelovsforslag ønsker udvalget at pege på følgende:

Allerede ved rundbordskonferencen den 10. april 1956 drøftedes teknikermanglen og nødvendigheden af gennem skoleundervisningen i forøget grad at vække interessen og fremme forudsætningerne for en videregående teknisk uddannelse. Undervisningsministeren udtalte her, at man kunne tænke sig oprettet en teknisk præget realklasse.

Denne tanke har været fremme i udvalgets drøftelser; men da overvejelserne angående de tekniske mellemuddannelser endnu ikke er afsluttet, kan man ikke på indeværende tidspunkt fremsætte nærmere forslag angående en mere teknisk præget realskolelinje. Dog finder man det ønskeligt, at en

kommende skolelov gøres så rummelig, at en eventuel matematisk-fysisk reallinje vil kunne etableres.

I så fald måtte man antagelig regne med en deling af 3. og 4. realklasse i en sproglig og en matematisk-fysisk linje af samme lødighed. Fagkredsen skulle formentlig være den samme på de to linjer, medens timefordelingen og eksamen måtte reguleres således, at hovedvægten lagdes på sprogene på den ene linje og på matematik, fysik og kemi på den anden. Da sprogundervisningen på sidstnævnte linje måtte blive af mindre omfang end den nuværende, foreslås loven affattet således, at det er muligt at oprette en linje uden skriftlig eksamen i engelsk eller tysk (jfr. § 18, stk. 2).

P. u. v.

(sign.) Anker Engelund,
formand./ P. A. Koch,
sekr.

Underbilag 2 til bilag 6.

Afskrift.

UNDERVISNINGSINSPEKTØREN
FOR MELLEML- OG REALSKOLERNE

København, den 3. januar 1957.

Til undervisningsministeriet.

På foranledning af undervisningsministeriets skrivelse af 20. december f. å. (1. kt. j. nr. 902/55) angående muligheden for oprettelse af en matematisk-fysisk reallinje har jeg indhentet udtalelser fra mine to faglige medhjælpere, Th. Christensen og S. A. Bo. Disse udtalelser, der vel ikke i enkeltheder falder sammen, vedlægges, idet jeg skal påpege visse hovedlinjer i dem:

1. Der peges på, at også en matematisk-fysisk linje må bevare sin almindelige karakter og give undervisning i sprog i et ikke for ringe omfang.
2. Der peges endvidere på, at der til eventuel brug for en særlig matematisk-fysisk undervisning må henlægges nogle valgfri timer og eventuelt tages enkelte timer fra andre fag, dog således at den

obligatoriske fagkreds i realskolen bliver den samme for alle linjer.

3. Endelig peges der på, at lærebøger og undervisningsteknik bør ændres.

Jeg kan slutte mig til disse synspunkter og mener at kunne drage den konklusion, at lovens bestemmelser må omfatte det i pkt. 1 anførte samt sikre, at der i de ældste realklasser bliver plads til nogle valgfri timer (pkt. 2, 1. del). Resten af pkt. 2 hører derimod hjemme i administrative bestemmelser (jfr. f. eks. latin i mellemskolen, cirk. af 28. juni 1906), og pkt. 3 må formidles ved et samarbejde mellem undervisningsinspektionen og de myndigheder, der træffer bestemmelse om den videregående tekniske undervisning, således at der tages hensyn til såvel pædagogiske som faglige krav.

Hans I. Hansen.

Underbilag 3 til bilag 6.

Afskrift.

UNDERVISNINGSINSPEKTØREN
FOR GYMNASIESKOLERNE

Den 8. januar 1957.

Til undervisningsministeriet.

I skrivelse af 20. f. m. (l. kt.j.nr. 902/55) har ministeriet anmodet mig om en udtalelse i anledning af et af „Udvalget vedrørende den matematisk-naturvidenskabelige uddannelse m. v.“ fremsat forslag om, at en kommende skolelov gøres så rummelig, at der vil kunne etableres en matematisk-fysisk reallinje. Udvalget går herved ud fra, at 3. og 4. realklasse må deles i en sprog-

lig og en matematisk-fysisk linje af samme lødighed.

I denne anledning skal jeg herved udtale, at forslaget forekommer mig interessant og værd at arbejde videre med, men at en egentlig bedømmelse af dets muligheder, også i henseende til at medvirke til fremme af en videregående teknisk uddannelse, naturligvis må bero, indtil det nærmere indhold af dette forslag er udarbejdet.

Højberg Christensen.

Underbilag 4 til bilag 6.

Afskrift.

INSPEKTØR S. A. BOs ERKLÆRING

En undervisning sigtende mod realklassen må under alle omstændigheder bevare sin almindelige karakter.

Polyteknisk læreanstalt kan ikke være interesseret i en teknisk realklasse, og de nuværende andre skoler for uddannelse af ingeniører bygger på mellemskolens pensum i matematik og fysik og er vist ikke interesseret i andre forkundskaber.

Efter mit skøn er det derfor endnu for tidligt at udtale sig om tekniske realklasser, da der ingen er, der kan vide, om der oprettes tekniske uddannelser liggende mellem civilingeniøruddannelsen og ingeniøruddannelsen og under ingeniøruddannelsen, og hvilke krav der vil blive stillet som adgangsbetingelse for sådanne eventuelle mellemuddannelser.

Man bør vel — for ikke at låse af for nogen mulighed — sigte mod en rummelig lovgivning, så realklassernes muligheder for valgfri fag er stor nok til f. eks. både en matematisk-fysisk-kemisk linje (med skriftlig prøve i regning, aritmetik og geometri) og en sproglig linje (med skriftlig prøve i et eller to sprog). Jeg gør opmærksom på, at den nuværende lovgivning faktisk er rummelig nok til en sådan linjedelning.

Men en linjedelt undervisning i realklasserne vil blive geografisk bestemt, idet de små landrealskoler med 8-12 elever ikke har samme muligheder som den større byskole.

Da hele spørgsmålet om en teknisk linje vel ikke så meget er tænkt som en foruddannelse som et incitament til at drage flere egnede om ad teknikerstudiet, vil jeg dog mene, at der kunne og burde sættes ind på helt andre punkter end på just en stærkt udvidet undervisning i regning, matematik og fysik-kemi det sidste år eller de to sidste år i realskolen. Det er min overbevisning, at det vil være mere nyttigt, om flere elever på et tidligt trin inciteres, og at dette kan ske gennem nye lærebøger, indeholdende et delvis nyt og i nogen grad frit stof, og gennem en anden metodik, der navnlig på begyndertrinet tager sigte på en frigjort tænke måde og i de højere klasser på effektivitet, dog således at effektivitet og frihed kan harmonere. Endelig vil en almindelig udvidelse af timetallet i regning, matematik og fysik-kemi gennem skolens klasser være af betydning, ja, en nødvendighed.

Århus, den 30. december 1956.

S. A. Bo.

Underbilag 5 til bilag 6.

Afskrift.

INSPEKTØR TH. CHRISTENSEN'S
ERKLÆRING

Ved overvejelse vedrørende mulighed for oprettelse af en speciel teknisk præget realklasse bør efter min mening som hovedsynspunkt fastholdes, at undervisningen i realklassen bør bevare sin almindelige karakter.

Da det endvidere kan forudses, at oprettelse af en speciel teknisk realklasse næppe vil have interesse ved skoler (skolevæsenere), der ikke har parallelklasser i realafdelingen, og da oprettelse af en teknisk reallinje ikke nødvendigvis forudsætter mulighed for samtidig at oprette en sproglig præget reallinje, bør den almindelige reallinje (realklasse) med det almindelige som hovedformål blive stående som det normale.

Indholdet af undervisningen i den i skolelovsforslaget foreslåede realafdeling er ikke fastlagt eller antydnet, og det er derfor vanskeligt at udtale sig om undervisningen på en teknisk linje i sammenligning med undervisningen i den almindelige realafdeling; men man kan vel gå ud fra, at både fagenes antal og deres vægt i forhold til hverandre i den foreslåede realafdeling bliver omtrent som i den nuværende realklasse, og der må så på den tekniske linje i de to ældste klasser skaffes et forøget timetal i regning, matematik og naturlære, uden at undervisningen i disse klasser i højere grad end nødvendigt mister sin almindelige karakter. Timetallet „over strengen“ må formentlig stadig holdes på ca. 30 timer, og da de 3 timer, der er til rådighed for valgfri fag, ikke vil være en tilstrækkelig forøgelse af timetallet i de

nævnte fag, må der på den tekniske linje tages timer fra andre fag.

Det vil imidlertid næppe være tilrådeligt at tage timer fra fremmedsprogene, hvis man tænker på elevernes fremtid, idet man må gå ud fra, at netop teknikere vil have brug for internationalt samkvem både i form af rejser og ved læsning af fremmedsproget litteratur.

I den nuværende realklasse er der 2 timer til naturlære og 5 timer til regning og matematik; hvis der læses geometri, lægges der desuden hertil beslag på to af timerne til valgfri fag. Jeg vil mene, at der i en teknisk realafdeling bør anvendes 9 timer til regning og matematik (geometri medregnet) og 5 timer til naturlære i de to ældste klasser. Det er i regning og matematik en forøgelse på 4 timer og i naturlære en forøgelse på 3 timer, i alt 7 timer. Disse 7 timer kan f. eks. skaffes på den måde, at de 3 timer til valgfri fag inddrages. De 4 timer derudover kan skaffes ved, at undervisningen i geografi og naturhistorie afsluttes i 2. realklasse. Af hensyn til samfundslæren er det næppe tilrådeligt at røre ved historietimerne.

En mindre forøgelse af timetallet i regning, matematik og naturlære i 3. real og den her foreslåede forøgelse i 4. real er naturligvis også en løsning; men skal der komme noget virkeligt ud af en udvidet undervisning i de tekniske fag, tror jeg ikke, at en mindre forøgelse af timetallet end de foreslåede 7 timer vil være tilrådelig.

Charlottenlund, den 24. december 1956.

Th. Christensen.

Bilag 7.**Undervisningsministeriet.**

København, den 23. januar 1957.

I besvarelse af spørgsmål nr. 23 i det ærede udvalgs skrivelse af 13. december 1956 fremsender jeg hoslagt en fra statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne modtagen opgørelse over antal klasser og børn i 6., 7. og 8. årgang i købstæderne m. v. pr. 31. december 1955 i henholdsvis eksamensfri og eksamensmellemskoleklasser.

For Københavns kommunes vedkommende er de tilsvarende tal pr. 31. december 1955:

	Antal klasser	Antal elever
1. f. m. (6. årgang).....	198	5 259
2. f. m. (7. —).....	172	4 261
3. f. m. (8. —).....	94	2 211
1. e. m. (6. —).....	157	5 018
2. e. m. (7. —).....	144	4 271
3. e. m. (8. —).....	124	3 375

Endvidere vedlægger jeg besvarelser af de i udvalgets fornævnte skrivelse stillede til-lægsspørgsmål a og h.

Jul. Bomholt.

/ J. Munk-Hansen,
fm.

Folketingets udvalg angående skolelovsforslagene
m. v.

Underbilag I til bilag 7.

Opgørelse over antal klasser og børn i 6., 7. og 8. årgang i henholdsvis fm- og em-klasser i købstæderne udarbejdet på grundlag af indberetningskortene pr. 31. december 1955.

(Det bemærkes, at hertil er medregnet kommuner, der i skolemæssig henseende regnes lig købstæder).

Sammendrag.

	6. klasse		7. klasse		8. klasse		I(II) em		II(III) em		III(IV) em	
	antal kl.	antal børn	antal kl.	antal børn	antal kl.	antal børn	antal kl.	antal børn	antal kl.	antal børn	antal kl.	antal børn
med 5-årig grundskole. . .	483	11 940	438	9 774	191	3 855	361	10 066	318	9 043	280	7 454
med 4-årig grundskole. . .	61	1 467	58	1 310	18	340	38	1 043	33	856	32	682
	544	13 407	496	11 084	209	4 195	399	11 109	351	9 899	312	8 136

Bilag 1 til underbilag

Specifikation for kommuner med 5-årig grundskole.

Købstæder	6. klasse		7. kl.		8. kl.		I em		II em		III em	
	kl.- tal	elev- tal	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.
1. Frederiksberg.....	23	619	21	490	16	300	25	758	22	614	21	556
2. Gentofte.....	17	346	17	288	11	173	29	536	28	791	25	672
3. Gladsaxe.....	18	490	19	385	9	184	15	407	10	292	10	241
4. Glostrup.....	6	141	5	112	2	46	5	143	4	118	4	84
5. Hvidovre.....	11	302	8	191	3	70	9	282	7	192	6	139
6. Rødovre.....	8	203	7	179	3	84	7	204	7	108	6	148
7. Søllerød.....	5	116	6	114	3	65	6	169	4	133	3	74
8. Tårnby.....	9	248	7	191	4	79	9	276	8	243	5	149
9. Lyngby-Tårnbæk.....	16	343	13	246	7	136	20	577	18	494	14	350
10. Århus.....	39	992	36	762	15	328	22	625	23	634	23	589
11. Odense.....	39	960	31	753	13	278	20	600	19	572	16	466
12. Ålborg.....	32	790	27	651	11	235	17	530	18	506	15	456
13. Randers.....	13	376	10	248	4	107	10	314	8	274	8	249
14. Horsens.....	15	403	15	338	3	69	7	228	7	227	6	166
15. Kolding.....	11	283	10	247	3	71	5	157	4	109	2	54
16. Vejle.....	10	292	7	188	4	69	9	273	6	183	6	181
17. Roskilde.....	9	277	7	181	1	23	5	144	4	107	3	78
18. Fredericia.....	13	304	8	156	4	84	4	109	3	99	3	85
19. Silkeborg.....	7	152	8	122	4	67	10	291	8	225	7	187
20. Svendborg.....	8	189	7	156	4	82	4	120	3	77	2	65
21. Viborg.....	7	196	8	170	3	51	5	142	4	131	4	119
22. Helsingør.....	7	165	6	139	2	44	3	72	3	70	2	44
23. Åbenrå.....	5	174	6	155	3	83	3	75	2	49	2	57
24. Åkirkeby.....	1	19	1	25	»	»	2	55	2	58	2	46
25. Allinge-Sandvig.....	1	30	1	30	»	»	»	»	»	»	»	»
26. Assens.....	2	37	1	22	»	»	2	60	2	58	2	43
27. Bogense.....	2	48	2	28	1	16	2	55	2	55	1	31
28. Brønderslev.....	3	97	4	102	1	37	4	134	3	108	3	91
29. Ebeltoft.....	1	22	1	28	»	»	1	29	1	32	1	14
30. Fåborg.....	3	72	2	42	1	33	4	105	3	80	2	64
31. Haderslev.....	7	183	6	149	4	87	3	96	3	85	3	81
32. Herning.....	9	219	6	156	3	65	4	125	3	94	3	93
33. Hillerød.....	3	85	4	73	2	31	3	63	2	55	2	46
34. Hjørring.....	6	148	5	116	2	38	3	77	2	57	1	26
35. Hobro.....	3	69	2	51	»	»	3	92	3	95	3	75
36. Holbæk.....	5	114	5	106	2	38	4	114	4	108	3	82

Bilag til beretn. ang. lovf. om ændr. af l. om folkeskolen m. m.

Købstæder	6. kl.		7. kl.		8. kl.		I em		II em		III em	
	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.
37. Holstebro	7	172	6	131	2	38	6	172	5	133	4	117
38. Kerteminde	2	37	2	37	1	18	2	51	2	45	2	36
39. Korsør	6	136	4	93	2	34	2	56	3	80	3	73
40. Køge	6	118	4	72	1	24	4	116	3	89	3	72
41. Mårbo	2	47	2	37	1	11	»	»	»	»	»	»
42. Middelfart	3	67	4	86	2	29	3	70	2	58	2	52
43. Nibe	1	21	1	23	»	»	2	39	1	22	1	18
44. Nyborg	5	110	5	107	2	48	2	59	2	51	»	»
45. Nykøbing F.	6	125	6	102	2	35	5	118	5	120	4	82
46. Nykøbing S.	2	35	1	31	1	13	1	36	1	35	1	34
47. Næstved	3	63	12	291	5	101	»	»	»	»	»	»
48. Nr. Sundby	2	33	2	42	1	18	4	97	3	68	2	56
49. Ribe	2	62	2	59	1	24	1	30	1	23	1	24
50. Ringkøbing	2	49	2	34	»	»	2	69	2	53	2	57
51. Ringsted	4	78	4	79	1	19	5	152	4	115	3	86
52. Rudkøbing	2	41	1	28	1	8	2	65	2	59	2	50
53. Rødby	2	31	2	24	1	6	1	28	1	32	1	24
54. Rønne	4	98	4	100	1	16	2	60	2	60	2	49
55. Sakskøbing	1	20	1	15	»	»	1	22	2	56	1	29
56. Skagen	4	113	3	83	2	35	3	95	2	63	2	59
57. Skanderborg	2	39	1	24	1	20	1	35	1	34	1	20
58. Stege	2	33	1	24	»	»	2	56	1	34	1	20
59. Sorø	1	15	2	38	»	»	2	67	2	60	2	50
60. Sønderborg	6	146	5	136	4	79	5	155	4	135	3	87
61. Thisted	4	82	5	85	3	48	»	»	»	»	»	»
62. Varde	2	41	3	68	1	23	3	94	2	71	3	85
63. Vordingborg	5	110	4	84	2	25	»	»	»	»	»	»
64. Ærøskøbing	1	8	1	15	»	»	1	18	1	22	1	15
65. Lemvig	2	58	2	48	1	26	2	72	2	62	2	51
66. Esbjerg	18	448	17	388	4	84	13	397	12	330	12	307
	483	11 940	438	9 774	191	3 855	361	10 066	318	9 043	280	7 454

Bilag 2 til underbilag.

Specifikation for kommuner med 4-årig grundskole.

	6. kl.		7. kl.		8. kl.		II em		III em		IV em	
	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.	kl.	el.
1. Præstø.....	1	12	1	21	»	»	1	34	1	34	1	14
2. Frederikshavn.....	10	223	8	173	3	56	2	60	3	63	4	88
3. Frederikssund.....	2	46	2	36	»	»	2	47	1	20	1	21
4. Frederiksværk.....	2	37	1	28	»	»	2	51	2	40	1	23
5. Grenå.....	3	72	3	64	1	12	3	81	2	56	3	69
6. Hasle.....	1	25	1	26	»	»	»	»	»	»	»	»
7. Kalundborg.....	3	80	2	60	2	38	2	68	2	68	2	45
8. Løgstør.....	1	23	1	19	»	»	2	47	2	55	1	32
9. Mariager.....	1	31	1	28	»	»	»	»	1	18	1	11
10. Nakskov.....	6	165	6	131	2	31	»	»	»	»	»	»
11. Neksø.....	1	33	1	24	1	16	1	33	1	31	1	28
12. Nykøbing M.....	5	132	3	81	2	37	»	»	»	»	»	»
13. Nysted.....	1	17	1	23	»	»	2	43	2	41	1	28
14. Skelskør.....	1	33	1	24	»	»	1	32	1	33	1	18
15. Skive.....	5	109	7	142	1	14	7	194	3	85	4	84
16. Slagelse.....	9	218	8	205	3	61	2	59	2	58	2	44
17. St. Heddinge.....	1	22	2	32	»	»	2	50	2	58	2	29
18. Struer.....	3	79	3	75	»	»	2	69	2	50	2	44
19. Stubbekøbing.....	1	11	1	12	»	»	2	50	1	25	1	29
20. Svaneke.....	1	17	1	23	»	»	1	21	1	20	1	9
21. Sæby.....	1	37	1	23	»	»	2	49	2	54	1	27
22. Tønder.....	2	45	3	60	3	75	2	55	2	47	2	39
	61	1 467	58	1 310	18	340	38	1 043	33	856	32	682

Underbilag 2 til bilag 7.

Ad skrivelse af 13. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

I nævnte skrivelse har det ærede udvalg under henvisning til samrådet den 12. s. m. anført bl. a. følgende punkt til nærmere overvejelse:

a. Ad udvalgets spørgsmål 3 a: En ny udformning af den i ministerens svarskrivelse af 11. ds. foreslåede formulering af lovens § 2, stk. 2, hvorved ordet „sansedefekter“ undgås, og ordene „skal der træffes“ eventuelt erstattes af: „træffes der“ el. lign.

Svar.

Lovens § 2, stk. 2, foreslås i overensstemmelse med en fra statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne indhentet udtalelse affattet således:

„For børn, der på grund af talevanskeligheder, svagt syn, svag hørelse, små evner eller læsevanskeligheder ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning, indrettes der særundervisning.“

Samme affattelse foreslås med hensyn til lovens § 29, stk. 2, jfr. lovforslagets § 23.

Underbilag 3 til bilag 7.

Ad skrivelse af 13. december 1956 fra folketingets udvalg angående skolelovsforslagene m. v.

I nævnte skrivelse har det ærede udvalg under henvisning til samrådet den 12. s. m. anført bl. a. følgende punkt til nærmere overvejelse:

h. Ad udvalgets spørgsmål 17: Spørgsmålet om at lade betingelsen for fuldstændig klassedeling efter linjer fra begyndelsen af det 7. skoleår udgå, jfr. lovens § 17, stk. 4 (lovforslagets § 13). Muligheden for tilvejebringelse af udkast til undervisningsplaner for 7. og 8. klasse i landsby-skolen og købstadskolen.

Svar.

Idet jeg henviser til drøftelsen ved samrådet den 12. december 1956, skal jeg meddele, at jeg efter omstændighederne intet vil have at indvende imod, at ordene „— dog kun såfremt der ved den pågældende skole er undervisning for det 8. skoleår —“ udgår af den ved lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af lovens § 17, stk. 4.

Med hensyn til sidste del af spørgsmålet har ministeriet anmodet statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne om at ville fremkomme med uforbindende skitse-mæssige udkast til timeplaner.

- 1) for 7. og 8. hovedskoleklasse ved en skole (hvad enten det er en landsby-skole eller en købstadskole), hvor hovedskolen er udelt de første 6 år og linjedelt i 7. og 8. skoleår, således at en linje peger mod en 2-årig realafdeling (3.-4. realklasse),
- 2) for 7. og 8. skoleår ved henholdsvis en landsbyskole og en købstadskole, hvor hovedskolen er udelt de første 6 år, og hvor der fra det 7. år er tilslutning til en 3-årig realafdeling (2.-4. realklasse), idet der dog i 8. skoleår skal

kunne gives eventuelle egnede elever en sådan undervisning i sprog og matematik, at de efter udgangen af 8. skoleår kan optages i 3. realklasse, og

- 3) for 7. og 8. skoleår ved henholdsvis en landsbyskole og en købstadskole, hvor hovedskolen er udelt de første 6 år, og hvor der fra 6. skoleår er tilslutning til en 4-årig realafdeling (1.-4. realklasse), idet der dog i 7. og 8. skoleår skal kunne gives eventuelle egnede elever en sådan undervisning i sprog og matematik, at de efter 7. eller 8. skoleår kan optages i 2. henholdsvis 3. realklasse.

Som svar herpå har jeg fra statskonsulenten modtaget den nedenfor gengivne udtalelse af 22. januar 1957, hvortil jeg kan henholde mig.

Almindelig praksis har hidtil været, at skolekommissionen i samarbejde med lærerrådet udarbejder skoleplan og undervisningsplan ud fra de retningslinjer, som er angivet i gældende love, cirkulærer og bekendtgørelser. Fagenes antal og hvert enkelt fags timetal (fag- og timeplan) samt bestemmelser vedrørende målsætningen i det enkelte fag og undervisningsstoffets fordeling på de forskellige klassetrin er undervisningsplanens væsentligste afsnit:

Udarbejdelsen af en undervisningsplan kræver en ganske betydelig faglig og pædagogisk indsigt. En række kommuner og lærerråd har på dette område udført et omfattende og værdifuldt arbejde; det bør dog nævnes, at et meget stort antal kommuner, særlig landkommuner, ikke ofrer denne sag tilstrækkelig opmærksomhed.

Forinden man forsøger blot rent skitse-mæssigt at opstille fag- og timeplaner for enkelte klasser eller afdelinger, er det nødvendigt at have fuld klarhed over følgende:

1. hvor mange ugentlige timer der er til rådighed for den enkelte klasse,

2. hvilke fag der skal gives undervisning i, og hvor mange timer der er til rådighed for hvert fag,
3. hvor mange lokaler der er til rådighed (klasselokaler og særlokaler),
4. hvor mange elever hver klasse *normalt* har.

Enkelte skoleafdelinger, således eksamensmellemskolen og gymnasieskolen, opererer med en såkaldt *normaltimeplan*. I praksis kommer dette til at betyde, at der ved skolerne kun træffes få og uvæsentlige afvigelser fra normaltimeplanen, idet større afvigelser fra denne plan henføres under forsøgsundervisning. Da folkeskolen, bortset fra dens eksamensafdeling, som følger den gængse normaltimeplan, med hensyn til klassetal og ugentlige timetal fremviser en række forskellige skoletyper — fra enklasede skoler til 7- og 8-klasede skoler — og da disse typer yderligere kan have et ugentligt timetal, som varierer fra sted til sted, vil det være umuligt at fastsætte faste normer for fagkreds og timetal. En normaltimeplan kan i høj grad være *vejledende* for lærere og lokale skolemyndigheder; men den forudsætter så stor ensartethed og stabilitet i skolens opbygning, at der ikke engang kan opereres med en art normaltimeplan for købstadskolen, der dog udviser langt større ensartethed end landbyskolen.

Det må antages at være en almindelig erfaring, at en skoleafdeling først rigtig får livs- og udviklingsmuligheder, når den har et klart og rent løb frem mod en fast målsætning.

For et skolesystem, som har skoleafdelinger, der på et fælles grundlag, f. eks. en 6- eller 7-årig hovedskole, har flere parallelt løbende afdelinger, opstår spørgsmålet om *overgangsmuligheder* fra en afdeling til en anden. Er skolesystemet organisk opbygget og med en fast og klar målsætning, vil overgangsmulighederne mellem parallelt løbende klasser indskrænkes overordentlig meget, kun til de undtagelser, som der altid må være plads for blandt jævnaldrende. En af årsagerne — dog ikke en af de væsentligste — til den eksamensfri mellemskoles nuværende situation findes således i den hidtil praktiserede overgang fra fm til em, der dog i folks be-

vidsthed stod som en for barnet *opadgående* bevægelse i modsætning til overgangen fra em til fm, der var en for barnet *nedadgående* bevægelse uden mål og mening.

Fag- og timeplan for en skoleafdeling må alene fastsættes ud fra skoleafdelingens hovedopgave, der må blive den generalnævner, hvori alt arbejde må „gå op“.

Fælles for de tre under spørgsmål 23 h, 1., 2. og 3., opstillede eksempler er spørgsmålet om elevernes muligheder for overgang fra en hovedskoles 7. eller 8. klasse til en klasse med jævnaldrende kammerater i en realafdeling; disse muligheder tænkes belyst ved timeplaner.

Ud fra de i det foregående fremsatte betragtninger må jeg være af den opfattelse, at dette spørgsmål slet ikke skal betragtes ud fra foreliggende timeplaner, idet eventuelle til dette formål konstruerede planer kun kan udtrykke en fagrække med dertil hørende ugentlige timetal; at der ganske må ses bort fra måske afgørende faktorer af rent lokal art (lærerne, lokaler m. v.), er ikke det værste; den alvorligste indvending er, at sådanne timeplaner ikke kan give noget klart og reelt billede af de betydelige, ja, uovervindelige vanskeligheder, som uvægerligt vil opstå for såvel elever som lærere. Skal overgangsmulighederne fremmes, er der kun én vej at gå: at lade de forskellige afdelingers undervisningsplaner nærme sig hinanden så meget med hensyn til fagkreds, fagenes timetal og det rent faglige stof, at afdelingerne angribes i deres grundlæggende ideer og synspunkter og mister deres karakteristiske træk. Skolen taber ganske simpelt sit ansigt.

For enkelte velbegavede og lærelystne elever, som uden for klassen modtager den nødvendige forberedende undervisning, vil der altid være mulighed for optagelse i eller overgang til en realafdeling.

Eks. 1. „for 7. og 8. hovedskoleklasse ved en skole (hvad enten det er en landsbyskole eller en købstadskole), hvor hovedskolen er udelt de første 6 år og linjedelt i 7. og 8. skoleår, således at en linje peger mod en 2-årig realafdeling (3.-4. realklasse)“.

Samtlige elever undervises sammen i

fagene kristendomskundskab, sang, skrivning, tegning, naturhistorie, geografi, historie, dansk læsning og litteratur, øvelser i elementær regning og retskrivning. I gymnastik, håndarbejde, sløjd og skolekøkken undervises piger og drenge hver for sig, og der finder samlæsning sted for elever fra 7. og 8. klasse. De foran anførte fag får tilsammen et ugentligt timetal på ca. 22. De resterende timer, ca. 14 pr. uge, anvendes til engelsk, tysk, matematik, naturlære, regning og dansk stil. For elever, som skal afslutte skolegangen med 7. eventuelt 8. klasse, fortsættes der med træning i elementær regning, stilskrivning (meddelelser, breve, udfyldning af blanketter o. s. v.), engelsk, sløjd (eventuelt med metalsløjd), håndarbejde og skolekøkken, erhvervsvejledning, samfundslære og erhvervsgeografi afpasset og i et omfang, som svarer til elevernes alder og behov, geometrisk tegning og maskinskrivning. Ønskes der et ugentligt timetal på ca. 30, kan nogle af fagene eventuelt optages som frivillige fag.

Eks. 2. „for 7. og 8. skoleår ved henholdsvis en landsbyskole og en købstadskole, hvor hovedskolen er udelt de første 6 år, og hvor der fra det 7. år er tilslutning til en 3-årig realafdeling (2.-4. realklasse), idet der dog i 8. skoleår skal kunne gives eventuelle egnede elever en sådan undervisning i sprog og matematik, at de efter udgangen af 8. skoleår kan optages i 3. realklasse“.

Ved udarbejdelsen af en undervisningsplan for en 7-årig hovedskole med tilslutning til en 3-årig realafdeling kan man følge det mønster, som er givet ved de skoler, der nu i henhold til kgl. anordning af 19. januar 1956 opretter 3-årige præliminærkursus. Ved sådanne skoler gives der i 6. skoleår timer i engelsk, i 7. skoleår timer i engelsk, tysk og matematik til de elever, som ønsker optagelse i eksamensafdelingen. For de elever, som fortsætter i 8. klasse, kan der tilrettelægges en undervisning i såvel obligatoriske som frivillige fag, som peger direkte fremad mod de forskellige ungdomsskoler og erhvervslivet.

En sådan 8. klasse kan ikke være en forberedelsesklasse til en 3. realklasse.

Eks. 3. „for 7. og 8. skoleår ved henholdsvis en landsbyskole og en købstadskole, hvor hovedskolen er udelt de første 6 år, og hvor der fra 6. skoleår er tilslutning til en 4-årig realafdeling (1.-4. realklasse), idet der dog i 7. og 8. skoleår skal kunne gives eventuelle egnede elever en sådan undervisning i sprog og matematik, at de efter 7. eller 8. skoleår kan optages i 2. henholdsvis 3. realklasse“.

Foretages der linjedeling i 7. klasse, vil der være mulighed for overgang fra 7. klasse til 2. realklasse. Det må anses for udelukket, at overgang kan finde sted fra 8. klasse, bortset fra de ganske få elever, som har modtaget en særlig, uden for klassen givet forberedelse.

Bilag 8.

Undervisningsministeriet.

København, den 5. februar 1957.

I tilslutning til tidligere fremsendte besvarelser af de af det ærede udvalg stillede spørgsmål vedrørende forslaget til lov om ændringer af lov om folkeskolen og til det den 23. januar 1957 stedfundne samråd skal jeg yderligere meddele følgende:

Ad spørgsmål 4 i udvalgets skrivelse af 29. november 1956 og *tillægsspørgsmål b.* i udvalgets skrivelse af 13. december 1956.

Spørgsmålene vedrører ønsket om at tillægge beboerne større indflydelse med hensyn til opretholdelse af eller nedlæggelse af distriktsskoler. Med skrivelse af 17. januar 1957 fremsendte jeg med henblik på drøftelse i et samråd et udkast til en bestemmelse herom. Under henvisning til samrådet den 23. s. m. foreslås herefter følgende:

Som nyt stk. 2 i lovens § 5 indføres:

„Har en kommunalbestyrelse med henblik på en centralisering af skolevæsenet inden for den enkelte kommune eller sammen med en eller flere nabokommuner truffet beslutning om nedlæggelse af en distriktsskole, skal dette bekendtgøres i de stedlige dagblade. Fremsætter mindst 80 pct. af de beboere i det pågældende skole-distrikt, der har valget til kommunalbestyrelsen, inden en måned efter bekendtgørelsen skriftlig begæring derom, skal der af kommunalbestyrelsen foranstaltet en afstemning angående spørgsmålet om skolens nedlæggelse. Stemmeberettigede ved afstemningen er de beboere i skoledistriktet, der har valget til kommunalbestyrelsen. De nærmere regler om afstemningen fastsættes af undervisningsministeren. Bliver resultatet af afstemningen, at mindst 80 pct. af de stemmeberettigede ønsker skolen

opretholdt, kan den kun nedlægges, såfremt kommunalbestyrelsen efter førstkomende ordinære kommunalvalg på ny træffer beslutning herom.“

Det nuværende stk. 2 bliver stk. 3.

Ad spørgsmål 14 i udvalgets skrivelse af 6. december 1956 og *tillægsspørgsmål f.* i udvalgets skrivelse af 13. s. m.

Spørgsmålene vedrører den i lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af bestemmelserne om undervisningen i fremmedsprog i hovedskolen i lovens § 17. På grundlag af et tidligere samråd om bl. a. denne bestemmelse fremsendte jeg med skrivelse af 17. januar 1957 et forslag til ændret affattelse. Under henvisning til drøftelsen ved samrådet den 23. s. m. foreslås imidlertid den i lovforslaget anvendte formulering bibeholdt.

Ad spørgsmål 15: Der ønskes en sagkyndig udtalelse om det ønskelige i at påbegynde undervisning i et fremmedsprog (engelsk) på et tidligere tidspunkt end i den foreslåede § 17 angivet, og om naturmetoden eller den hidtil normalt anvendte metode med kendskab til sprogets struktur som grundlag for undervisningen må anses for mest hensigtsmæssig i folkeskolen, især med henblik på elever, der ikke skal i eksamensskolen.

Efter den foreslåede affattelse af bestemmelserne om undervisning i fremmedsprog vil det være muligt, hvor man måtte ønske det, at optage undervisning i et fremmedsprog (normalt engelsk eller tysk) fra et tidligere tidspunkt end fra det 6. skoleårs begyndelse. Muligheden herfor ligger i den i lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af § 17, stk. 1, der omhandler undervisningen

i 1.-5. skoleår, og hvor det anføres, at også andre fag end de i dette stykke nævnte med undervisningsministerens tilladelse kan optages på undervisningsplanen. Der er herved bl. a. netop tænkt på, at det vil kunne være ønskeligt at optage undervisning i engelsk tidligere end fra 6. skoleårs begyndelse. Noget påbud herom har man ikke ment at burde foreslå fastsat. Bestemmelsen fastsætter principielt kun minimumskrav, og her er det, hvad sprogundervisningen angår, det afgørende, at denne ikke påbegyndes senere end fra 6. skoleårs begyndelse, hvis der skal kunne gives de elever, der senere søger optagelse i realafdelingen, den fornødne forberedende undervisning i fremmedsprog. Om undervisningen i fremmedsprog ud fra andre hensyn bør påbegyndes tidligere, må afhænge af de pædagogiske erfaringer med hensyn til, om det, der herved kan udrettes, står i rimeligt forhold til den indsats, der kræves. Der er mellem pædagoger ikke enighed om, hvor tidligt undervisningen i fremmedsprog bør påbegyndes, men det synes at være en ret udbredt opfattelse, at undervisningen i et fremmedsprog med fordel kan påbegyndes tidligere end fra 6. skoleårs begyndelse, i hvert fald hvis der afsættes et tilstrækkeligt stort antal ugentlige timer hertil, idet det er den daglige øvelse, der er af betydning.

Med hensyn til spørgsmålet om valget mellem den såkaldte naturmetode og den hidtil normalt anvendte metode med kendskab til sprogets struktur som grundlag for undervisningen i fremmedsprog, da drejer det sig her om et pædagogisk metodisk spørgsmål, som der hverken kan eller bør lovgives om, men som i overensstemmelse med det i den danske skole gældende princip om metodefrihed må henhøre under den enkelte lærers afgørelse. Heller ikke med hensyn til dette spørgsmål synes der at være enighed mellem pædagogerne, og det vil sikkert være ønskeligt, at der gennemføres videnskabeligt kontrollerede forsøg med hensyn til metoder i undervisningen i fremmedsprog, selv om sådanne forsøg antagelig kun kan blive vejledende, men ikke give noget sikkert grundlag for sammenligning af forskellige metoder. Der synes dog ikke at være tvivl om, at naturmetoden har været af væsentlig betydning for udviklingen af sprogundervisningens

principper, men i øvrigt synes man at måtte begrænse sig til at pege på, at det afhænger både af lærerens uddannelse og personlighed og af elevernes modtagelighed og modenhedsgrad, om metoden bør foretrækkes. Særlig egnet synes naturmetoden at ville være ved en tidlig påbegyndelse af sprogundervisningen og antagelig også ved undervisningen af elever, der ikke stiler mod eller er i eksamensskolen.

Ad spørgsmål 16 i udvalgets skrivelse af 6. december 1956 og *tillægsspørgsmål g.* i udvalgets skrivelse af 13. s. m.

Spørgsmålene vedrører den i lovforslagets § 13 foreslåede affattelse af bestemmelsen om biblioteksarbejde i hovedskolen i lovens § 17, stk. 2. På grundlag af et tidligere samråd om bl. a. denne bestemmelse fremsendte jeg med skrivelse af 17. januar 1957 to formuleringsforslag til udvalgets overvejelse. Under henvisning til samrådet den 23. s. m. foreslås imidlertid den i lovforslaget anvendte formulering bibeholdt.

Ad spørgsmål 20 i udvalgets skrivelse af 7. december 1956.

Spørgsmålet vedrører muligheden for en ændret formulering af den i lovforslagets § 17 foreslåede affattelse af lovens § 21, stk. 1, således at ordene „for piger“ og „for drenge“ foran henholdsvis „husgerning“ og „sløjd“ udgår. Med skrivelse af 20. december 1956 har jeg fremsendt en besvarelse af dette spørgsmål, der konkluderede i, at bestemmelsen bør gennemføres i den allerede foreslåede affattelse. Ved samrådet den 23. januar 1957 blev spørgsmålet drøftet, og der blev rejst det spørgsmål, om det ikke ville være en tilfredsstillende løsning, om det fastsættes, at der skal undervises enten i sløjd eller i husgerning. Jeg har overvejet denne mulighed, men mener at måtte fastholde, at bestemmelsen bør gennemføres i den allerede foreslåede affattelse. Som tidligere oplyst skal der i henhold til § 19, stk. 1, i lov nr. 310 af 4. juli 1942 om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m. i alle offentlige skoler samt i alle eksamens- og tilskudsberettigede privatskoler gives piger en planmæssig undervisning i husgerning i de sidste 2 år før undervisningspligtens ophør. Uden ændring af denne lovbestem-

melse kan bestemmelsen om undervisningen i folkeskolen ikke affattes på en sådan måde, at undervisning i husgerning ikke vil være obligatorisk for piger, der deltager i sløjd-undervisning.

Det bemærkes i øvrigt, at der efter den i

lovforslaget foreslåede affattelse af den pågældende bestemmelse intet vil være til hinder for foruden husgerning for piger og sløjd for drenge at optage sløjd for piger og husgerning for drenge på undervisningsplanen, når dette ønskes.

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen.

fm.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v.

Bilag 9.

Undervisningsministeriet.

København K., den 13. februar 1957.

I skrivelse af 31. januar 1957 (bilag 43) har det ærede udvalg bl. a. som *spørgsmål 24* udbedt sig en udtalelse om et af ordføreren for en deputation for Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler over for udvalget fremført forslag vedrørende efterskolernes betalingsforhold.

Forslaget er foranlediget af den bestemmelse, som i § 3 i det den 13. november 1956 for folketetinget fremsatte forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen er foreslået optaget i folkeskolelovens § 3, stk. 1.

Den foreslåede bestemmelse vedrører kommunernes forpligtelser med hensyn til at sørge for undervisning af børn 1 år ud over den nuværende og den også i lovforslaget foreslåede undervisningspligtige alder, altså i det 8. skoleår.

I første punktum foreslås det som det primære fastsat, at enhver kommune (ethvert skoleforbund) har pligt til at indrette hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, når der i kommunen (skoleforbundet) melder sig mindst 10 elever til undervisningen. Som anført i bemærkningerne til lovforslaget gælder der efter folkeskoleloven af 1937 en tilsvarende bestemmelse for købstadordnede skoler og en nogenlunde tilsvarende bestemmelse for kommuner med landsbyordnet skolevæsen. Det nu fra efterskolernes side fremførte forslag giver dog anledning til yderligere at bemærke, at den for kommuner med landsbyordnet skolevæsen gældende bestemmelse ikke er begrænset til at omfatte det 8. skoleår, idet bestemmelsen går ud på, at en fortsættelsesklasse med en undervisningstid af mindst 360 timer skal oprettes ved en folkeskole på landet, når der fra forældre til mindst 15 børn i alderen

fra 14 til 18 år fremsættes anmodning derom, og et flertal af skolekommissionen anbefaler, jfr. § 2, stk. 2 i folkeskoleloven af 1937.

I den resterende del af lovforslagets § 3, stk. 1, foreslås det som det subsidiære fastsat, at kommuner (skoleforbund), der ikke har indrettet hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler for de i vedkommende kommune hjemmehørende børn, der i det 8. skoleår følger hovedskoleundervisning i en anden kommunes skole. En tilsvarende regel gælder formentlig allerede nu i medfør af lov nr. 194 af 11. juni 1954 om vederlagsfri undervisning, medens det er noget nyt, når det yderligere foreslås fastsat, at samme pligt skal påhvile hjemstedskommunen, for så vidt angår elever, der i det 8. skoleår følger undervisningen på et kursus af mindst 5 måneders varighed på en efterskole eller ungdomskostskole, dog således at kommunens pligt kun skal gælde i det omfang, hvori udgiften ikke dækkes gennem de i loven om ungdomsundervisning m. v. fastsatte tilskud.

Med forslaget om fastsættelse af bestemmelser som de foran omhandlede har man ønsket at tilbyde så god adgang som muligt til fortsat vederlagsfri undervisning og læremidler i et for eleverne frivilligt 8. skoleår, hvad enten nu den enkelte kommune (skoleforbundet) har pligt til selv at indrette sådan undervisning, eller dette ikke er tilfældet.

Med skrivelse af 20. december 1956 har jeg i øvrigt fremsendt en besvarelse af det ærede udvalgs spørgsmål 6 a og 6 b angående rækkevidden af den omhandlede bestemmel-

se og om, hvordan betalingsordningen tænkes gennemført i praksis. Af besvarelsen fremgår det, at der ikke vil være noget til hinder for i praksis at kombinere den foreslåede bestemmelse i folkeskoleloven med de i henhold til loven om ungdomsundervisning m. v. allerede gældende bestemmelser, men tilskuds- og refusionsberegningerne vil dog formentlig blive noget mere komplicerede, end de er nu.

Det fra efterskolernes side fremsatte forslag går ud på, at tilbuddet om vederlagsfri undervisning på efterskolerne udvides til at omfatte *alle* efterskoleelever i den i loven om ungdomsundervisning m. v. fastsatte alder, d. v. s. elever, der ved kursusets begyndelse er ude over den undervisningspligtige alder, men ikke er fyldt 18 år. Betalingen for undervisningen skulle udredes af den enkelte elevs hjemstedskommune, der i medfør af § 39, stk. 4, i loven om ungdomsundervisning skulle have halvdelen af udgiften refunderet af staten. Med hensyn til elevbetalingen for ophold (kost og logi) tænkes de gældende regler om statsunderstøttelse, der ydes efter elevernes trang, opretholdt. Det foreslås endvidere, at kommunernes adgang til at yde tilskud som supplement til statsunderstøttelsen til elevernes betaling for opholdet opretholdes, hvorimod man fra efterskolernes side ikke finder anledning til at bevare den nuværende hjemmel for, at staten refunderer vedkommende kommune halvdelen af sådanne tilskud. Foreningen har ikke taget stilling til, om efterskoleeleverne foruden gratis undervisning også bør have gratis læremidler, men foreslår, at dette i givet fald ordnes på den måde, at der ydes et fast tilskud pr. måned til hver elev, således at dette tilskud kan lægges til betalingen for undervisningen.

Som motivering for forslaget fremføres der fra efterskolernes side en række grunde, herunder for det første, at de store beløb, som kommunerne nu yder som tilskud til efterskoleelever til elevbetaling, er fordelt på en højst vilkårlig og tilfældig måde, og at den uheldige udvikling, som her har fundet sted, sandsynligvis hurtigt vil forstærkes. Hertil skal jeg bemærke, at disse forhold ikke har særlig relation til den bestemmelse, som er foreslået optaget i folkeskoleloven, men vedrører virkningerne af

de i henhold til loven om ungdomsundervisning allerede gældende bestemmelser. En eventuel ændring af disse grunde bør ikke indgå i folkeskoleloven, men finde sted ved en revision af selve loven om ungdomsundervisning m. v.

Det anføres dernæst, at den bestemmelse, som er foreslået optaget i folkeskoleloven, ser helt bort fra elevernes økonomiske trang. Dette er dog blot en simpel følge af, at den foreslåede bestemmelse om kommunernes pligt til at betale for læremidler og undervisning på en efterskole vil være en subsidieret pligt, der kun bliver aktuel, når forudsætningerne for kommunernes primære pligt til selv at indrette hovedskoleundervisning for det 8. skoleår ikke er til stede. Er de det, vil jo såvel undervisning som læremidler i henhold til folkeskolelovens § 51, stk. 1, og § 12 være gratis for alle elever uanset disses økonomiske trang, og en regel vedrørende efterskolerne bør formentlig, hvis den skal indgå i folkeskoleloven, svare til den for folkeskolen gældende regel. I øvrigt går det fra efterskolernes side fremsatte forslag også bl. a. ud på, at undervisningen på efterskolerne skal være gratis for alle elever uanset deres økonomiske trang.

Endvidere anføres det, at det i forslaget til ændringer af lov om folkeskolen fremsatte tilbud kun gælder, hvis efterskolernes kursus er på mindst 5 måneder. Grunden hertil er, at man har ment, at der bør være tale om efterskolekursus af en vis minimal varighed, såfremt sådanne kursus skal kunne træde i stedet for et helt skoleårs frivillig deltagelse i undervisningen i folkeskolen.

Endelig anføres det, at administrationen af den foreslåede bestemmelse vil blive meget besværlig både for efterskolerne og for kommunerne og ministeriet. Som foran anført vil administrationen formentlig blive noget mere kompliceret, end den er nu, og en forenkling af reglerne vil sikkert være ønskelig, selv om man sikkert ved en anvendelse af standardblanketter og lignende kan undgå urimeligt besvær ved anvendelsen af de foreslåede regler.

De to mest afgørende punkter i forslaget synes at være dels forslaget om, at kommunerne skal have pligt til at betale efterskoleelevernes undervisning, også selv om ved-

kommende kommune har indrettet hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, dels forslaget om, at betalingspligten ikke blot skal omfatte det første år, efter at eleverne er kommet ud over den undervisningspligtige alder, men også ældre elever inden for den i loven om ungdomsundervisning fastsatte alder.

Med det omfang, den foreslåede bestemmelse har i lovforslaget, synes jeg, at den vil have sin naturlige plads i folkeskoleloven, der ganske vist som hovedretningslinje kun skulle indeholde bestemmelser, der vedrører folkeskolen, men hvori det dog synes rimeligt også at optage bestemmelser, der supplerer de i loven direkte henhørende bestemmelser, således som f. eks. den heromhandlede bestemmelse, der supplerer lovforslagets bestemmelser om det frivillige 8. skoleår.

Hvad angår realiteten, vil det efter min opfattelse næppe være rimeligt at pålægge kommuner, der har indrettet hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, pligt til at betale undervisning og læremidler for elever fra kommunen, der ikke melder sig til denne undervisning, men i stedet deltager i kursus på en efterskole. Det bør herved også tages i betragtning, at der jo i henhold til loven om ungdomsundervisning allerede påhviler kommunerne visse forpligtelser til selv at

oprette ungdomsundervisning for de 14-17-årige.

Det kan næppe heller med rette hævdes, at når den kommuner med landsbyordnet skolevæsen allerede i henhold til § 2, stk. 2, i folkeskoleloven af 1937 under visse betingelser påhviler pligt til at oprette en fortsættelsesklasse i tilslutning til den 7-årige landsbyordnede skole vedrører unge i alderen fra 14 til 18 år, kan det være lige så rimeligt, at en eventuel bestemmelse om pligt for kommunerne til at betale undervisning og læremidler for elever på efterskoler ikke blot omfatter det 8. skoleår, men hele aldersgruppen fra 14 til 18 år. Den omhandlede fortsættelsesklasse er jo en kommunal undervisningsforanstaltning, der er henlagt under folkeskolen, medens efterskolerne er private skoler.

I henhold til det foran anførte må jeg mene, at den fra efterskolernes side ønskede udvidelse af bestemmelsen i § 3, stk. 1, i forslaget til lov om ændringer af lov om folkeskolen i hvert fald ikke bør indgå i folkeskoleloven, da den vil falde uden for dennes rammer.

Hvis det ærede udvalg skulle ønske efterskolernes forslag imødekommet, bør det efter min opfattelse ske ved ændring af loven om ungdomsundervisning m. v., hvorunder spørgsmålet rettelig må henhøre.

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen.
fm.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v.

Bilag 10.

Undervisningsministeriet.

København, den 13. februar 1957.

I skrivelse af 31. januar 1957 (bilag 43) har det ærede udvalg bl. a. som *spørgsmål 25* udbedt sig udkast til de ændringsforslag, som vil være nødvendige, når muligheden for optagelse i en 2-årig realafdeling (3.-4. realklasse) fra 8. klasse skal udgå af de fremsatte skolelovforslag.

I denne anledning skal jeg herved meddele, at der i så fald må foretages følgende ændringer i forslagene:

I. Forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen.

1. I § 15 (om affattelsen af lovens § 19) udgår i stk. 2 ordene „eller 2 et-årige klasser (3.-4. realklasse) i tilslutning til 8. skoleår“.

2. I § 16 (om affattelsen af lovens § 20) udgår i stk. 1 ordene „eller 3.“, ordene „henholdsvis 8.“ og ordene „henholdsvis 7. og 8.“, og i stk. 3 indsættes ordet „og“ foran ordene „i 2. realklasse“, og ordene

„og i 3. realklasse af en elev, der ikke har gennemgået hovedskolens 8. skoleår,“ udgår.

3. I § 23 (om affattelsen af lovens § 29) udgår ordene „eller 2 et-årige klasser (3.-4. realklasse) i tilslutning til 8. skoleår“.

II. Forslag til lov om gymnasieskoler.

§ 14, stk. 1, affattes således:

„Optagelse i 1. gymnasieklasse er betinget af, at vedkommende elev har fulgt undervisningen i 2. realklasse og er i besiddelse af en sådan modenhed og kundskabsfylde, at det kan forventes, at han kan følge undervisningen i gymnasieafdelingen på tilfredsstillende måde. Elever, der søger optagelse i en gymnasieafdeling på en anden skole end deres hidtidige, må fremlægge det afgangsbevis, som de kan begære af deres hidtidige skole, jfr. § 9 og folkeskolelovens § 13, stk. 2.“

Jul. Bomholt.

/ J. Munck-Hansen,
fm.

Folketingets udvalg angående skolelovforslagene
m. v.

REGISTER

	Sp.
Anmeldelsesfrist for indskrivning i folkeskolen	799
Antal og fordeling af skolesøgende børn	801, 843
Biblioteksarbejde	829, 864
Deling af klasse ved forøget elevtal	789, 826
Deling i klasser efter linjer	830, 855
Distriktsskole, bevarelse eller nedlæggelse af	785, 825, 861
Efterskoleundervisning, betaling for	811, 813, 867
Enklassede skoler	819
Formål, folkeskolens	775
Fremmedsprog, undervisning i	827, 862
Fritagelse for skolebadning	803, 827
Husgerning og sløjd	821, 864
Håndarbejde	822
Indskrivning i folkeskolen, anmeldelsesfrist for	799
Klassedeling efter linjer	830, 855
Klassedeling ved forøget elevtal	789, 826
Kristendomsundervisningen i folkeskolen	775
Købstadsskoleordning i landkommuner	809
Landsbyordnet skole, minimumstimetotal i	791
Lørdagslukning kl. 13	817
Matematisk-fysisk reallinje	831
Minimumstimetotal i den landsbyordnede skole	791
Skolebadning, fritagelse for	803, 827
Skoleårets placering	795, 807
Sløjd og husgerning	821, 864
Sprogundervisning	827, 862
Spørgsmål til ministeren	753
Statistiske oplysninger om skolesøgende børns antal og fordeling	801, 843
Særundervisning	777, 825, 853
Sønderjyske landsdele	819
Teknisk linje	831
Time- og undervisningsplaner	855
Ungdomsundervisning, se Efterskoleundervisning.	
Weekendordning	817
Vestjysk skoleordning	791, 827
Økonomiske virkninger af lovforslag og forslag til folketingsbeslutning angående:	
Folkeskolen	765
Gymnasieskolen	769